

Homosexualita v literatuře pro young adult

Diplomová práce

Studijní program:

Studijní obory:

Autor práce:

Vedoucí práce:

N7504 Učitelství pro střední školy

Učitelství českého jazyka a literatury

Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy

Bc. Jakub Janata

PhDr. Kateřina Váňová, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Zadání diplomové práce

Homosexualita v literatuře pro young adult

Jméno a příjmení: **Bc. Jakub Janata**
Osobní číslo: P17000704
Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obory: Učitelství českého jazyka a literatury
Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy
Zadávací katedra: Katedra českého jazyka a literatury
Akademický rok: **2017/2018**

Zásady pro vypracování:

Práce se zabývá tematikou homosexuality, která v současnosti proniká do literatury cíleně určené pro dospívající čtenáře a mladé dospělé (žánr young adult).

Cílem práce je a) představit současnou českou a světovou literární produkci s dříve tabuizovaným tématem homosexuálních vztahů, b) analýza a interpretace vybraných textů, c) srovnání, jakým způsobem jednotliví autoři téma předkládají čtenářům s ohledem na snahu formovat u nich kladné názory i postoje vůči lidem s menšinovou sexuální orientací.

Požadavky: studium a interpretace primární a sekundární literatury.

Metody: studium odborné literatury, analýza, interpretace, syntéza.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- JAMEK, Václav. O prašivém houfci: literatura, homosexualita, AIDS. 1. vyd. Praha: TORST, 2001.
- JANOŠOVÁ, Pavlína. Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí. 1. vyd. Praha: Grada, 2008.
- Kolektiv autorů. Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy. 1. vyd. Brno: CPress, 2014.
- LIŠOVSKÁ, Pavlína. Problematika homosexuálních vztahů v současné literatuře pro mládež a její možné využití na knihovnických programech. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.-8. dubna 2016. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 35-55.
- POLÁČEK, Jiří (ed.) Cesty současné literatury pro děti a mládež: tradičnost – inovace. 1. vyd. Slavkov u Brna: BM Typo, 2003.
- PUTNA, Martin C. Homosexualita v dějinách české kultury. 1. vyd. Praha: Academia, 2011.
- SLADOVÁ, Jana. Dětství a dospívání v současné literatuře pro děti a mládež. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014.
- TRIBUNELLA, Eric L. Childhood Studies: Children's and Young Adult Literatures. In: MCCALLUM, E. L., TUHKANEN, Mikko (eds.) The Cambridge history of gay and lesbian literature. First published. New York: Cambridge University Press, 2014, s. 695-711.
- TRUŠNÍK, Roman. Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.

Vedoucí práce:

PhDr. Kateřina Váňová, Ph.D.
Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání práce:

30. dubna 2018

Předpokládaný termín odevzdání:

30. dubna 2019

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

14. prosince 2020

Bc. Jakub Janata

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce PhDr. Kateřině Váňové, Ph.D. za její vstřícný přístup, odborné vedení, cenné připomínky, rychlou komunikaci i za ochotu a čas, který mé práci věnovala. Poděkování patří i doc. PhDr. Haně Šmahelové, CSc. za podnětné rady. Také děkuji své rodině a přátelům za veškerou podporu během celého studia.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá tematikou homosexuality v young adult literatuře. Práce nejprve představuje vývoj této čtenářské kategorie, její charakteristické znaky a vysvětluje pojmy, které s homosexuální orientací úzce souvisejí. Následně shrnuje vývoj a příznačné rysy young adult literatury s tematikou stejnopohlavních vztahů. Analýzy a interpretace vybraných textů z řady young adult pak sledují, jakým způsobem je v literatuře pro dospívající čtenáře homosexualita reflektována.

Klíčová slova

literatura pro děti a mládež, intencionalita, young adult, new adult, sexuální orientace, homosexualita, coming out, homofobie

Annotation

This master thesis deals with the topic of homosexuality in young adult literature. First, the paper introduces the evolution of this reader's category and its characteristic features and explains terms that are closely connected to a homosexual orientation. Then the evolution and typical attributes of young adult literature with same-sex relationships are summarised. Analyses and interpretations of texts chosen from a range of young adult titles follow and the way homosexuality is reflected in literature for young adult readers is described.

Key words

children's literature, intentionality, young adult, new adult, sexual orientation, homosexuality, coming out, homophobia

Obsah

Úvod.....	10
1 Young adult literatura.....	12
1.1 Definice young adult.....	12
1.2 Intencionalita.....	13
1.3 Znaky young adult literatury.....	17
1.3.1 Nejčastější žánry YA literatury.....	21
1.4 Počátky YA v USA.....	23
1.5 Young adult v českém kontextu.....	31
1.5.1 Nakladatelství YA literatury v ČR.....	39
2 Homosexualita v literatuře.....	41
2.1 Vymezení základních pojmů.....	41
2.1.1 Sexuální orientace.....	41
2.1.2 Homosexualita.....	42
2.1.3 Coming out.....	44
2.1.4 Homofobie.....	45
2.1.5 Homoparentalita.....	45
2.1.6 Onemocnění HIV a AIDS.....	46
2.2 Homosexualita a škola.....	46
2.3 Literatura s homosexuální tematikou.....	50
2.3.1 Vznik YA literatury s homosexuální tematikou.....	51
2.3.2 Znaky gay a lesbické LDM a YA.....	53
2.3.3 Domácí i překladová LDM a YA literatura s homosexuální tematikou.....	57
3 Analýzy a interpretace vybraných YA titulů s homosexuální tematikou	61

3.1	Theo Addair: Muffin a čaj.....	61
3.1.1	Charakteristické znaky YA.....	61
3.1.2	Zobrazení homosexuality	62
3.2	Theo Addair: Koláčky a spiklenci.....	71
3.2.1	Charakteristické znaky YA.....	71
3.2.2	Zobrazení homosexuality	71
3.3	Ivona Březinová: Blbnutí s Oscarem	76
3.3.1	Charakteristické znaky YA.....	76
3.3.2	Zobrazení homosexuality	77
3.4	Benjamin Alire Sáenz: Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru	81
3.4.1	Charakteristické znaky YA.....	81
3.4.2	Zobrazení homosexuality	82
3.5	Becky Albertalliová: Já, Simon.....	87
3.5.1	Charakteristické znaky YA.....	87
3.5.2	Zobrazení homosexuality	87
4	Shrnutí	94
	Závěr.....	98
	Seznam použité literatury	101

Seznam použitých zkratk a symbolů

ALA	Americká knihovnická organizace (American Library association)
LDM	literatura pro děti a mládež
LGBT	označení pro lesby, gaye, bisexuála a transgender osoby
NA	new adult
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
YA	young adult
YALSA	Sdružení pro knihovnické služby mladistvým (Young Adult Library Services Association)

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá tematikou homosexuality v současné literatuře pro mládež a mladé dospělé, která bývá označována jako „young adult“ literatura.

Žijeme v době, kdy se již na homosexuálně orientované jedince nepohlíží s takovým despektem, jak tomu bylo v minulosti. I přesto se však stále najdou tací, co považují homosexuální orientaci za nepřírozenou, odsuzují ji, či dokonce homosexuály opovrhují. Určitý vliv může mít zobrazení homosexuality zvláště v literatuře pro děti a mládež, pro niž je příznačná didaktická (výchovná) funkce. Naplnění této obecně formulované funkce LDM může čtenáře přimět k tomu, aby přemýšleli o homosexuálních vztazích a vytvořili si na ně názor, popřípadě se mohou vcítit do pocitů a nálad homosexuálně orientované postavy. Literatura s tematikou lásky mezi dvěma lidmi stejného pohlaví tak může přispět k výchově nové generace, jež bude chápavá a tolerantní vůči jinakostem, kterou homosexualita pro mnohé stále ještě je.

Práce se skládá z části teoretické a analytické. První část představuje obecné znaky kategorie young adult včetně jejího stručného vývoje, definuje homosexualitu jako sexuální orientaci a vysvětluje s ní související pojmy, jež se objevují v literárních dílech s homosexuální tematikou určených primárně pro dospívající čtenáře. Prostor je věnován homosexualitě z hlediska jejího zobrazení v literatuře či vzniku a vývoji literatury s dospívajícím hrdinou, který řeší svoji sexuální orientaci. Práce nabízí přehled knižních titulů, v nichž autoři pracují právě s tímto tématem. Pozornost se soustřeďuje na knihy vydané od roku 2008 do poloviny roku 2019. Jedná se o tituly jak z české, tak i světové LDM a YA přeložené do češtiny.

Analytická část představuje, jakým způsobem jednotliví autoři zpracovali téma homosexuality pro čtenáře náležející do kategorie YA. K zevrubnějšímu zkoumání byl vybrán reprezentativní vzorek pěti knih. Z původní české tvorby jde o tituly *Muffin a čaj* (Theo Addair, 2018), *Koláčky a spiklenci* (Theo Addair, 2019) a *Blbnutí s Oscarem* (Ivona Březinová, 2011). Z pera zahraničních autorů jsou to pak

překladové tituly *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru* (Benjamin Alire Sáenz, 2012, 2015) a *Já, Simon*¹ (Becky Albertalliová, 2015, 2018).

Diplomová práce upozorňuje na to, že téma homosexuality se nevyskytuje výhradně v literatuře pro dospělé, ale stále více proniká do intencionální tvorby pro děti a mládež. Cílem je tedy poukázat na homosexuální orientaci jako na jedno z klíčových témat literatury pro dospívající čtenáře a představit, jak se v současné literatuře z řady YA odráží problematika sexuální orientace na postavách, s nimiž se cílový čtenář může ztotožnit. Na základě četby vybraných textů jsou rovněž představeny charakteristické znaky děl spadajících do kategorie YA.

---

¹ Vyšlo též pod názvem *Probuzení Simona Spiera* (Becky Albertalli, 2015, 2017).

1 Young adult literatura

První kapitola této práce vymezuje pojem YA jako skupinu literárních děl, jež se vyznačují typickými znaky a zamýšlenou cílovou skupinou čtenářů. Vzhledem k tomu, že prozatím neexistuje česká odborná literatura se zevrubným pojednáním o YA, je nutné vycházet převážně z anglicky psaných publikací, studií a článků takových odborníků na YA literaturu, jimiž jsou kupříkladu Michael Cart, Melanie D. Kossová, William H. Teale či Mary Owenová. Je třeba si uvědomit, že uvedené vymezení odpovídá zemím, v nichž má YA delší tradici. Následující podkapitoly se proto zaměřují na YA hlavně v kontextu americké národní literatury, neboť tam má YA svůj původ. Diplomová práce toto bere v potaz a pokouší se uplatnit získané poznatky z anglofonního prostředí o YA v kontextu české literatury.

1.1 Definice young adult

Young adult je termín pocházející z angličtiny, do českého jazyka se dá přeložit jako „mladý dospělý“. V první řadě je zapotřebí ujasnit si odpověď na otázku, zda YA chápat jako věkovou kategorii, nebo jako literární žánr, což může být problematické. *Slovník literární teorie*² vysvětluje heslo žánry literární následovně: „*Souhrnné označení pro takové skupiny (soubory) literárních děl, které se vyznačují určitými společnými znaky, a to zejména kompozičními, tematickými nebo formovými (popř. jejich různou kombinací).*“ Podle Kateřiny Stupkové³ nelze považovat YA za žánr, protože knihy z řady YA jsou tematicky rozdílné a sdílejí jen málo typických znaků pro žánr. O YA lze tedy hovořit jako o věkové kategorii. I Milena Šubrtová⁴ říká: „*Kategorie „young adult“ či „new adult“ je fenomén zajímavý spíše z hlediska sociologického než literárněvědného.*“

---

² TÁBORSKÁ, Jiřina. Žánry literární. In: VLAŠÍN, Štěpán (ed.) *Slovník literární teorie*. 2. vyd. Praha: Čs. spisovatel, 1984, s. 414.

³ STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. In: *Tvar*. 2018, roč. 28, č. 17, s. 2.

⁴ ŠUBRTOVÁ, Milena. Dětské knížky se stávají hračkami a objekty. In: *H7O* [online]. 9. 12. 2015 [cit. 4. 3. 2020].

Americké Sdružení pro knihovnické služby mladistvým⁵ v 60. letech 20. století formálně vymezilo YA jako věkovou kategorii mladých čtenářů od 12 do 18 let.⁶ V polovině 90. let byl však horní věkový limit posunut, a tak skupina YA zahrnovala až pětadvacetileté čtenáře.⁷ Další změnu přinesl rok 2009, kdy se začala formovat nová kategorie pojmenovaná „new adult“, což v překladu znamená „nový dospělý“. Literatura NA oslovuje čtenáře ve věku 18–25 let.⁸ Někdy obě kategorie splývají pod označení YA, neboť řada zdrojů řadí mezi „mladé dospělé“ zástupce mezi třinácti a pětadvaceti lety.⁹

1.2 Intencionalita

Knihy ze sekce YA se často začleňují jako podkategorie do širšího pojmu literatura pro děti a mládež.¹⁰ „Literatura přímo určená dětem a mládeži zahrnuje tvorbu záměrně jim věnovanou a texty, které děti a mládež přijímají jako svou četbu,“ říká Jana Čeňková¹¹. Příjemci LDM jsou zpravidla v rozmezí 3–16 let. YA se tak zčásti překrývá s produkcí označovanou jako intencionální literatura, což jsou literární díla, která jsou přímo adresována dětem a mládeži. Mezi atributy, jimiž se intencionalita v LDM vyznačuje, patří podtitul, edice, nakladatelství, věková kategorie čtenáře, výběr jazykových prostředků a motivů, ilustrace.¹² Nelze zapomínat, že mezi rysy, jimiž se LDM liší od literatury pro dospělé, patří zřetel k psychologickým zvláštěm dětského čtenáře a specifika dětského vnímání světa. Zatímco literatura pro mládež staví na jednoduchosti vyprávění o vztazích a problémech spojených s dospíváním, ta pro YA je náročnější, pracuje

⁵ Young Adult Library Services Association, ve zkratce YALSA, je součástí Americké knihovnické organizace (American Library Association, zkráceně ALA).

⁶ CART, Michael. The Value of Young Adult Literature. In: YALSA [online]. 2008 [cit. 4. 3. 2020].

⁷ CART, Michael. From Insider to Outsider: The Evolution of Young Adult Literature. In: *Voices from the Middle*. 2001, č. 2, s. 95.

⁸ MOYEROVÁ, Jessica E. (ed.) *Crossover Readers' Advisory: Maximize Your Collection to Meet Reader Satisfaction*. 1. vyd. USA: ABC-CLIO, 2017, s. 69.

⁹ ČEŇKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

¹⁰ STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. In: *Tvar*. 2018, roč. 28, č. 17, s. 2.

¹¹ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 12.

¹² ČEŇKOVÁ, Jana, PETERKA, Josef. Literatura pro děti a mládež. In: MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004, s. 361–362.

s propracovanějšími motivy a komplikovanějším světem.¹³ YA je velmi širokou kategorií. Vedle intencionálních děl psaných pro mládež do ní lze zařadit i knihy, které zaujaly pozornost „mladých dospělých“, ačkoli je pro tyto čtenáře autoři cíleně nenapsali. „*Příklady z literárního života, které potvrzují „vymknutí se z intencionálnosti“, ale svědčí o tom, že žádná kategorie není stoprocentní a nepropustná – a o young adult to platí dvojnásob,*“ tvrdí Andrea Králíková¹⁴.

Z hlediska vývojové psychologie spadají adresáti YA literatury do období středního a staršího školního věku.¹⁵ Fáze středního školního věku, jež trvá od 11 do 15 let, v sobě zahrnuje období prepuberty a puberty. V 11 letech začíná dlouhodobý proces dospívání, při němž se uskutečňují pronikavé biologické, psychologické i sociální změny mající za následek komplexní proměnu osobnosti dospívajícího. Pro pubertální jedince je typické, že hledají vlastní identitu a odpovědi na otázky typu, kdo jsem, co chci od života, jak mě vidí druzí. Dochází ke změnám spojených s pohlavním zráním včetně dosažení reprodukční schopnosti, nejnápadnější jsou tělesné změny zevnějšku, které s sebou přinášejí podněty ke změně sebepojetí i chování k okolí. Hormonální proměny mají za následek změny emočního prožívání, což mnohdy představuje značné konflikty v rodinné i školní výchově, když se pubescent snaží vymanit ze závislosti na autoritách.¹⁶ Tento emoční vývoj se projevuje zejména zvýšenou labilitou, náladovostí, podrážděností a přecitlivělostí.¹⁷ Podstatné zvraty se uskutečňují také ve způsobu uvažování, rozvíjí se abstraktní myšlení, paměť a schopnosti učení. V rámci procesu socializace získává pro celkový vývoj dospívajícího jedince zásadní důležitost také skupina vrstevníků. Pubescent se s nimi ztotožňuje, sdílí s nimi své zájmy a problémy, znamenají pro něj zdroj emoční a sociální opory. Pokud je svými vrstevníky přijímán, dává mu to značný pocit jistoty, získává od nich pozitivní hodnocení, které může být základem pro vlastní sebehodnocení. Přátelství učí pubescenta komunikaci a navazování

---

¹³ STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. In: *Tvar*. 2018, roč. 28, č. 17, s. 2.

¹⁴ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. Hladké čtení fikčních světů: Young adult, dívčí román a prostupnost hranic. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 8.

¹⁵ ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál 2001, s. 213.

¹⁶ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 194.

¹⁷ ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, s. 233.

vztahů, empatii, vzájemné pomoci a spolupráci, což funguje jako nezbytná průprava do dospělosti. Samozřejmostí jsou též první lásky, i když často neopětované.

Jak již bylo řečeno, žánrová struktura LDM odpovídá vývojovému stupni čtenáře, de facto ji určuje vývoj čtenářských zájmů dítěte.¹⁸ Žánry dětské literatury by měly vyjadřovat typické postoje dětí a mládeže k realitě, která je obklopuje. Z tohoto hlediska lze na žánry určené dětskému čtenáři nahlížet jako na „*soubory specifických strukturních znaků, uměleckých postupů a prostředků korespondujících s určitým typem dětského čtenářského pojmání a osvojování skutečnosti, a tudíž v sobě obsahujících možnost na dítě působit a ovlivňovat je.*“¹⁹ Výše uvedené skutečnosti se tak odrážejí i v žánrové skladbě, kterou čtenáři ve věku 11–15 let vyhledávají. Intelekt čtenářů v této fázi vývoje je již na takové úrovni, že umožňuje četbu delší a komplikovanější literatury. Jedním z příznačných žánrů pro období puberty je dívčí román.²⁰ Ten předpokládá ztotožnění s hrdinkou, s níž čtenářky společně prožívají její příběh, který může být přínosný i pro jejich vlastní život. K dalším preferovaným žánrům ve středním školním věku patří dobrodružné a historické romány, próza s chlapeckým hrdinou, naučná beletrie, literatura faktu nebo fantasy umožňující čtenáři útěk do světa fantazie a odpoutání od reality.²¹ Čtenářskému zájmu se nadále těší encyklopedie či komiksy.

Fáze středního školního věku je vystřídána starším školním věkem, poslední vývojovou fází v přechodu od dítěte k dospělému. Jedná se o období adolescence spadající do věkového rozmezí 15–20 let.²² V porovnání s pubertou jde o klidnější období, avšak stále pokračuje formování vlastní identity a hledání rolí ve společnosti. Současně se zklidněním vztahů mezi rodiči a jejich potomky se upevňuje jejich vzájemná důvěra. Vysoké úrovně u adolescentů dosahují intelektové předpoklady,

---

¹⁸ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 12.

¹⁹ TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. 1. vyd. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích, 1992, s. 53.

²⁰ BESEDOVÁ, Petra. *Literatura pro děti a mládež ve výuce cizích jazyků*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, s. 27.

²¹ ČEŇKOVÁ, Jana, PETERKA, Josef. *Literatura pro děti a mládež*. In: MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004, s. 361.

²² ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, s. 236.

schopnost abstraktního myšlení a hypotetického uvažování. Ve starším školním věku dochází k několika zásadním událostem v sociálním vývoji člověka. Mezi ně patří konec povinné školní docházky, získání výučního listu nebo složení maturitní zkoušky, zahájení studií na vysoké škole či nástup do zaměstnání. V neposlední řadě dochází k prvnímu pohlavnímu styku.

U adolescentních čtenářů jsou populární žánry jako sci-fi a utopie, jejichž četba vyžaduje schopnost abstraktní formy myšlení.²³ Vyhledávány jsou také biografie známých osobností a pokračuje zájem o dobrodružnou i naučnou literaturu. Od LDM se adolescenti přesouvají směrem k literatuře pro dospělé, jak říká Petra Besedová²⁴: „*Zároveň je i ukončen literární vývoj dítěte a nastupuje literární vývoj dospělých.*“ Lze říci, že je to právě kategorie YA, která tvoří tento přechod. Na rozdíl od LDM se literatura pro YA od té pro dospělé nevymezuje jako lexikálně, stylisticky či kompozičně zjednodušená.²⁵ Adolescenti by ostatně neměli mít větší problémy se čtením literatury pro dospělé. Navíc četba knih spadajících pod YA může dospívajícím čtenářům napomoci k tomu, aby v dospělosti lépe porozuměli románové formě, beletristickým prvkům a dalším zvyklostem literatury pro dospělé, až se dostane do popředí jejich čtenářského zájmu.

Jana Segi Lukavská²⁶ považuje YA za jakýsi most, o němž tvrdí: „*Po zmíněném „mostě“ je tedy kdykoli možné vrátit se zpět.*“ Tímto svým výrokem tak poukazuje na skutečnost, že knihy pro „mladé dospělé“ čte i dospělé publikum. Tento trend se začal soustavně objevovat poté, co dospělí čtenáři nadšeně přijali knihy určené původně pro děti a dospívající ze série *Harry Potter* (1997–2016, 1998–2016) autorky J. K. Rowlingové.²⁷ Někteří autoři tak záměrně vytvářejí YA díla, která současně upoutají pozornost jak dospívajících, tak i dospělých čtenářů.²⁸

---

²³ BESEDOVÁ, Petra. *Literatura pro děti a mládež ve výuce cizích jazyků*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, s. 28–29.

²⁴ Tamtéž, s. 28.

²⁵ LUKAVSKÁ, Jana Segi. Mládí na věky věků: Young adult jako crossover. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 4.

²⁶ Tamtéž, s. 4.

²⁷ BECKETTOVÁ, Sandra L. *Crossover Fiction: Global and Historical Perspectives*. 1. vyd. USA: Routledge, 2009, s. 85–87.

²⁸ LUKAVSKÁ, Jana Segi. Mládí na věky věků: Young adult jako crossover. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 4.

Mezi důvody, proč někteří dospělí častokrát raději sáhnou po knihách pro mladší čtenáře, patří nesplněná očekávání z četby pro dospělé, oblíbenost určitých autorů, kteří se tvorbě pro dospělé již nevěnují, přitažlivost témat, jež se dotýkají problémů postihujících i dospělé jedince, nebo možnost zavzpomínat si na léta dospívání. V neposlední řadě mohou tituly z řady YA posloužit rodičům k tomu, aby pochopili své dospívající potomky. „*Díla spadající do kategorie young adult nemusíme vnímat jen jako vývojové stadium čtenářského vkusu, ale také jako příležitost porozumět touhám a frustracím mnohých dnešních dospělých,*“ doplňuje Lukavská²⁹.

Nutno dodat, že kategorie YA je mnohdy vnímána jako marketingová nálepka.³⁰ „*Zůstává ovšem otázkou, do jaké míry je možné rozlišit, co je odpovědí na skutečnou čtenářskou potřebu této nově definované věkové kategorie a co autorskou a ediční nabídkou, která pouze reaguje na komerční úspěšnost podobného literárního modelu,*“ říká Milena Šubrtová.³¹ Pro dospělého čtenáře může být kniha označená štítkem YA přitažlivější a spíše tak upoutá jeho pozornost než četba s pouhým označením pro mládež.³² Obdobně atraktivní může být YA i pro adolescenta, který už se necítí být dítětem, a proto tak raději sáhne po četbě, jež nese v označení slovo „dospělý“.

1.3 Znaky young adult literatury

Každý typ literatury se vyznačuje několika specifickými znaky. Stejně tak je tomu i v případě knih spadajících do kategorie YA.

V literatuře pro YA se zrcadlí období změn, které lidé na prahu dospělosti prožívají, a proto by měla splňovat určitá kritéria. Je žádoucí, aby reflektovala věk cílového čtenáře z řad „mladých dospělých“, odpovídala jeho čtenářským schopnostem, kognitivním procesům a aby se skrze literární postavy věnovala

---

²⁹ LUKAVSKÁ, Jana Segi. Mládí na věky věků: Young adult jako crossover. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 4.

³⁰ STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. In: *Tvar*. 2018, roč. 28, č. 17, s. 2.

³¹ ŠUBRTOVÁ, Milena. Dětské knížky se stávají hračkami a objekty. In: *H70* [online]. 9. 12. 2015 [cit. 4. 3. 2020].

³² STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. In: *Tvar*. 2018, roč. 28, č. 17, s. 2.

takovým problémům, s nimiž se mohou čtenáři potýkat v rámci procesu dospívání.³³ Knižní tituly z řady YA by rovněž měly brát v úvahu dnešní kulturní, sociální a genderové rozmanitosti, mezi nimi i odlišnou sexuální orientaci od tradiční heterosexuální normy.

„Literaturu pro mladé dospělé tedy necharakterizuje nějaká zvláštní literární forma. Přesto je vnímána jako velmi specifická: jednak pro opakování schématu zranění hlavní postavy, jednak díky tématům, jimiž se zabývá,“ jak tvrdí Jana Segi Lukavská³⁴. Každý dospívající absolvuje přechod z dětství do dospělosti jinak, protože ne všichni se potýkají se stejnými problémy a starostmi. Z toho pak vychází literatura pro „mladé dospělé“ a rozmanitost témat, jimž se věnuje. V současné době se YA literatura orientuje na témata, která byla dříve vhodná pouze pro dospělé čtenáře. Hovoří se o tzv. tematické detabuizaci. Podle Melanie D. Kossové a Williama H. Tealeho³⁵ jsou nejčastějšími tématy YA literatury: hledání sebe sama, přátelství, rodina, šikana, stěhování, vypořádání se se ztrátou, pátrání po vlastní identitě nebo její skrývání, vztahy, dospívání, nemoc a duševní poruchy, zneužívání a týrání. Michael Cart³⁶ ještě doplňuje LGBT tematiku, jež získává na popularitě. Jana Čenková³⁷ jako další téma přidává boj se závislostí na alkoholu či drogách. Co se týče zvířecí tematiky, ta není ve srovnání s LDM v YA literatuře tak frekventovaná, a to zřejmě proto, aby YA nepůsobila příliš dětinsky. Další rozdíl mezi LDM a YA spočívá v tom, že YA tematizuje nejasné morální hranice, zatímco v knihách pro mladší čtenáře je hranice mezi dobrem a zlem zřetelná.³⁸

Podstatným znakem YA literatury je snadná identifikace dospívajícího čtenáře s hlavními postavami příběhu. „*Protagonisté jsou stateční, avšak zdaleka ne*

---

³³ BUCHEROVÁ, Katherine, HINTONOVÁ, KaaVonia. *Young Adult Literature: Exploration, Evaluation, and Appreciation*. 3. vyd. USA: Pearson, 2014, s. 20.

³⁴ LUKAVSKÁ, Jana Segi. Mládí na věky věků: Young adult jako crossover. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 4.

³⁵ KOSSOVÁ, Melanie D., TEALE, William H. What's Happening in YA Literature? Trends in Books for Adolescents. In: *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2009, roč. 7, č. 52, s. 567.

³⁶ CART, Michael. Young Adult Literature: The State of a Restless Art. In: *SLIS Connecting* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2020], s. 6.

³⁷ ČENKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

³⁸ SCHLÖGLOVÁ, Tereza. Kemmerer, Brigid: Dopisy ztraceným. In: *iLiteratura.cz* [online]. 20. 6. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

dokonalí, a často čelí nepřízní osudu,“ říká Tereza Schlögllová³⁹. Příjemci YA literatury spoluprožívají s knižními hrdiny jejich jednání a pocity, čímž si tak zlepšují svoji vlastní empatii. Prostřednictvím ústředního protagonisty, jehož průměrný věk bývá tak kolem 15 let, si čtenáři přibližně stejného věku utvářejí povědomí o tom, jak se jiní teenageři vypořádávají se svými problémy.⁴⁰ Zároveň to pro ně může být jakýsi návod k tomu, jak jednat v tíživých a ohrožujících situacích ve vlastním životě po vzoru příslušného literárního hrdiny. Tím tak literatura pro YA plní funkci didaktickou (výchovnou). Tereza Krobová⁴¹ popisuje narativ literatury pro „mladé dospělé“ takto: *„Poučení je jednoduché: nic se nedá zvrátit, všechny naše činy mají následky, ne všichni se k nám vždycky chovají hezky a bez pomoci přátel se nikam nedostaneme.“*

Jak již bylo řečeno, v YA figurují čtenáři věkově blízké postavy, s nimiž se může ztotožnit. Aby příběh působil co možná nejméně, je často vyprávěčem příběhu přímo hlavní protagonist. Autentičností autor dociluje nejčastěji použitím 1. osoby, tedy vyprávěním v první osobě singuláru, což čtenáři umožňuje nahlédnout ústřednímu hrdinovi do hlavy.⁴² Někdy se uplatňuje 2. osoba nebo kombinace první a třetí osoby, jindy zase vícero vyprávěčů, kteří poskytují čtenáři hned několik pohledů na věc najednou. Časté je používání dialogů. V kvalitních YA knihách by neměly převažovat dlouhé introspektivní pasáže, jež nahlížejí na daný problém z pohledu dospělých nebo dětí. Na nastalé situace se primárně nahlíží očima pubescenta a adolescenta. Ačkoli autoři méně využívají popisy detailů, jsou schopni prvotřídně vystihnout hodnověrnost vyprávěné situace.⁴³

Děj konkrétní knihy se většinou točí bez zbytečných odboček kolem jednoho klíčového hrdiny, a to obvykle v určitém krátkém vymezeném čase. Tím může být jeden školní rok nebo jeho polovina, prázdniny či období, kdy se protagonista

---

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ OWENOVÁ, Mary. Developing a Love of Reading: Why Young adult Literature is Important In: *Orana*. 2003, roč. 39, č. 1, s. 14.

⁴¹ KROBOVÁ, Tereza. Hraní si na teenagery: Young adult ve videohráčích. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 11.

⁴² KOSSOVÁ, Melanie D., TEALE, William H. What's Happening in YA Literature? Trends in Books for Adolescents. In: *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2009, roč. 7, č. 52, s. 568.

⁴³ BUCHEROVÁ, Katherine, HINTONOVÁ, KaaVonnia. *Young Adult Literature: Exploration, Evaluation, and Appreciation*. 3. vyd. USA: Pearson, 2014, s. 10.

přizpůsobuje životu v novém prostředí. Vedle zaměření na přítomný život jedné ústřední postavy se příběh mnohdy dotýká taktéž její budoucnosti.

Příběhy v knihách pro „mladé dospělé“ jsou srozumitelné a čtivé. Autoři používají hovorový jazyk, oproti LDM se v něm někdy objevují i vulgarismy, jež by byly pro dětskou knihu nepřijatelné. Zvraty ve vyprávění mají rychlejší spád, v čemž lze spatřovat podobnost s přetížeností a hektičností životního stylu dnešních teenagerů.⁴⁴ Ti jsou dnes ovlivňováni internetem, seriály a sociálními sítěmi. Proto má literatura YA rychlé tempo vyprávění, krátké kapitoly, obsahuje značné množství přímé řeči a silné emotivní výjevy. Tomu odpovídá také rozsah jednotlivých titulů z této řady. Nynější YA knihy mívají do 90 000 slov.⁴⁵ U žánrů YA jako jsou sci-fi nebo fantasy se však předpokládá, že počet slov bude vyšší vzhledem k vytvoření jiných světů a jejich následnému popisu.

Soudobá YA tvorba se vyznačuje celou řadou trendů.⁴⁶ Dnešní tituly YA jsou multigeneračně přitažlivé, roste počet uznávaných dospělých autorů, kteří nově začínají psát pro dospívající čtenáře a nastolují se odvážnější témata. Tito tvůrci také experimentují s novými formami narativního textu, mezi něž patří román psaný ve verších, v dopisech nebo ve formě e-mailové korespondence. V zahraniční produkci dominují literární postupy seriálovosti a sériovosti.⁴⁷

Po kategorii YA nastupuje NA. V roce 2009 americké vydavatelství St. Martin's Press vyhlásilo soutěž, do níž měli účastníci posílat své autorské práce.⁴⁸ Ty se měly podobat YA, ale měly v nich figurovat postavy od 18 let věku. Na rozdíl od YA je v NA explicitně vyjádřená sexuální interakce, vstup do světa dospělých a prosazení se v něm nebo způsobilost svobodně rozhodovat o svém dalším životě

---

⁴⁴ OWENOVÁ, Mary. Developing a Love of Reading: Why Young adult Literature is Important In: *Orana*. 2003, roč. 39, č. 1, s. 13.

⁴⁵ SAMBUCHINO, Chuck. *Get a Literary Agent: The Complete Guide to Securing Representation for Your Work*. 2. vyd. USA: Writer's Digest Books, 2015, s. 52.

⁴⁶ CART, Michael. Young Adult Literature: The State of a Restless Art. In: *SLIS Connecting* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2020], s. 6.

⁴⁷ ŠUBRTOVÁ, Milena. Dětské knížky se stávají hračkami a objekty. In: *H7O* [online]. 9. 12. 2015 [cit. 4. 3. 2020].

⁴⁸ MOYEROVÁ, Jessica E. (ed.) *Crossover Readers' Advisory: Maximize Your Collection to Meet Reader Satisfaction*. 1. vyd. USA: ABC-CLIO, 2017, s. 69.

sám za sebe bez rodičů.⁴⁹ Postavy se tak zabývají záležitostmi týkajícími se jejich budoucnosti, mezi něž patří stěhování se od rodičů, studium na vysoké škole, výběr povolání nebo nástup do nového zaměstnání, manželství. Kategorie NA dává autorům více tvůrčí svobody. Ve svých knihách mohou rozkrývat závažnější témata, protože dospělí čtenáři je zvládnou přijmout.

1.3.1 Nejčastější žánry YA literatury

K uspokojení individuálních potřeb a zájmů dospívajících čtenářů využívá kategorie YA mnoho dalších žánrů, které se ve spoustě YA knih často překrývají. Mezi ně patří realistická próza, dobrodružný, mysteriózní nebo humoristický román, science fiction, fantasy, horor, historická fikce, biografie, literatura faktu, poezie, drama, povídky, komiksy, grafický román, obrázkové knihy či časopisy.⁵⁰ Odborná studie autorů Melanie D. Kossové a Williama H. Tealeho⁵¹ nazvaná *What's Happening in YA Literature? Trends in Books for Adolescents* uvádí jako tři nejčastěji zastoupené subžánry YA současnou realistickou prózu, fantasy a historickou beletrii, o nichž bude pojednáno níže. Milena Šubrtová⁵² uvádí, že v zahraničních titulech YA je momentálně nejpopulárnější žánr fantasy včetně jeho žánrové odnože dystopie.

Realistická próza YA se otevřeně zabývá tématy, která reflektují dnešní svět tak, jak ho „mladí dospělí“ znají.⁵³ Tím, že literární postavy zažívají stejné nebo podobné situace jako jejich čtenáři, získávají recipienti tohoto žánru YA pocit, že jejich strasti nejsou ojedinělé a může se s nimi potýkat i někdo jiný než jen oni sami. Realistická beletrie tedy čtenářům zprostředkovává nějakou zkušenost, jejímž prostřednictvím se mohou naučit překonávat své obavy, řešit problémy a přijmout odpovědnost. Problémové situace nemusí být v tomto typu děl vždy vyřešeny, ale

---

⁴⁹ PEARL, M. Young Adult vs. New Adult: What's the Real Difference. In: *Indies Unlimited* [online]. 2015 [cit. 4. 3. 2020].

⁵⁰ KOSSOVÁ, Melanie D., TEALE, William H. What's Happening in YA Literature? Trends in Books for Adolescents. In: *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2009, roč. 7, č. 52, s. 566.

⁵¹ Tamtéž, s. 568.

⁵² ŠUBRTOVÁ, Milena. Dětské knížky se stávají hračkami a objekty. In: *H70* [online]. 9. 12. 2015 [cit. 4. 3. 2020].

⁵³ BUCHEROVÁ, Katherine, HINTONOVÁ, KaaVonnia. *Young Adult Literature: Exploration, Evaluation, and Appreciation*. 3. vyd. USA: Pearson, 2014, s. 13.

mohou poskytnout jakýsi návod, jak s nimi pracovat. Vyrovnání se s tím, že je jedinec adoptovaný, rozvod rodičů, handicap, boj s těžkou nemocí, mezilidské vztahy, zneužívání alkoholu a drog, sebevražda nebo přijetí vlastní sexuální orientace. To vše patří mezi konkrétní témata tohoto žánru YA.

Protikladem realistické prózy ze současnosti je historická beletrie YA. Ta pomáhá „mladým dospělým“ zažít minulost skrze dospívajícího hrdinu žijícího v konkrétním historickém období. Příběh se odehrává buď na pozadí skutečných dějinných událostí a reálných historických postav, nebo jen tak situuje děj do dřívější doby bez odkazu na opravdovou historii a skutečné osoby. Opakujícími se tématy jsou zde boje o rovnost a hledání svobody.

Knihy z řady YA typu science fiction a fantasy přitahují velké množství adolescentních čtenářů. Pravidelně se proto umísťují v top desítku na různých seznamech nejčtenějších YA knih pro daný rok.⁵⁴ V žánru sci-fi odhaluje dospívající protagonista možnosti vědy a technologie nejen na Zemi, ale i v jiných mimozemských civilizacích, zatímco ve fantasy se ocitá na magických místech.⁵⁵ Hlavní hrdina fantasy YA literatury má o sobě obvykle pochybnosti. Ty se však rázem ztratí, když narazí na problém a porazí jej. Vytvořila se i žánrová varianta YA fantasy označována jako steampunk. Steampunková díla jsou nejčastěji situována do viktoriánské Anglie a zahrnují techniku a objevy průmyslové revoluce. „(...) *steampunk je stav civilizace paralelně k naší,*“ říká Markéta Straková⁵⁶. Zato děj dystopie YA se odehrává v pomyslném světě, v němž panuje sociální a politická hierarchie, degradace hodnot, teror a útlak lidu.⁵⁷ Příběh obsahuje prvky sci-fi, konfliktu a romantiky.

Nové perspektivy do života mohou dát dospívajícím čtenářům také biografie. Jejich prostřednictvím „mladí dospělí“ zjišťují, jaké pocity frustrace, překážky a úspěchy zažily zemřelé nebo současně žijící slavné osobnosti.

---

⁵⁴ Tamtéž, s. 13.

⁵⁵ Tamtéž, s. 13.

⁵⁶ STRAKOVÁ, Markéta. Steampunk. In: Ostravská univerzita [online]. 15. 2. 2009 [cit. 4. 3. 2020].

⁵⁷ NILSENOVÁ, Alleen Pace, DONELSON, Kenneth L. *Literature for Today's Young Adults*. 8. vyd. USA: Pearson, 2009, s. 215.

Do původní české YA literatury pronikly hlavně žánry jako realistická próza, sci-fi a fantasy včetně její žánrové varianty steampunk. O české YA blíže pojednává jedna z následujících subkapitol této diplomové práce.

1.4 Počátky YA v USA

YA má své kořeny ve Spojených státech amerických, proto je zapotřebí krátce nastínit také vznik americké LDM, z níž literatura pro „mladé dospělé“ vyrůstá. Vznik a rozvoj americké LDM se datuje do doby 17. století, kdy na tamější území přišli angličtí puritáni, kteří byli velmi nábožensky založení.⁵⁸ Aby jejich potomci tyto postoje převzali, bylo nutné, aby děti četly a vzdělávaly se. Literární tvorba čtená dětmi a dospívajícími byla proto ve Spojených státech amerických před rokem 1800 převážně náboženského rázu.⁵⁹ Od druhé poloviny 19. století už literatura nepobízela adolescenty pouze k tomu, aby vedli spořádaný život a zapojili se do náboženských a sociálních činností.⁶⁰ Nově měli začít uvažovat o své budoucnosti, a to zejména chlapci v otázce svého pracovního uplatnění. Oproti tomu literatura 20. století již nekladla tak značný důraz na to, aby se její dospívající čtenáři zabývali svými budoucími rolemi, nýbrž se zaměřovala na adolescenta a jeho momentální pocity.

Samotný pojem „mladý dospělý“ se začal utvářet v USA od počátku 40. let 20. století.⁶¹ Do té doby existovaly v tamější populaci pouze dvě skupiny lidí, mezi nimiž nebyl žádný přechodový stupeň. Na jedné straně to byli dospělí, na straně druhé pak děti. Zástupci druhé skupiny se stávali dospělými tehdy, když začali fungovat jako pracovní síla na trhu práce. Již na konci 30. a v průběhu 40. let studovalo na amerických středních školách velké množství dospívajících chlapců a dívek. Udává se, že v roce 1939 se takto vzdělávalo dokonce až 75 procent

---

⁵⁸ ŘEŘICHOVÁ, Vlasta (et al.). *Literatura pro děti a mládež anglicky mluvících zemí*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2008, s. 79.

⁵⁹ NILSENOVÁ, Alleen Pace, DONELSON, Kenneth L. *Literature for Today's Young Adults*. 8. vyd. USA: Pearson, 2009, s. 41.

⁶⁰ HANNIGANOVÁ, Jane Anne. A Feminist Analysis of the Voices for Advocacy in Young Adult Services. In: *Core* [online]. 1996 [5. 3. 2020], s. 853.

⁶¹ CART, Michael. How „Young Adult“ Fiction Blossomed With Teenage Culture In America. In: *Smithsonian Magazine* [online]. 2018 [cit. 5. 3. 2020].

adolescentů ve věku 14–17 let.⁶² Ti byli brzy nato označováni jako teenageři, tedy mladiství ve věku 13–18 let.⁶³ Stali se symboly americké popkultury, pronikli do rozhlasových programů i filmů.⁶⁴ Nakladatelé si postupně všímali nově vznikající kultury mládeže, a tak začali vydávat knihy, jež by pro mládež byly přitažlivé. Posléze je prodávali knihovnám a školám, které s touto skupinou pracovali. V roce 1930 ALA vytvořila seznam *Young People's Roundtable*, v němž představila nejlepší knihy pro mladé čtenáře.⁶⁵ Soupis zahrnoval směsici knih pro děti a dospělé. Roku 1948 knihovníci změnili název seznamu na *Adult Books for Young People* a upravili jeho obsah, jelikož dospívající čtenáři přestávali jevit zájem o dětské knihy.

U zrodu pojmu YA stála knihovnice Margaret Scogginová, která roku 1944 toto označení prvně uvedla.⁶⁶ Předtím vystupovala v rozhlasovém vysílání, v němž recenzovala knihy pro dospívající, v letech 1933–1946 psala pro *Library Journal* sloupek nazvaný *Books for Older Boys and Girls*.⁶⁷ V roce 1944 ho však přejmenovala na *Books for Young Adults*, a tak vznikla fráze literatura pro YA. Scogginová tvrdila, že skupina YA představuje novou populaci, na niž je třeba zacílit knihovní služby, a proto přišla s myšlenkou systému veřejných knihoven specializujících se na služby pro „mladé dospělé“. Po vzoru nové pobočky newyorské knihovny, která se soustředila výhradně na dospívající čtenáře včetně pořádání zvláštních programů pro ně, zavedly i další knihovny služby pro „mladé dospělé“. Literatura později označená jako YA se tak souběžně vyvíjela s poskytováním veřejných knihovních služeb „mladým dospělým“.⁶⁸

S pojmenováním „mladý dospělý“ pracovali vedle knihovníků v 50. letech minulého století i psychologové. Robert James Havighurst a Erik Erikson vymezili

---

⁶² Tamtéž.

⁶³ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 246.

⁶⁴ CART, Michael. How „Young Adult“ Fiction Blossomed With Teenage Culture In America. In: *Smithsonian Magazine* [online]. 2018 [cit. 5. 3. 2020].

⁶⁵ CART, Michael. *Young Adult Literature: From Romance to Realism*. 2. vyd. USA: American Library Association, 2010, s. 8.

⁶⁶ Tamtéž, s. 7.

⁶⁷ ROUYEROVÁ, Anne. How did YA Become YA. In: *New York Public Library* [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2020].

⁶⁸ HANNIGANOVÁ, Jane Anne. A Feminist Analysis of the Voices for Advocacy in Young Adult Services. In: *Core* [online]. 1996 [5. 3. 2020].

několik životních fází člověka. Mezi nimi také adolescenci, během níž se formuje identita jedince.⁶⁹ Mimo to představili ve svých odborných publikacích⁷⁰ i etapu mladá dospělost.⁷¹ Havighurst zasadil adolescenci do období 13–18 let, mladou dospělost pak do rozmezí 19–30 let, zatímco Erikson do věkového rozpětí 12–18 a 19–40 let.⁷² Pro potřeby literatury bylo však nutné definici YA jednoznačně stanovit, k čemuž nakonec došlo v roce 1957 díky sdružení YALSA⁷³. Od roku 1958 se termín YA začal běžně používat v praxi.⁷⁴

Literatura zajímavá pro teenagery se objevila ještě předtím, než byla čtenářská kategorie YA přesně definována. Impulz k psaní literatury pro „mladé dospělé“ přišel poté, co spisovatelka Maureen Daly publikovala svou knihu *Seventeenth Summer* (1942), jež je vyprávěním o letní lásce sedmnáctileté dívky.⁷⁵ Ačkoli byl román určen výhradně dospělým, přilákal pozornost i dospívajících čtenářů.⁷⁶ Titul vyšel v době, kdy Američané začali respektovat „mladou dospělost“ jako samostatnou součást životního cyklu.⁷⁷ Následující literární tvorba 40. a 50. let, která zahrnovala romantické a dobrodružné příběhy, romány o sportu, autech nebo kariéře, však příliš nereagovala na zájmy „mladých dospělých“ a jejich socioekonomické, emoční a psychologické potřeby.⁷⁸ Mezi nejlepší knihy pro dospívající proto patřily

---

⁶⁹ CHISHOLMOVÁ, Jamiyla. The Surprising, Short History of Young Adult Fiction. In: *Real Simple* [online]. 2017 [cit. 5. 3. 2020].

⁷⁰ *Developmental Tasks and Education* (Robert James Havighurst, 1950), *Childhood and Society* (Erik Erikson, 1950).

⁷¹ CART, Michael. *Young Adult Literature: From Romance to Realism*. 2. vyd. USA: American Library Association, 2010, s. 7.

⁷² Tamtéž, s. 7.

⁷³ Tato asociace specializovaná na literaturu pro „mladé dospělé“ se zaměřila hlavně na knihovníky, kteří s touto populací pracují.

⁷⁴ CHISHOLMOVÁ, Jamiyla. The Surprising, Short History of Young Adult Fiction. In: *Real Simple* [online]. 2017 [cit. 5. 3. 2020].

⁷⁵ CART, Michael. *Young Adult Literature: From Romance to Realism*. 2. vyd. USA: American Library Association, 2010, s. 11.

⁷⁶ CART, Michael. Young Adult Literature: The State of a Restless Art. In: *SLIS Connecting* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2020], s. 2.

⁷⁷ CART, Michael. From Insider to Outsider: The Evolution of Young Adult Literature. In: *Voices from the Middle*. 2001, č. 2, s. 96

⁷⁸ CART, Michael. How „Young Adult“ Fiction Blossomed With Teenage Culture In America. In: *Smithsonian Magazine* [online]. 2018 [cit. 5. 3. 2020].

tituly pro dospělé. Oblíbenou knihou dospívajících čtenářů tak bylo v 50. letech dílo *Kdo chytá v žitě* (Jerome David Salinger, 1951, 1960).⁷⁹

Významnou etapou ve vývoji americké YA literatury bylo období 60. let 20. století. V roce 1967 vyšly dva klíčové romány *The Outsiders* (Susan Eloise Hintonová, 1967) a *The Contender* (Robert Lipsyte, 1967)⁸⁰, které předznamenal YA literaturu beroucí ohled na potřeby adolescentů a na skutečné vykreslení jejich života.⁸¹ Dosavadní YA literatura totiž na aktérech příběhů nereflektovala problémy související s obdobím dospívání. Změna přišla až se dvěma zmíněnými romány, jež pojednávaly o bouřlivém období dospívání svých protagonistů. Titul *The Outsiders* byl první knihou na trhu, která byla napsána výhradně pro „mladé dospělé“.

Román *The Outsiders* vypráví o konfliktech mezi dvěma soupeřícími mládežnickými gangy, které pocházejí z odlišných sociálních tříd. Členové Greasers jsou potomky dělníků, zatímco jejich protivníci Socs pocházejí z luxusnějších čtvrtí a mají vyšší socioekonomický status. I přes tento obrovský rozdíl mají příslušníci obou skupin řadu společného. Všichni se potýkají s běžnými problémy dospívajících, trpí kolísavými náladami, touží být přijímáni jako individuality, jsou zklamáni nejen z dospělých, ale také ze společnosti obecně, pokoušejí se o koordinaci vlastních osobitých perspektiv s ostatními a navíc nesházejí stereotypy.⁸² Přestože kniha zpočátku zaznamenala okamžitý úspěch, později byla ve spoustě amerických škol a knihovnách zakázána. Největšími kritiky románu se staly náboženské skupiny. Ty tvrdily, že překypuje takovými tématy, která mohou odvrátit čtenáře z řad dospívajících od jejich zbožného života, mezi něž patří zneužívání drog, konzumace alkoholu, násilí, sex či neúplné rodiny.⁸³ Rodiče zase pranýřovali knihu kvůli nedostatečnému obsahu pozitivních vzorů pro své potomky. ALA titul zařadila na

---

⁷⁹ PRAMESTIOVÁ, Tri. Considering Young Adult as a Literary Genre. In: *Core* [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2020], s. 5-6.

⁸⁰ CART, Michael. From Insider to Outsider: The Evolution of Young Adult Literature. In: *Voices from the Middle*. 2001, č. 2, s. 96.

⁸¹ PRAMESTIOVÁ, Tri. Considering Young Adult as a Literary Genre. In: *Core* [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2020], s. 3.

⁸² MWESTWOOD. Compare and contrast the Socs and the Greasers. How are they different? Are there any similarities? In: *eNotes Editorial* [online]. 2014 [cit. 5. 3. 2020].

⁸³ ROSENTHALOVÁ, Kristina. Banned Books: Young Adult Novels. In: *The blog of the University of Tulsa* [online]. 2014 [cit. 5. 3. 2020].

seznam sta nejčastěji napadaných knih v období 1990–1999, kde obsadil osmatřicátou příčku.⁸⁴

Kniha *The Contender* je debutem amerického spisovatele a sportovního novináře Roberta Lipsyete. Ústřední postava jménem Alfred Brooks je černé pleti a žije v Harlemu, známé černošské čtvrti v New Yorku.⁸⁵ Sedmnáctiletý Alfred tam hledá cestu k tomu, jak by mohl svobodně rozhodovat o vlastním osudu, doufá, že překoná skličující atmosféru Harlemu a najde pro sebe užitečný život.⁸⁶ Naději nalézá v boxerském klubu, kde začne trénovat. Lipsyete autenticky vypodobnil tamější prostředí černošské čtvrti i světa boxu včetně nelítostných zápasů v boxerském ringu. Stěžejním tématem díla je úsilí hlavního hrdiny o lepší život, za který stojí zato bojovat i navzdory překážkám. Vedle procesu sebeurčení u dospívajících se autor ve své knize též zabývá problematikou rasismu.⁸⁷ Na konci 60. let vstupuje do YA také tematika homosexuality.

Nová čtenářská kategorie YA potvrdila trend, že dospívající čtou rádi knihy, jež nesouvisejí se školním kurikulem.⁸⁸ Do té doby byla součástí středoškolských osnov jen náročná literatura sloužící jako příprava na následné studium na vysoké škole.⁸⁹ Začleněním jednodušší a pro studenty tematicky přitažlivější YA literatury do výuky, včetně románů *The Outsiders* a *The Contender*, učitelé mohli oslovit i takové studenty, kteří se v hodinách literatury nudili.

---

⁸⁴ 100 most frequently challenged books: 1990–1999. In: *Banned & Challenged Books: A Website of the ALA Office for Intellectual Freedom* [online]. [cit. 4. 3. 2020].

⁸⁵ CART, Michael. How „Young Adult“ Fiction Blossomed With Teenage Culture In America. In: *Smithsonian Magazine* [online]. 2018 [cit. 5. 3. 2020].

⁸⁶ BALDWIN, Stanley P. *CliffsNotes on Lipsyete's The Contender*. 1. vyd. USA: IDG Books Worldwide, 2000, str. 12.

⁸⁷ V 60. letech 20. století se Afroameričané potýkali s otázkou, zda se pokusit žít s bělochy nebo se od nich oddělit, protože již od doby občanské války (1861–1865) tam na nich docházelo k rasisticky motivovaným útokům.

⁸⁸ HANNIGANOVÁ, Jane Anne. A Feminist Analysis of the Voices for Advocacy in Young Adult Services. In: *Core* [online]. 1996 [5. 3. 2020], s. 853.

⁸⁹ WILDEROVÁ, A, TEASLEY, Alan B. The High School Connection Young Adult Literature in the High School. In: *The ALAN Review* [online]. 1998 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://scholar.lib.vt.edu/ejournals/ALAN/fall98/wilder.html>.

V 70. letech přišel ve vývoji americké YA tvorby zlom, kdy po vzoru dvou klíčových děl z roku 1967 začala vznikat YA literatura v pravém slova smyslu.⁹⁰ Knihy z této řady se nadále soustřeďovaly na identitu dospívajícího hrdiny. Více se však zabývaly těžkostmi, které se mohou „mladých dospělých“ přímo týkat. Patřily mezi ně kupříkladu problémy s alkoholem, drogami, rozvod rodičů či chudoba.⁹¹ V roce 1974 vyšel román Roberta Corniera *The Chocolate War*, v němž se objevilo téma šikany.⁹² Pro YA je to zásadní román, v němž dospívající čtenáři zjišťují smutnou pravdu, že ne všechny konce jsou vždy ty šťastné.⁹³ V americké literární historii znamená období 70. let 20. století první zlatý věk YA literatury.

Patrně jako reakce na ponurá témata ze 70. let se do YA literatury v 80. letech navrátila romantika. Objevily se celé knižní romantické série jako *Sweet Valley*, *Wildfire* a jiné.⁹⁴ Vedle toho se rovněž začaly vydávat hororové romány pro dospívající. Bylo to desetiletí brožovaných knih, mezi jejichž tradiční odběratele přestávaly patřit školy a knihovny. „Mladí dospělí“ již hojně navštěvovali knihkupectví, aby si YA romány sami pořídili. Američtí vydavatelé se více začali zaměřovat na středoškoláky v důsledku zvyšujícího se počtu středních škol do roku 1981 a následného nárůstu této věkové populace.⁹⁵ Protagonisté epických děl tak začali mládnout, jejich obvyklý věk 16–18 let se změnil s narůstajícím počtem dvanáctiletých až čtrnáctiletých hlavních postav.

V průběhu 90. let se na knižním trhu objevily vedle obrázkových knížek pro děti i bilderbuchy pro YA. Podle Sunye Osbornové⁹⁶ je obtížné vymezit věkovou hranici čtenářů tohoto typu děl. Charakteristickými znaky obrázkových YA knih jsou: „dospělá“ témata, jež by pro dětského čtenáře nebyla vhodná a kterým by

---

⁹⁰ CART, Michael. How „Young Adult“ Fiction Blossomed With Teenage Culture In America. In: *Smithsonian Magazine* [online]. 2018 [cit. 5. 3. 2020].

⁹¹ CART, Michael. From Insider to Outsider: The Evolution of Young Adult Literature. In: *Voices from the Middle*. 2001, č. 2, s. 96.

⁹² CHISHOLMOVÁ, Jamiyla. The Surprising, Short History of Young Adult Fiction. In: *Real Simple* [online]. 2017 [cit. 5. 3. 2020].

⁹³ CART, Michael. Young Adult Literature: The State of a Restless Art. In: *SLIS Connecting* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2020], s. 3.

⁹⁴ CART, Michael. From Insider to Outsider: The Evolution of Young Adult Literature. In: *Voices from the Middle*. 2001, č. 2, s. 96.

⁹⁵ CART, Michael. Young Adult Literature: The State of a Restless Art. In: *SLIS Connecting* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2020], s. 4.

⁹⁶ OSBORNOVÁ, Sunya. Picture Books for Young Adult Readers. In: *The ALAN Review*. 2001, č. 3, s. 24.

neporozuměl, dvě významové úrovně – jedna pro mladšího a druhá pro staršího čtenáře, výrazně více textu, který je delší, obtížnější a vzájemně se prolíná a doplňuje s ilustracemi. Ukázkovým příkladem takového titulu, který by pro mladší čtenáře nebyl z tematického hlediska vhodný, je kniha *The House That Crack Built* (Clark Taylor, 1992), kde se vyskytuje tematika drog. Nejinak tomu není ani v případě titulů *I Never Knew Your name* (Sherry Garlandová, 1993) o dospívajícím chlapci, který se trápí kvůli sebevraždě svého vrstevníka, či *Just One Flick of a Finger* (Marybeth Lorbieckiová, 1996) o chlapci, jenž přináší do školy zbraň, aby se tak bránil šikaně.⁹⁷

S obdobím 90. let přichází trend fantasy YA literatury. Tuto žánrovou variantu předznamenal postava mladého čaroděje Harryho Pottera (J. K. Rowlingová, 1997–2016, 1998–2016).⁹⁸ Nelze opomenout ani Phillipa Pullmana, jehož *Zlatý kompas* (1995, 2007) byl příkladem crossoverového titulu. Okolnosti jako nízká porodnost v době 70. let a snižování počtu i kvality zveřejňovaných YA knih budily dojem, že období 90. let znamená konec YA literatury. Vydání první odborné monografie o YA nazvané *From Romance to Realism: 50 Years of Growth and Change in Young Adult Literature* (Michael Cart, 1996) jen potvrdilo, že má americká YA literatura dlouhou a bohatou historii a že je třeba ji nadále rozvíjet.

Na počátku 21. století produkce YA v USA prudce vzrostla. Rokem 2000 tak začal nový zlatý věk YA literatury.⁹⁹ To bylo zapříčiněno hlavně boomem porodnosti z roku 1992, čímž o několik let později vznikla nová generace mladých dospělých jakožto nová čtenářská základna.¹⁰⁰ Narůstající literární hodnota knižních YA titulů včetně zvyšujícího se čtenářského zájmu o ně byla potvrzena vznikem několika literárních cen. Mezi nejvýznamnější každoročně udělovaná ocenění v kategorii YA patří National Book Award, Michael L. Printz Award či Los Angeles Times Book Prize. Ačkoli se literatura pro YA psala zprvu jedině v USA, stala se postupem času součástí literární produkce i v jiných zemích světa jako jsou Anglie, Irsko, Kanada,

---

⁹⁷ Tamtéž, s. 24.

⁹⁸ STRICKLANDOVÁ, Ashley. A brief history of young adult literature. In: *CNN* [online]. 15. 4. 2015. [cit. 9. 3. 2020].

⁹⁹ CART, Michael. *Young Adult Literature: From Romance to Realism*. 2. vyd. USA: American Library Association, 2010, s. 67.

¹⁰⁰ STRICKLANDOVÁ, Ashley. A brief history of young adult literature. In: *CNN* [online]. 15. 4. 2015. [cit. 9. 3. 2020].

Austrálie a Nový Zéland, v menší míře ještě Německo, Francie či Skandinávie.¹⁰¹
Mezi státy, které mají autory YA knih, patří také Česká republika.¹⁰²

---

¹⁰¹ CART, Michael. Trends in Contemporary Young Adult Literature. In: Web Junction [online]. [cit. 4. 3. 2020], s. 7.

¹⁰² ŠUBRTOVÁ, Milena. Dětské knížky se stávají hračkami a objekty. In: H7O [online]. 9. 12. 2015 [cit. 4. 3. 2020].

1.5 Young adult v českém kontextu

V evropském kontextu se LDM jako jeden ze subsystémů literární slovesnosti začala utvářet od druhé poloviny 18. století v souvislosti s osvícenstvím a filantropistickými směry ve výchově, kdy se pro děti objevily obrázkové knihy, soubory písní, výběry bajek či příběhů s mravním ponaučením, naučné knihy i časopisy nebo divadlo.¹⁰³ V českých zemích začala potřeba tištěných intencionálních textů vznikat od roku 1774 v souvislosti se zavedením povinné školní docházky za vlády Marie Terezie. Vývoj české LDM byl tak od začátku spjat s výchovnou funkcí a vzdělávacími cíli. „(...) až do počátku 20. století vystupovala intencionální LPDM jako specifická oblast, oddělená od ostatní literatury, v roli instrumenta pedagogických cílů („literaturou k výchově“),“ říká Jana Čeňková¹⁰⁴.

Literaturu pro YA lze připodobnit k příběhové próze s dětským hrdinou. Petr Matoušek a Martin Reissner¹⁰⁵ ji definují následovně: „Pod pojmem „příběhová próza s dětským hrdinou“ se v české literatuře pro děti a mládež tradičně rozumějí romány, novely i povídky, soustřeďující se na prožitek dětského hrdiny a také dětskému čtenáři primárně určené.“ V próze pro mládež autoři předkládají recipientům ukázkové situace, v nichž se mohou dospívající čtenáři ocitnout a nabízejí jim jejich modelové řešení.¹⁰⁶ K zasazení kategorie YA do kontextu české literatury vede cesta přes příběhovou prózu určenou primárně dospívajícím dívkám. Je to právě žánr dívčího románu, který vykazuje značnou podobnost s YA. *Encyklopedie literárních žánrů*¹⁰⁷ vysvětluje heslo dívčí román jako: „Žánr populární literatury určený dospívajícím dívkám a mající emotivním příběhem napomoci procesu jejich osobnostního zrání.“ V české LDM se jakožto samostatný

---

¹⁰³ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 13.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 18.

¹⁰⁵ MATOUŠEK, Petr, REISSNER, Martin. *Naděje má dětské oči: Hope has the eyes of a child. Česká kniha pro děti a mládež 2002: Czech books for children and young people 2002*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2003, s. 9.

¹⁰⁶ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 28.

¹⁰⁷ MOCNÁ, Dagmar. Dívčí román. In: MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004, s. 114.

žánr vyhraňuje již od 19. století. Dívčí román a YA mají několik společných znaků. Čtenářky obou typů děl se mohou četbou ztotožnit s hrdinkou přibližně stejného věku, společně s ní se učí zvládat problémové situace a osobní těžkosti, mezi něž patří příchod do nového prostředí, první láska, úmrtí v rodině, rozvod rodičů nebo život v chudobě.

V české LDM není literatura pro dospívající ničím novým. Již ve 20. století v ní byl reflektován adolescentní věk.¹⁰⁸ Důležitý mezník ve vývoji naší literatury s dospívající hrdinou představuje období 60. let minulého století. Podobně tomu tak bylo i v literárním vývoji americké YA. V československé literatuře i kinematografii dochází k uvolnění od schémat tzv. socialistického realismu z let 1950–1956, kdy v LDM vznikaly realistické prózy z pionýrského a školního prostředí, jež byly ovlivňovány politickými tlaky.¹⁰⁹ Ve druhé polovině 60. let se proměňuje pojetí dětského příběhu s nástupem nové autorské generace příběhové prózy. Nastupuje tzv. „nová vlna“, kterou reprezentovali především Ota Hofman, Josef Bouček, Hermína Franková a Jan Procházka.¹¹⁰ Jejich prózy pro starší děti a mládež se více soustředily na zachycení psychického vývoje a vnitřního prožívání dospívajícího hrdiny. Přesun od vnější dějovosti k vnitřním stavům autoři zobrazovali prostřednictvím nekonvenčních vypravěčských postupů, které se podobaly nejen literatuře pro dospělé, ale i filmové poezii.¹¹¹ Postavy nebyly charakterizovány přímo, docházelo ke střídání vypravěčských perspektiv, děj se členil do obrazů – záběrů. Příkladem díla vytvořeného na bázi filmové kompozice rychlého střídání scén a dialogů je novela Oty Hofmana s názvem *Útěk* (1966).¹¹²

---

¹⁰⁸ ČEŇKOVÁ, Jana, PETERKA, Josef. Literatura pro děti a mládež. In: MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004, s. 363.

¹⁰⁹ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 38.

¹¹⁰ ŠUBRTOVÁ, Milena. Česká literatura pro děti a mládež. In: ŠUBRTOVÁ, Milena, CHOCHOLATÝ, Miroslav. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. II., Čeští spisovatelé. 1. vyd. Praha: Libri, 2012, s. 27.

¹¹¹ Tamtéž, s. 27.

¹¹² ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 40.

V psychologicky laděných prózách pro dospívající se objevovala témata jako zmatky a pocity nejistoty spojené s obdobím dospívání, lidské vztahy se zřetelem na kontrast mezi dětmi a dospělými či problémy v rodině s častějším zaměřením na její rozpad.¹¹³ Je to právě generace tzv. „nové vlny“, na niž navazují současní čeští autoři YA literatury.¹¹⁴

V „nové vlně“ rovněž vznikaly prózy s dívčí hrdinkou. Psychologizující aspekty však do dívčí četby pronikly již mnohem dříve. Konkrétně do díla *Ivančina selanka* (1927) Gabriely Preissové a do příběhu *Dětství* (1929) Růženy Jesenské.¹¹⁵ Téma dospívání se objevilo také v tvorbě levicově orientovaných spisovatelek Marie Majerové (*Robinsonka*, 1940) a Marie Pujmanové (*Předtucha*, 1942). Dívčí romány 60. let výstižně charakterizovala Milena Šubrtová¹¹⁶: „*V proudu nové vlny se objevily prózy, jejichž nekonvenční hrdinky spojovala schopnost pronikavé kritičnosti obrácené sebeironicky k sobě samým i ke společenství dospělých, do něhož vstupovaly a jehož konformitu a pokrytectví konfrontovaly s vlastními hodnotami (...).*“ Jednalo se prózy Ivy Hercíkové, Hermíny Frankové, Jana Procházky či Heleny Šmahelové. V próze pro děvčata dominovala apolitická produkce Stanislava Rudolfa, jenž ve své tvorbě zpočátku kladl důraz na popis reality a na odposlouchané dialogy dospívajících (*Metráček aneb Nemožně tlustá holka*, 1969).¹¹⁷ Témata jako hledání vlastní identity a rodinné vztahy se pak v LDM objevovaly i v následujících letech, a to třeba v tvorbě spisovatelek Martiny Drijverové nebo Daniely Fischerové.

V souvislosti se změněnou politickou situací v roce 1989 začala u nás od 90. let minulého století vycházet taková LDM, která buď pojednávala o tématech za

---

¹¹³ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 39.

¹¹⁴ HRDLIČKOVÁ, Marcela. *Proměny české příběhové prózy ze života mládeže po roce 1989*. Brno, 2017. Disertační práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta, s. 39.

¹¹⁵ MATOUŠEK, Petr, REISSNER, Martin. *Naděje má dětské oči: Hope has the eyes of a child. Česká kniha pro děti a mládež 2002: Czech books for children and young people 2002*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2003, s. 11.

¹¹⁶ ŠUBRTOVÁ, Milena. Česká literatura pro děti a mládež. In: ŠUBRTOVÁ, Milena, CHOCHOLATÝ, Miroslav. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. II., Čeští spisovatelé. 1. vyd. Praha: Libri, 2012, s. 27.

¹¹⁷ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 40.

socialismu tabuizovaných, jako byla smrt, erotika, náboženská víra, nebo pocházela z pera dříve zamlčovaných autorů.¹¹⁸ Český knižní trh zaplavila překladová literární produkce, objevily se také zahraniční filmy či počítačové hry. Nově vzniklá a stávající nakladatelství začala vydávat takovou populární literaturu, která měla v západních zemích během předešlých čtyřiceti let dlouhou tradici. Současná česká LDM respektuje aktuální zahraniční trendy v literární oblasti, mezi něž patří i tituly pro „mladé dospělé“. „*Navíc i v České republice lze pozorovat u „mladých dospělých“ jistou míru infantilizace, což znamená, že životní styl, móda, zájmy, mezi něž patří film i četba, se ve věkové kategorii mezi třinácti až třiatřiceti lety sjednocují,*“ říká Jana Čeňková¹¹⁹. Samotný pojem YA pronikl do povědomí českých nakladatelů a čtenářů z anglosaského prostředí. Typická témata pro YA literaturu jako jsou drogová závislost, gamblerství, handicap nebo sexualita se tak v českých románech pro dospívající objevují až v 90. letech.¹²⁰ Výjimky tvořily tituly zobrazující život s handicapem např. Ludmily Romportlové, autorky románů s dospívajícími hrdiny, jenž řeší své citové zmatky (*Zrcadlo pro Kristýnu*, 1969), nebo prozaičky Hany Pražákové (*Návrat z vánočních prázdnin*, 1983) aj.¹²¹

V posledních desetiletích se pak proces detabuizace výše uvedených témat promítl i do literatury pro mladší děti. Autoři se nebojí psát o vážném onemocnění, smrti, homosexualitě či stejnopohlavních rodičovských párech, čímž tak česká LDM mnohdy sklouzává k didaktičnosti.¹²² Nutno však podotknout, že po sametové revoluci v Československu (od roku 1993 v České republice) vznikalo vedle reedic a překladů málo původních českých děl, která by realisticky zobrazovala příběhy ze

---

¹¹⁸ ČEŇKOVÁ, Jana. K současné české knize pro děti a mládež. In: KOPÁČ, Radim (ed.) *Česká literatura pro děti a mládež (2000–2011)*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury Česká republika, 2012, s. 7.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 8.

¹²⁰ POLÁČEK, Jiří (ed.) *Cesty současné literatury pro děti a mládež: tradičnost – inovace*. 1. vyd. Slavkov u Brna: BM Typo, 2003, s. 29.

¹²¹ ŠUBRTOVÁ, Milena. Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století. In: SIEGLOVÁ, N., ZÍTKOVÁ, J. (et al.) *Otázky komunikace a téma handicapu se zřetelem k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 140.

¹²² ŠUBRTOVÁ, Milena. Dětské knížky se stávají hračkami a objekty. In: H7O [online]. 9. 12. 2015 [cit. 4. 3. 2020].

života dospívajících.¹²³ Tomuto trendu se vymykaly prozaičky Iva Procházková (*Čas tajných přání*, 1992) a Ivona Březinová (*Zrcátko pro Markétu*, 1996).

Mezi tuzemské autorky YA románů patří hlavně Iva Procházková, Ivona Březinová či Petra Dvořáková. Ve svých románech líčí životní situace dospívajících a jejich hledání vlastní identity včetně místa ve společnosti. Pro „mladé dospělé“ píšou i spisovatelky Alena Ježková, Tereza Janišová, Petra Machová, Petra Slováková, Petra Stehlíková, spisovatelé Martin Vopěnka, Theo Addair nebo autorská dvojice Jan Marek Šík a Lenka Šíková.

Nejvýraznější českou představitelkou příběhové prózy, která se vciťuje do vnitřních stavů dospívajících, je Iva Procházková.¹²⁴ Podle ní je období dospívání složitý a zdlouhavý proces plný silných emotivních zážitků, a proto by se měl tvorbě pro adolescenty věnovat větší význam a prostor.¹²⁵ Do její tvorby zasahují témata ze světové YA literatury, jako jsou hledání vlastní identity, přátelství, rodina, stěhování, vypořádání se se ztrátou nebo vztahy. Autorce se v ní úspěšně daří zachytit složitost dospívání. Svatava Urbanová¹²⁶ říká: „*Jedná se jí o podobu utváření identity člověka, a to jak v podobě mentálních východisek, tak ve společenských a sociálních souvislostech.*“ Témata jako jsou stěhování, seznamování se s novým prostředím a jeho obyvateli, vztahy k rodičům, vrstevníkům a první záchvěvy lásky představuje kniha *Čas tajných přání* (1992). Dvanáctiletá protagonistka jménem Kapka zde hledá svou cestu do dospělosti a sžívá se s novým bydlištěm na Malé Straně, a to na pozadí totalitní doby.¹²⁷ Potřebu člověka hledat a nalézat svou identitu naznačuje také román s prvky antiutopie *Soví zpěv* (1999). Příkladem titulů z domácí tvorby pro „mladé dospělé“ je její román *Nazí* (2009). „*Procházkové Nazí vyprávějí o obtížném hledání*

---

¹²³ ČEŇKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

¹²⁴ MATOUŠEK, Petr, REISSNER, Martin. *Naděje má dětské oči: Hope has the eyes of a child. Česká kniha pro děti a mládež 2002: Czech books for children and young people 2002*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2003, s. 15.

¹²⁵ REISSNER, Martin. Malý princ není jen pro děti. Beseda o podobách a proměnách literatury pro děti a mládež. In: *Host*. 2009, č. 10, s. 13.

¹²⁶ URBANOVÁ, Svatava. *Dialogy Ivy Procházkové*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2012, s. 11.

¹²⁷ ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, s. 41–42.

identity pěti dospívajících Evropanů a svým názvem jsou metaforou pro období zvýšení citlivosti i dosavadní neposkvrněnosti,“ říká Jana Čenková¹²⁸. Název *Nazi* odkazuje k bezbrannosti dospívajících postav vůči světu.¹²⁹ Tato próza vykazuje pestrou škálu témat. Ať už jde o zaměření na přítomnost, problémy dospívání, touhu mladých lidí po samostatnosti, rozpad rodiny, vypořádání se s úmrtím člena rodiny, lásku, vztahy, drogovou závislost nebo předčasná ztráta dětství a zrychlení doby. Román střídavě vypráví o pěti různých sedmnáctiletých lidech, přičemž některé dějové linie se prolínají. Jeden příběh je psán v ich-formě, což koresponduje s obecným požadavkem na autentičnost vyprávění YA literatury. Zbylé čtyři příběhy uplatňují er-formu. Tematika neúplné rodiny, sociální nejistoty, dospívání hlavního hrdiny, jeho první láska a vztah k mentálně postižené sestře se objevila i v dalším románu Ivy Procházkové *Uzly a pomeranče* (2011).¹³⁰

Úspěšnou autorkou sociálně motivovaných próz pro dospívající čtenáře je také Ivona Březinová. Problematiku sociálně patologických jevů v životě dospívajících tematizovala v trilogii *Holky na vodítku* (2002–2003).¹³¹ Jedná se o tři příběhy dívek, z nichž Alice propadla drogám, Ester gamblerství a Martina bulimii. Zajímavostí je, že příběhem prostupují dvě časové roviny. V průběhu četby má čtenář možnost sledovat nejen pobyt konkrétní dívky v psychiatrické léčebně, ale i její zápisky z psychotherapeutického deníku. Knihy mají značně výchovný podtext, protože poukazují na příčiny uvedených závislostí a na jejich dopady. Explicitní obnažení důsledků jednotlivých závislostí lze vnímat jako autorčinu snahu od podobného počítání čtenáře odradit a vybídnout ho hledat jiné způsoby řešení problémů. Svůj zájem o ožehavá témata a problémy Ivona Březinová potvrdila mj. románem *Řvi potichu, brácho* (2016). V něm realisticky zachytila dva handicapované hrdiny tak,

---

¹²⁸ ČENKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

¹²⁹ URBANOVÁ, Svatava. *Dialogy Ivy Procházkové*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2012, s. 127.

¹³⁰ ČENKOVÁ, Jana. K současné české knize pro děti a mládež. In: KOPÁČ, Radim (ed.) *Česká literatura pro děti a mládež (2000–2011)*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2012, s. 13.

¹³¹ ČENKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

aby dětští čtenáři získali povědomí o tom, že existují různé formy poruch autistického spektra.¹³²

S častými tématy YA literatury, jako jsou první lásky, rozchody rodičů a síla přátelství, pracovala také Petra Dvořáková. Konkrétně ve své novele pro dospívající nazvané *Každý má svou lajnu – o florbalu, prvních láskách a ceně vítězství* (2017) na pozadí sportovního prostředí.¹³³ Vedle tápání kolem prvních lásek autorka rovněž poukázala na předsudky o dobře situovaných rodinách. Rozchod rodičů zde předznamenává krutou realitu světa dospělých, do níž dospívající pozvolna směřují.

Do problematiky etnických menšin a jejich nového domova vstoupila Alena Ježková v novele *Dračí polévka* (2011). „Autorka (...) si všímá problematiky vietnamské minority a komplikovaného dospívání dětí vyrůstajících pod vlivem vietnamské kultury, kterou znají pouze zprostředkovaně, a českého prostředí, do něhož se narodily,“ říká Milena Šubrtová¹³⁴. Próza představuje problémy dospívajícího chlapce snažícího se začlenit do kulturně odlišné společnosti. Dotýká se mj. procesu hledání identity, vztahů v neúplné rodině, obnažuje problematiku xenofobního jednání. Prostřednictvím postavy dvanáctiletého Longa dovoluje čtenáři nahlédnout do asijské kultury, filozofie a náboženství.¹³⁵

Homosexualitu v české literatuře pro dospívající tematizovala Ivona Březinová v dívčím románu *Blbnutí s Oscarem* (2011). První vyloženě český LGBT YA román je však titul *Muffin a čaj* (2018) od autora píšícího pod pseudonymem Theo Addair. Na tuto knihu pak navázalo pokračování *Koláčky a spiklenci* (2019). Tematika homosexuality se však v české literatuře pro mládež objevila již dříve, a to v 90. letech minulého století a posléze v prvním desetiletí 21. století v dívčí próze. Konkrétně v tetralogii Evy Bernardinové o Blance (1993–1998)¹³⁶ či v tvorbě Sandry Lanczové z let 2003–2008 (*Balírna*, 2003, *Andílci a Machři*, 2004, *Mezi námi*

---

¹³² ŠUBRTOVÁ, Milena. Březinová, Ivona. Řvi potichu, brácho. In: iLiteratura.cz [online]. 1. 6. 2017 [cit. 9. 12. 2020].

¹³³ ČEŇKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

¹³⁴ ŠUBRTOVÁ, Milena. Ježková, Alena: *Dračí polévka*. In: iLiteratura.cz [online]. 21. 11. 2011 [cit. 9. 12. 2020].

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. Olomouc: Votobia, 2004, s. 133.

děvčaty, 2006, *Lásky a nelásky*, 2008), která staví většinu svých dívčích románů na tom, že tematika otevřené sexuality je pro čtenářky přitažlivá.¹³⁷ Svatava Urbanová¹³⁸ říká: „Bernardinová své romány však neúnosně zahltila společensky aktuálními tématy (interpretace dějinných událostí, vztah k minoritám, výchova k bezpečnému sexu a plánovanému rodičovství, homosexualita, otázka víry), a to na úkor hloubky i umělecké pravdivosti jejich literárního zpodobení. Posouvá se spíše do poloh návodné literatury, v níž nad uměleckým obrazem dominuje instruktážní cíl.“

Vedle realistické tvorby pro „mladé dospělé“ jsou publikovány i YA tituly žánru fantasy. Příkladem je fantasy trilogie *Eriľian* (2010–2014) Terezy Janišové. Tento typ literatury dále píše Petra Machová. Prozatím jí vyšly tituly *Dračí město* (2018) a *Pouto stínu* (2019), dva díly z plánované trilogie. Kniha *Dračí město* se sice řadí do žánru YA, ale jeho typické znaky příliš nevykazuje.¹³⁹ Neřeší se tu první láska ani problémy dospívání. Příběh má však svižný styl vyprávění v ich-formě, vyznačuje se větší emocionalitou, jeho hlavní aktérkou je středoškolačka, která se jako hrdinka nenarodila, ale musí si k tomu najít vlastní cestu, což odpovídá rysům YA.

Do oblasti YA na pomezí mezi dystopií a fantasy spadá román Martina Vopěnky *Nová planeta – prastarý příběh z daleké budoucnosti* (2015).¹⁴⁰ Další autorkou české YA fantasy je Petra Stehlíková. Z plánované pentalogie zatím publikovala tituly *Naslouchač* (2016), *Faja* (2017). Přípravuje třetí titul *Nasterea*. Autorská dvojice Jan Marek Šík a Lenka Šíková napsala YA fantasy román s názvem *Rituál* (2019). Tvorbou YA fantasy se zabývá ještě Petra Slováková (*Démon z East Endu*, 2015, *Střípky času*, 2019).

---

¹³⁷ ŠORMOVÁ, Kristýna. *Dívčí romány Sandry Lanczové*. Liberec, 2015. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci. Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, s. 29–30.

¹³⁸ URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. Olomouc: Votobia, 2004, s. 133.

¹³⁹ KREMLÁČKOVÁ, Anna. *Vnímám příběh jako mezičlánek mezi young adult a klasickou vysokou fantasy*. In: *Kavárna. Nakladatelství Host* [online]. 23. 8. 2018 [cit. 9. 3. 2020].

¹⁴⁰ ČEŇKOVÁ, Jana. *Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl)*. In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020].

1.5.1 Nakladatelství YA literatury v ČR

V důsledku zvyšující se zahraniční produkce YA literatury se známá česká nakladatelství začala zaměřovat na vydávání překladových titulů z řady YA. Největší společnosti Albatros Media a Euromedia Group proto založily specializovaná nakladatelství zaměřující se výhradně na vydávání literatury pro YA či NA.

Nakladatelství CooBoo je součástí mediální společnosti Albatros Media. Vzniklo v roce 2009 a systematicky se zabývá vydáváním knih pro dospívající čtenáře. Jeho název je tvořen ze zkratk sloz cool a books.¹⁴¹ Redakcí CooBoo ročně projde zhruba 80 nových titulů YA.

Nakladatelství Yoli patří pod nakladatelství Knižní klub, které je součástí nakladatelského koncernu Euromedia Group. Bylo založeno roku 2014 a zaměřuje se nejen na YA, ale i NA literaturu. Vedle překladových YA titulů vydává také YA literaturu od českých autorů.

Edici YA literatury má i nakladatelství Fragment, které spolu s CooBoo patří společnosti Albatros Media. Mezi těmito nakladatelstvími je patrná určitá rivalita při aukcích o zajímavé zahraniční tituly žánru YA.¹⁴² V této edici vycházejí subžánry YA jako fantasy, historické romány, mystery, thrillery, sci-fi či dystopie. Jedná se hlavně o překladovou literaturu.

Literaturu YA vydává i brněnské nakladatelství Host. Zaměřuje se hlavně na YA fantasy.

Ani česká knihkupectví trend YA literatury neopomíjejí. Reagují na něj zřizováním zvláštních oddělení pro knihy se štítkem YA. V těchto oddílech čtenáři naleznou tituly o problémech souvisejících s dospíváním, mezi něž patří kupříkladu hledání vlastní identity, první láska a vztahy, přátelství. Jedním z dílčích témat YA je i uvědomění si vlastní homosexuality a vyrovnání se s ní. Tematika homosexuality se v domácí literatuře pro mládež objevovala již od 90. let minulého století. Zpočátku se vyskytovala jen ojediněle v dívčích románech. Další kapitoly této práce se proto

---

¹⁴¹ MALÝ, Radek. NEŠPOR, Josef. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 85.

¹⁴² STUPKOVÁ, Kateřina. *Tři výrazné vývojové trendy v young adult literatuře*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, s. 17.

zaměřují na to, zda v tomto směru dochází k nějakému výraznějšímu posunu. Pokouší se tak odpovědět na otázku, jestli se současná intencionální tvorba pro děti a mládež čteněji dotýká tématu homosexuality.

2 Homosexualita v literatuře

Jak již bylo uvedeno výše, YA literatura se může zabývat celou řadou témat, která popisují situace, do nichž se dospívající může dostat v období hledání své vlastní identity. Vzhledem k tomu, že zde není možné obsáhnout všechna témata související s tímto procesem, bude pozornost této práce omezena pouze na jedno z nich, a to konkrétně na homosexualitu.

Zprvu je zapotřebí stručně vysvětlit několik základních pojmů důležitých pro pochopení této problematiky. Čtenáři se pak s nimi v jednotlivých YA titulech seznamují, ať už přímo či nepřímo.

Jedna subkapitola je zaměřena na homosexualitu v kontextu vzdělávání, protože je kladen důraz na seznamování žáků s tématem homosexuality. Toto tvrzení dokládá průřezové téma *Osobnostní a sociální výchova*, které podle *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV)*¹⁴³ „pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým, (...) vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, ...“.

2.1 Vymezení základních pojmů

2.1.1 Sexuální orientace

„*Sexuální orientací rozumíme celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav výlučné nebo převažující erotické a citové preference osob daného pohlaví,*“ vysvětluje Ivo Procházka¹⁴⁴.

Většina jedinců v populaci je orientace heterosexuální. Heterosexuála sexuálně přitahuje osoba opačného pohlaví, do níž se zamilovává.¹⁴⁵ Heterosexualita je společností považována za normalitu a vytváří základ pro založení rodiny a uzavření manželství.¹⁴⁶

---

¹⁴³ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: NÚV, 2017, s. 127.

¹⁴⁴ PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 107.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 107.

¹⁴⁶ KNIHA, Michal. Sexualita a její tabu. In: Kolektiv autorů. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014, s. 21.

Naopak menšinová je homosexuální orientace, tedy náklonnost k osobám stejného pohlaví.¹⁴⁷ Homosexuálně orientovaný muž se označuje slovem gay, takováto žena pak výrazem lesba. Je velmi obtížné zjistit přesný počet homosexuálů ve společnosti, protože je komplikované sestavit vhodný výběr respondentů a velikost vzorku pro takový výzkum. Dalším problémem může být neochota či strach dotazovaných ze zveřejnění své skutečné sexuální orientace. Počet gayů se nejčastěji odhaduje mezi 4–6 %, leseb cca 1 %.¹⁴⁸

Jako nevyhraněná sexuální orientace je často chápána orientace bisexuální.¹⁴⁹ Bisexuála stejnou měrou eroticky přitahují jak muži, tak i ženy. Existují názory, že bisexualita je buď přechodnou fází během ujasňování sexuální orientace, nebo snahou, jak skrýt svoji skutečnou orientaci, a to převážně homosexuální.¹⁵⁰

Sexuální orientace není možností volby, ale vrozenou dispozicí, a tudíž ji nelze změnit. „Rozhodující pro rozpoznání sexuální orientace jsou erotické představy, sny, fantazie a kvalita erotické citové náklonnosti – zamilovanosti,“ doplňuje Ivo Procházka¹⁵¹. Vlivy jako výchova nebo sexuální zkušenosti mohou projevy této vrozené záležitosti pouze povzbuzovat či utlumovat, ale nemohou je odstranit. Je třeba si uvědomit, že homosexuální i bisexuální orientace je součástí běžného života a že tyto varianty sexuální náklonnosti by měly být považovány za rovnocenné s heterosexuální.

2.1.2 Homosexualita

Termín homosexualita se prvně objevil až ve 2. polovině 19. století.¹⁵² Existuje několik teorií, které vysvětlují vznik homosexuality. Hovoří se o vlivu genetických dispozic, o nerovnovážném hormonálním zásobení mozkového centra jedince během

---

¹⁴⁷ KRČMÁŘOVÁ, Barbora. Coming out neboli objevování vlastní sexuality. In: Kolektiv autorů. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014, s. 58.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 58.

¹⁴⁹ VAŠUTOVÁ, Marie, PANÁČEK, Michal a kol. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013, s. 33.

¹⁵⁰ KRČMÁŘOVÁ, Barbora. Coming out neboli objevování vlastní sexuality. In: Kolektiv autorů. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014, s. 57–59.

¹⁵¹ PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 107.

¹⁵² SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016, s. 156.

jeho prenatálního vývoje, do 3 let věku dítěte se připouští též vliv výchovy nebo plnění či neplnění rodových rolí rodičů.¹⁵³

Postoje k homosexualitě se v různých historických epochách a kulturách výrazně lišily. V antickém Řecku byla hojně rozšířena, v některých společenských kruzích tam byla po určitou dobu právoplatným ekvivalentem heterosexuality.¹⁵⁴ Po nástupu středověku a rozšíření křesťanství byla homosexualita odmítána a pokládána za hřích. V následných obdobích se označovala za nemoc, stala se dokonce i trestným činem. U nás nepodléhá trestu od roku 1961.¹⁵⁵ V roce 1991 pak byla vyškrtnuta ze seznamu nemocí.¹⁵⁶ Ani dnes není homosexualita všude společensky akceptována, někde je ještě kriminalizována, jinde je stále považována za nemoc. V některých zemích Afriky a Asie je trestána smrtí.

V roce 1989 Dánsko jako první přijalo zákon o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví.¹⁵⁷ V České republice byly homosexuální svazky takto uzákoněny roku 2006. Podobnou formu legalizace partnerských vztahů gayů a lesbiček umožňuje téměř polovina zemí Evropské unie. Některé z nich dokonce akceptují manželství stejnopohlavních párů, které bylo prvně legalizováno v Nizozemí v roce 2001. V USA se tak stalo až roku 2015. Zákon o registrovaném partnerství zatím mnohde nepovoluje homosexuálním párům adopci dětí.¹⁵⁸ V Evropě je přípustná společná adopce homosexuálními páry například v Belgii, Dánsku, Nizozemí, Norsku, Španělsku nebo ve Velké Británii.¹⁵⁹ „*Etickým problémem zůstává, zda má být lesbickým ženám či páru umožněno využívat asistovaných reprodukčních*

---

¹⁵³ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 70–71.

¹⁵⁴ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, s. 41.

¹⁵⁵ VAŠUTOVÁ, Marie, PANÁČEK, Michal a kol. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013, s. 28.

¹⁵⁶ SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016, s. 50.

¹⁵⁷ PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 112.

¹⁵⁸ WEISS, Petr, PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: KOLIBA, Petr, WEISS, Petr, NĚMEC, Martin, DIBONOVÁ, Markéta. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2019, s. 104.

¹⁵⁹ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra. Homosexuálové a adopce v evropském kontextu. In: *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*[online]. 2010 [vid. 20. 6. 2020], s. 12.

technologí,“ říkají Petr Weiss a Ivo Procházka.¹⁶⁰ Náš stát lesbickým párům umělé oplodnění nedovoluje.¹⁶¹ Není to tak dávno, co v České republice proběhla debata o možnostech adopce dítěte stejnopohlavními páry. Diskutovalo se také o při osvojení dítěte svého homosexuálního partnera či partnerky.

2.1.3 Coming out

Anglický termín coming out je chápán jako proces vnitřního uvědomění, sebezpřijetí a vyrovnání se s vlastní homosexuální orientací.¹⁶² Nejčastěji začíná v období puberty. Jde o náročný, citlivý a pro mnoho jednotlivců i problematický proces, jehož součástí je i následné sdělování této skutečnosti osobám v okolí.¹⁶³ Jedinec, který si přizná svou citovou a sexuální orientaci ke stejnému pohlaví, tuto informaci většinou nejprve sděluje přátelům, následně rodině a jiným blízkým osobám. „*Tato fáze je v podstatě celoživotní, v mnoha dalších situacích osoby s menšinovou sexuální orientací znovu a znovu zvažují, zda svou identitu odhalit, či nikoli,*“ dodává Barbora Krčmářová¹⁶⁴.

Homosexualita častěji narušuje vztah mezi otcem a synem.¹⁶⁵ Pro otce může být takový potomek zklamáním, protože nenaplnil jeho očekávání odpovídající mužské roli tím, že se nechová dostatečně „klukovsky“ nebo tím, že jejich rodina nebude mít ze strany takového syna pokračování. Je třeba zdůraznit, že dítě má mít oporu hlavně v rodině, ať je jakékoli. Pokud dospívající nabude dojmu, že by rodiče jeho odlišnou sexuální orientaci nikdy neakceptovali, může být pro něho problém vlastní homosexualitu přijmout.

---

¹⁶⁰ WEISS, Petr, PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: KOLIBA, Petr, WEISS, Petr, NĚMEC, Martin, DIBONOVÁ, Markéta. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2019, s. 106.

¹⁶¹ SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016, s. 51.

¹⁶² WEISS, Petr, PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: KOLIBA, Petr, WEISS, Petr, NĚMEC, Martin, DIBONOVÁ, Markéta. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2019, s. 104.

¹⁶³ SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016, s. 153.

¹⁶⁴ KRČMÁŘOVÁ, Barbora. Coming out neboli objevování vlastní sexuality. In: Kolektiv autorů. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014, s. 67.

¹⁶⁵ VAŠUTOVÁ, Marie, PANÁČEK, Michal a kol. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013, s. 29.

2.1.4 Homofobie

Homofobie je definována jako nepřátelské jednání vůči homosexuálně orientovaným lidem, nebo těm, u nichž se to předpokládá.¹⁶⁶ Tato nenávist vychází z negativních postojů a předsudků, s nimiž jsou tito jedinci spojováni. Častými motivy homofobie jsou tak představy zženštilosti gayů a naopak zmužnělosti leseb. Intenzita homofobních projevů se často stupňuje. Může mít různé podoby, od nevhodných vtípků, urážlivých poznámek, až po psychické týrání, v krajním případě i fyzické či sexuální násilí. V porovnání s muži bývají ženy méně častými původci a oběťmi homofobie.¹⁶⁷

2.1.5 Homoparentalita

Homoparentalita představuje takový model rodiny, v níž dva rodiče totožného pohlaví vychovávají dítě.¹⁶⁸ Založení homoparentální rodiny je však problematické, a to hned z několika důvodů.¹⁶⁹ V České republice si nemohou osoby žijící v registrovaném partnerství adoptovat dítě. Rovněž u nás není legální cestou možná ani asistovaná reprodukce pro ženy bez mužského partnera.¹⁷⁰ Některé lesbické ženy proto využívají buď kamarády jako dárce spermatu, nebo možnost umělého oplodnění v zahraničí, tedy tam, kde je to oficiálně dovoleno.¹⁷¹ Náš právní řád však neumožňuje zápis obou rodičů stejného pohlaví do rodného listu dítěte, a tak pouze jeden z nich má rodičovská práva. Nejčastější způsob, jak se děti do homoparentální rodiny dostávají, je ten, kdy si jeden z partnerů či partnerek do homosexuálního vztahu přivádí své dítě z bývalého heterosexuálního svazku. Řešení pro mužské homosexuální páry, jak si založit rodinu, spočívá ve spolupráci s náhradní matkou, která s jedním z gayů počne dítě. Po porodu se ho buď zřekne, nebo jeho výchovu přenechá gay páru. Tuto formu rodičovství lze legálně realizovat jen v zahraničí,

---

¹⁶⁶ SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016, s. 156.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 56.

¹⁶⁸ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 106.

¹⁶⁹ KUTÁLKOVÁ, Petra. Duhové rodiny ve stínu státu. Situace homoparentálních rodin s malými dětmi. In: *Prague Pride z. s.* [online]. 2015 [vid. 20. 6. 2020], s. 7.

¹⁷⁰ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 106.

¹⁷¹ SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016, s. 113–114.

kupříkladu v Kalifornii. Sčítání lidu v roce 2013 zjistilo, že v tuzemsku tehdy žila v homoparentálních rodinách necelá tisícovka dětí.¹⁷²

2.1.6 Onemocnění HIV a AIDS

HIV je zkratka anglických slov human immunodeficiency virus, což se do češtiny překládá jako virus lidské imunitní nedostatečnosti.¹⁷³ AIDS je pak označení pro nejzávažnější a zároveň i poslední fázi infekce HIV.¹⁷⁴ Jedná se o nevyhládivelné onemocnění. „*O AIDS se nejprve mluvilo jako o nemoci homosexuálů,*“ říká Pavlína Janošová¹⁷⁵. Ve Spojených státech amerických byla právě tato skupina během 80. let 20. století virem HIV nejvíce zasažena. Příčinou byl promiskuitní způsob života gayů, tedy časté střídání sexuálních partnerů.

2.2 Homosexualita a škola

Problematika lidské sexuality je do edukačního procesu na druhém stupni základní školy včleněna prostřednictvím sexuální výchovy, která tvoří nedílnou součást vzdělávacího oboru výchovy ke zdraví.¹⁷⁶ Jednou z mnoha etických zásad sexuální výchovy je respektování pozice homosexuálů ve společnosti.¹⁷⁷ Při její realizaci platí, že má výchovně působit na žáky, vést je k žádoucímu mravnímu chování a učit je toleranci vůči homosexuální menšině. Školní vzdělávání má tak napomáhat k překonávání předsudků a stereotypů, a tím formovat kladné postoje k odlišnostem.¹⁷⁸

---

¹⁷² ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 109.

¹⁷³ ŠABATOVÁ, Anna. *Být LGBT+ v Česku. Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. Výzkum veřejného ochránce práv 2019* In: *Veřejný ochránce práv* [online]. 2019 [vid. 20. 6. 2020], s. 6.

¹⁷⁴ PROCHÁZKA, Ivo. Sexuologické aspekty HIV infekce a AIDS. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 616.

¹⁷⁵ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, s. 74.

¹⁷⁶ ŠTĚRBOVÁ, Dana, RAŠKOVÁ, Miluše. *Specifika komunikace ve vztahu k sexualitě II: pomáhající profese ve vztahu k sexualitě, včetně osob s mentálním postižením – z empirického výzkumu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, s. 11.

¹⁷⁷ KRČMÁŘOVÁ, Barbora. Coming out neboli objevování vlastní sexuality. In: Kolektiv autorů. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014, s. 20.

¹⁷⁸ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 113.

Podle *Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání* (RVP PV) by měly být schopné chápat a tolerovat různorodost lidí již děti ukončující mateřskou školu. Dokladem toho jsou knižní tituly s homosexuální tematikou určené pro děti již od tří až čtyř let věku. Jeden z očekávaných výstupů ve vzdělávací oblasti *Dítě a ten druhý* uvádí, že děti na konci předškolního vzdělávání zpravidla dokážou chápat, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, ačkoliv je každý jiný, co se týče vzhledu, způsobu chování nebo schopností.¹⁷⁹ Do uvedeného výčtu je možné zařadit jako odlišnost také sexuální orientace. Rovněž podle RVP ZV a jeho průřezového tématu *Osobnostní a sociální výchova* mají být žáci v dalším stupni vzdělávání vedeni k tomu, aby si uvědomili rozdílnosti lidí, našli v nich výhody, ale především je respektovali.¹⁸⁰ K naplnění takových cílů vzdělávání napomáhají podle Lucie Zimové¹⁸¹ právě knihy s LGBT tematikou.

Na využití příběhů s homosexuálním vztahem ze současné YA literatury ve školách, knihovnách a při biblioterapii poukazuje ve svém příspěvku Pavlína Lišovská¹⁸². Na rozdíl od knihovníka má podle ní učitel značnou výhodu v tom, že si předem může udělat představu o tom, jak by jeho žáci mohli na téma homosexuality zareagovat. Jako vhodné metody práce doporučuje diskuzi nad přečtenými texty ve skupinách, pracovní listy s ukázkami z YA knih s touto tematikou, problémové a projektové vyučování nebo metody kritického myšlení. Zajímavým tématem projektového učení může být pro žáky kupříkladu zkoumání života nějaké slavné homosexuálně orientované osobnosti. Následně lze žákům položit otázku, zdali je tato osobnost po coming outu „horším člověkem“ či nikoliv. „*Důležité je žáky přimět se zamyslet nad tématem a vhodnými způsoby od nich získávat jejich názory a během toho formovat jejich postoje,*“ dodává Lišovská¹⁸³.

---

¹⁷⁹ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: NÚV, 2018, s. 24.

¹⁸⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: NÚV, 2017, s. 127–128.

¹⁸¹ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 113.

¹⁸² LIŠOVSKÁ, Pavlína. Problematika homosexuálních vztahů v současné literatuře pro mládež a její možné využití na knihovnických programech. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.–8. dubna 2016*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 51.

¹⁸³ LIŠOVSKÁ, Pavlína. Problematika homosexuálních vztahů v současné literatuře pro mládež a její možné využití na knihovnických programech. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.–8. dubna 2016*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 52.

Je to právě osobnost učitele, která hraje důležitou úlohu v tom, jak bude téma homosexuality uchopeno a prezentováno žákům. Ze všeho nejdůležitější je, aby pedagog neměl žádné předsudky vůči minoritní homosexuální skupině. V této souvislosti je třeba zmínit výzkum z roku 2014, jímž se zjišťovaly postoje k homosexualitě u studentů pedagogicky zaměřených studijních programů, a to včetně toho, co je ovlivňuje.¹⁸⁴ Na základě předchozích výzkumných prací bylo stanoveno několik hypotéz, které tento nový výzkum buď potvrdil, nebo zcela vyvrátil. Z výsledků výzkumu například vyplynulo, že budoucí pedagogové vnímají homosexualitu jako záležitost hlavně u mužů, nepovažují ji za nemoc, nevadilo by jim navázat a udržovat přátelství s někým, kdo je homosexuální orientace. Někteří respondenti tolerují homosexualitu, pokud se její nositelé drží v ústraní, jiní by nechtěli homosexuály ve veřejných funkcích. Dále se ukázalo, že v porovnání s ženami vnímají muži homosexualitu negativněji, studenti vyšších ročníků k ní mají pozitivnější postoj ve srovnání s jejich kolegy z nižších ročníků, negativní názor na ni mají příslušníci církve nebo náboženských skupin. Kladně ji vnímají ti, kteří vědí o gayovi nebo lesbě ze svého okolí. „*Pozitivní názory budoucích pedagogů v těchto oblastech jsou předpokladem pro naplnění jedné z významných zásad vzdělávání, aby interakce všech účastníků vzdělávání byly založeny na vzájemné úctě, respektu, solidaritě a důstojnosti bez ohledu na sexuální orientaci, která je deklarována ve školském zákoně,*“ říká Petr Hlaďo¹⁸⁵. Z uvedeného výzkumu vyplývá, že drtivá většina budoucích pedagogů nevnímá homosexualitu negativně.

Vezmeme-li tedy v úvahu to, co definuje RVP ZV jako očekávaný přínos průřezového tématu *Osobnostní a sociální výchova*, zejména porozumění sobě samému a druhým, zvládnutí vlastního chování, utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým, uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů,¹⁸⁶ dále pak skutečnost, jak významnou roli v tomto procesu má osoba učitele a současně to, že jedním z prostředků naplnění výše

---

¹⁸⁴ HLAĎO, Petr. Postoje univerzitních studentů pedagogicky orientovaných studijních programů k homosexualitě měřené na škále Homosexuality Attitude Scale. In: *Pedagogická orientace*. 2015, roč. 25, č. 3, s. 438.

¹⁸⁵ HLAĎO, Petr. Postoje univerzitních studentů pedagogicky orientovaných studijních programů k homosexualitě měřené na škále Homosexuality Attitude Scale. In: *Pedagogická orientace*. 2015, roč. 25, č. 3, s. 452.

¹⁸⁶ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: NÚV, 2017, s. 127.

uvedených cílů vzdělávání mohou být beletristické texty, jeví se jako žádoucí, aby učitelé byli s těmito texty obeznámeni.

Právě tato potřeba se stala východiskem pro následující subkapitulu, která se již blíže zaměřuje na to, jak se téma homosexuality promítá do literární oblasti pro děti, mládež a „mladé dospělé“.

2.3 Literatura s homosexuální tematikou

Literatura s homosexuální tematikou je taková literatura, jež sdílí zkušenost menšinové sexuální orientace.¹⁸⁷ Takováto literatura je podle Václava Jamka¹⁸⁸ nejvíce přitažlivá pro ty čtenáře, jichž se homosexuální zkušenost přímo týká. Dále upozorňuje na to, že odlišnými tématy jsou homosexualita a AIDS, což znamená, že jedno se nemusí vždycky nutně vyskytovat s druhým. Výjimečné postavení zaujímala v literární historii americká homosexuální literatura, která byla přínosem pro tamější hnutí usilující o práva homosexuálů a pro osvětu před onemocněním AIDS.¹⁸⁹

„Existuje-li literatura a umění (ať „autonomně“, nebo „integrovane“) tvořící v souvislosti s homosexualitou, musí existovat metoda, jak tuto souvislost interpretovat a hodnotit,“ říká Martin Putna¹⁹⁰, který pojmenoval pět různých metodologických přístupů, jak prostřednictvím literární vědy nazírat na homosexuální literaturu. Tím prvním z nich je psychoanalýza, jejímž předmětem zkoumání je to, jaký vliv má homosexualita pisatele na jeho osobnost a tvorbu.¹⁹¹ Apologetický biografismus, tak je nazýván druhý přístup, který spočívá v sestavování seznamů slavných spisovatelů homosexuálů, přičemž se nebere v potaz kvalita jejich literárních textů. Poté následuje homotematika, kdy jsou díla s obsahem homosexuality zkoumána a rozřazována tematicky, ať je jejich autorem kdokoli. Homotextualita pak sleduje, jakými způsoby autoři skryli homosexuální motivy do svých děl. Za poslední přístup se považuje personalismus, který zahrnuje biografické informace ze života jednotlivých homosexuálně orientovaných autorů.

---

¹⁸⁷ TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 11.

¹⁸⁸ JAMEK, Václav. *O prašivém houfci: literatura, homosexualita, AIDS*. 1. vyd. Praha: TORST, 2001, s. 10.

¹⁸⁹ TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 10.

¹⁹⁰ PUTNA, Martin C. *Homosexualita v dějinách české kultury*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 23.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 24–31.

V monografii *Homosexualita v dějinách české kultury* Martin Putna dále uvádí tři hlavní typy, jak může být v literárních dílech homosexuální zkušenost zachycena. Nazývá je jako sublimace, stylizace a manifestace.¹⁹²

Vzhledem k tomu, že homosexualita nebyla a není vždycky společensky akceptována, autor nesmí při typu sublimace o homosexuálních citech nebo činech psát.¹⁹³ Vnitřně ale pociťuje touhu o nich hovořit, někdy je však rozpolcený, a proto tak učinit zároveň chce i nechce. „*Hledá proto způsoby, jak o tématu promluvit – a současně nepromluvit, případně jak je popsat – ale nepojmenovat a nedovolit ani čtenáři, aby je pojmenoval,*“ vysvětluje Putna¹⁹⁴.

Typem stylizace autor promlouvá o homosexualitě ke čtenáři otevřeně s tím, že toto téma přesouvá ze současnosti do minulosti a situuje ho do vhodného prostředí.¹⁹⁵ Tyto skutečnosti mohou u čtenáře způsobit lepší přijetí této orientace. Nejčastěji takto využívanou epochou je antika, v níž byly milostné vztahy mezi osobami stejného pohlaví nejběžnější.¹⁹⁶

Při typu manifestace autor píše o homosexualitě otevřeně a realisticky, zasazuje ji do současného kontextu.¹⁹⁷ Sám autor se často považuje za homosexuála, přesněji za gaye či lesbu. Podle Putny¹⁹⁸ „*svou tvorbu někdy pokládá také (ne-li především) za součást sebeosvobozovacího boje komunity.*“

2.3.1 Vznik YA literatury s homosexuální tematikou

Téma homosexuality proniklo nejprve do literatury pro dospělé. V Evropě se literatura pro toto cílové publikum prvně objevila ve Velké Británii v době 70. a 80. let 20. století.¹⁹⁹ Její vznik tam byl podmíněn vynětím homosexuality z kriminálních činů, k čemuž došlo postupně v několika vlnách. Roku 1967 proběhla její

---

¹⁹² PUTNA, Martin C. *Homosexualita v dějinách české kultury*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 88–89.

¹⁹³ Tamtéž, s. 88.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 88–89.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 89.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 122.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 89.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 89.

¹⁹⁹ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 105.

dekriminalizace nejprve ve Velké Británii a Walesu, poté v roce 1980 ve Skotsku a nakonec v Severním Irsku roku 1982.²⁰⁰ LDM, v níž vystupují gayové a lesby, pak vznikla v 80. letech minulého století.²⁰¹ Podle Lucie Zimové²⁰² však v současnosti vzniká málo nových knih s tímto tématem a v rámci LDM jsou takové tituly spíše ojedinělé.

V americké literatuře pro dospělé se homosexuální tematika poprvé explicitně objevila na počátku 20. století s vydáním románu *Imre: A Memorandum* (Edward Prime-Stevenson, 1906).²⁰³ Nicméně za první tituly dětské literatury s touto tematikou Prime-Stevenson označil své dva chlapecké dobrodružné romány, jež byly vydány už v 80. a 90. letech předminulého století (*White Cockades: An Incident of the "Forty-Five"*, 1887 a *Left to Themselves: Being the Ordeal of Philip and Gerald*, 1891).²⁰⁴ Tato díla představují jakýsi předstupeň LGBT literatury pro děti a „mladé dospělé“, která nastoupí ve 20. století.

Za první YA knihu zabývající se homosexuální otázkou je považován román *I'll Get There. It Better Be Worth the Trip* (Johna Donovan, 1969).²⁰⁵ Jeho dva skoro čtrnáctiletí protagonisté Davy a Altschuler se spolu líbají a vyhledávají vzájemný fyzický kontakt, ale neidentifikují se jako gayové. Podle Michaela Carta²⁰⁶ zde Donovan vytvořil nesprávný model pro vnímání homosexuality, jenž přetrvával po celá 70. léta. Homosexualitu tam zobrazil nejen jako zkušenost spojenou s dospíváním, ale i jako záležitost svobodné volby jedince. Navíc ji dal do spojitosti se smrtí, když Davy chápe smrt svého psa jako trest za své homosexuální chování.²⁰⁷ Nutno podotknout, že román byl publikován ve stejném roce, kdy tzv. stonewallské

---

²⁰⁰ JELÍNEK, Martin. *Adopce dětí homosexuálními páry a jednotlivci*. Praha, 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta, s. 83.

²⁰¹ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 105.

²⁰² Tamtéž, s. 105.

²⁰³ TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 50.

²⁰⁴ TRIBUNELLA, Eric L. Childhood Studies: Children's and Young Adult Literatures. In: MCCALLUM, E. L., TUHKANEN, Mikko (eds.) *The Cambridge History of Gay and Lesbian Literature*. 1. vyd. New York: Cambridge University Press, 2014, s. 702.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 702.

²⁰⁶ CART, Michael. What a Wonderful World: Notes on the Evolution of GLBTQ Literature for Young Adults. In: *ALAN – The ALAN Review* [online]. 2004 [cit. 20. 6. 2020].

²⁰⁷ TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 120–121.

nepokoje, při nichž se skupina lidí v newyorském homosexuálním baru Stonewall Inn začala bránit policejní šikaně, podnítily hnutí za práva homosexuálů.²⁰⁸

Lesbický vztah byl v YA literatuře prvně zobrazen v románu *Ruby* (Rosa Guyová, 1976).²⁰⁹ Ten pojednává o dívce Ruby, která pochází z rodiny přistěhovalců a žije v Harlemu, a o její afroamerické spolužačce ze střední školy. Vedle homosexuality tak román sledoval i rasovou otázku a životní podmínky přistěhovalců v americkém prostředí.

Počet vydávaných YA titulů s homosexuální tematikou se v USA postupně zvyšoval.²¹⁰ V 70. letech bylo publikováno celkem 10 titulů s tímto tématem, během 80. let se jejich počet zčtyřnásobil, v 90. letech jich vyšlo dohromady 82. V období 2000–2009 bylo zveřejněno 292 titulů, v letech 2010–2016 jejich počet činil 513. Dle Michaela Carta a Christiny A. Jenkinsové²¹¹ je souhrnný počet těchto publikovaných knih obdivuhodný, nicméně stále je jich málo v porovnání s celkovým ročním přírůstkem nových YA knih, v nichž vystupují heterosexuální postavy.²¹² Literatura s LGBT tematikou je tak převážně zahraničního původu.²¹³ V řadě západoevropských zemí je již patrný takový trend, kdy alespoň ta nejvýznamnější knihkupectví mívají vyčleněnou sekci s tituly LGBT.

2.3.2 Znaky gay a lesbické LDM a YA

V dětské literatuře předškolního a počínajícího mladšího školního věku je dominantním tématem homoparentalita.²¹⁴ Obrázkové knihy o dětech s lesbickými či gay rodiči jsou koncipovány tak, aby již malým dětem ukázaly, že mohou existovat

---

²⁰⁸ Tamtéž, s. 20.

²⁰⁹ TRIBUNELLA, Eric L. Childhood Studies: Children's and Young Adult Literatures. In: MCCALLUM, E. L., TUHKANEN, Mikko (eds.) *The Cambridge History of Gay and Lesbian Literature*. 1. vyd. New York: Cambridge University Press, 2014, s. 703.

²¹⁰ JENKINSOVÁ, Christine A., CART, Michael. *Representing the Rainbow in Young Adult Literature: LGBTQ+ Content since 1969*. 1. vyd. USA: Rowman & Littlefield, 2018, s. 11.

²¹¹ Tamtéž, s. 11.

²¹² Tamtéž, s. 11.

²¹³ BEŇOVÁ, Kateřina a kol. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády ČR, 2007, s. 49.

²¹⁴ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 105.

i jiné formy rodin, v nichž má dítě buď dvě maminky, nebo dva tatínky.²¹⁵ Taková díla zpravidla nezobrazují intimnosti a romantiku mezi osobami stejného pohlaví. V některých obrázkových publikacích figurují jako rodiče totožného pohlaví také antropomorfní zvířecí postavy.²¹⁶ Zvířata tam jsou použita k vyvolání pocitu tradice nebo moudrosti, která je tradičně spojována s žánry pohádky a bajky, zvířecí hrdinové navíc nedělají z homosexuality tak kontroverzní téma, protože jsou v něm vykresleni s roztomilostí.

Současná YA literatura popisuje rozmanité spektrum toho, jak její dospívající hrdina prožívá svou sexualitu, ať už jde o gaye, lesbičku či bisexuála. Některé tituly se vedle sexuální orientace věnují též sexuální identifikaci²¹⁷, s níž souvisejí poruchy pohlavní identity zvané transsexualismus²¹⁸ a transvestitismus²¹⁹. Jednou z mála takových knih je *Kluk v sukních* (David Walliams, 2008, 2013), v níž se dvanáctiletý Denis s oblibou obléká do dámských šatů.²²⁰

Mezi populární témata LGBT literatury obecně patří hledání identity jedince ve vztahu k sexuální orientaci, proces coming out, touha po uznání, sebevražda jako osud homosexuality anebo život gayů s AIDS.²²¹ Některá z uvedených témat se však spíše řadí do literatury pro dospělé. Tituly YA se zabývají hlavně problematikou coming outu.²²² Je tomu tak proto, že tento proces typicky probíhá právě ve věku, jenž odpovídá cílové skupině čtenářů YA. Kniha tak může být pro dospívajícího

---

²¹⁵ TRIBUNELLA, Eric L. Childhood Studies: Children's and Young Adult Literatures. In: MCCALLUM, E. L., TUHKANEN, Mikko (eds.) *The Cambridge History of Gay and Lesbian Literature*. 1. vyd. New York: Cambridge University Press, 2014, s. 707.

²¹⁶ Tamtéž, s. 707.

²¹⁷ Sexuální identifikace znamená to, za koho jedinec sám sebe považuje, tedy uvědomění si jeho příslušnosti k určitému pohlaví.

²¹⁸ Pro transsexualismus je příznačný negativní vztah k vlastnímu tělu, kdy se jedinec obvykle již od útlého dětství cítí být opačným pohlavím, než v jakém se narodil. Proto transsexuálové v dospělosti v mnoha případech podstupují hormonální léčbu a chirurgickou změnu pohlaví.

²¹⁹ Transvestitismus neboli transvestitismus dvojí role se objevuje hlavně u heterosexuálních mužů. Ti se převlékají do dámských šatů a upravují se do takové podoby, aby vypadali jako ženy. Na rozdíl od transsexualismu nepotřebují tito muži ke svému potěšení změnu vlastního tělesného pohlaví, ale pouze dočasnou změnu pohlavní identity realizovanou odíváním do dámských oděvů.

²²⁰ SULOVSÁ, Jarmila. Handicap v literatuře pro mládež. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.–8. dubna 2016*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 30.

²²¹ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 105.

²²² TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 122–130.

čtenáře jakýmsi průvodcem, jak projít coming outem a vyrovnat se s vlastní odlišností. Ne vždy coming out probíhá v adolescenci, a proto se s ním lze setkat i v literatuře pro dospělé, kde si protagonista až opožděně v dospělosti přizná svou skutečnou sexuální orientaci.

Knižní hrdina, který prochází coming outem, nemusí vždy nutně být vypravěčem příběhu, jeho ústřední postavou ani náctiletý.²²³ Někdy ke coming outu dochází jen u vedlejší postavy, již je častokrát jeden z okruhu rodiny či přátel vypravěče nebo hlavní postavy. Vedle porozumění sexuálních pocitů a budování identity se dle Tribunelly²²⁴ gay a lesbická YA literatura dále zabývá nejen přijetím homosexuálně orientovaného jedince rodinou, ale i homofobním jednáním, s nímž se mladí homosexuálové často setkávají, ať už ze strany spolužáků, členů rodiny nebo jiných lidí. Mimo jiné se tyto YA knihy věnují prvním vztahům a prvotním sexuálním zkušenostem homosexuálních postav, avšak neobsahují sexuální scény.²²⁵ Ty nikdy nezacházejí dál než k líbání, což je v souladu s věkem cílové čtenářské skupiny.

Výrazným prvkem YA literatuře s tematikou homosexuality je uplatnění výchovné funkce.²²⁶ Autoři ji využívají k tomu, aby prostřednictvím zkušeností fiktivních postav poučili své čtenáře. Ve své podstatě již různé formy YA románů o coming outu formují postoje čtenářů k homosexualitě.²²⁷ Leckdy jsou i sexuální výchovné, neboť se explicitně zmiňují o konkrétních oblastech sexuální výchovy. Je důležité, aby YA literatura akcentovala jen několik málo vybraných problémů souvisejících s homosexualitou. Jejich přesycenost by mohla plnění výchovné funkce narušit, což není žádoucí.

---

²²³ Tamtéž, s. 123.

²²⁴ TRIBUNELLA, Eric L. *Childhood Studies: Children's and Young Adult Literatures*. In: MCCALLUM, E. L., TUHKANEN, Mikko (eds.) *The Cambridge History of Gay and Lesbian Literature*. 1. vyd. New York: Cambridge University Press, 2014, s. 704.

²²⁵ TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 127–128.

²²⁶ Tamtéž, s. 125.

²²⁷ TRUŠNÍK, Roman. *Sexuální výchova a romány pro mládež: dva příklady z americké homosexuální literatury*. In: MITLÖHNER, Miroslav, STAROSTA, Štěpán (ed.) *Sborník referátů 3. moravského regionálního kongresu k sexuální výchově a II. krajské konference k primární prevenci sociálně patologických jevů* [CD-ROM]. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008.

LDM a YA s homosexuální tematikou se vyznačuje několika charakteristickými rysy. Na tyto znaky je blíže poukázáno na příkladech konkrétních děl v dalších částech této diplomové práce.

2.3.3 Domácí i překladová LDM a YA literatura s homosexuální tematikou

Následující řádky se věnují stručným anotacím vybraných titulů z LDM a YA, v nichž je prezentována menšinová sexuální orientace. Mimoto je poukázáno na některé jejich typické znaky, které představila předchozí kapitola. Níže uvedené knihy vycházely v České republice od roku 2008 do poloviny roku 2019.

2.3.3.1 Tituly s homosexuální tematikou pro děti věku 2–7 let

S tématem homoparentality pracuje americký autor, žijící ve španělském Madridu, Lawrence Schimel v rýmovaných obrázkových knížkách pro nejmenší *Brzy ráno* (2018) a *Ted' není čas na hraní* (2018). První z uvedených titulů sleduje, co dělá malý chlapec a kocour v době, kdy obě maminky a sestřička ještě spí. Druhá knížka je o malé holčičce, která už musí jít spát, jenže pes Rex si chce hrát, a tak jí sebere jejího oblíbeného plyšového medvěda. Do celé situace se nakonec vloží dva její tátové. Autor zde citlivě a otevřeně seznamuje děti předškolního věku s homosexuální tematikou na příkladu všedních životních situací v rodině.

Pro děti od 3 let je určena pohádka *Princ & Princ* (2000, 2013) od nizozemského spisovatele a ilustrátora Linda de Haanová a Stern Nijlandová. Kniha sází na velmi jednoduchý děj a krátké texty. „*Princ se nakonec zamiluje do bratra jedné z princezen, která se přijela ucházet o princovu ruku. Vzhledem k tomu, že zalíbení princů bylo oboustranné, brzy se na zámku konala svatba a princové žili šťastně až do smrti,*“ říká Lucie Zimová²²⁸. Pokračování pohádky nese název *Král & král & rodina* (Linda de Haanová, Stern Nijlandová, 2004, 2017), jehož tématem je adopce dětí homosexuálními páry. Králové Krasomil a Bertík totiž v závěru pohádky adoptují malou holčičku, kterou si nevědomky přivezli ze svatební cesty v kufříku.

Německý prozaik Markus Orths je autorem humorného příběhu *Zebra pod postelí* (2015, 2017), který cílí na děti od 6 let a ukazuje jim, že mít dva tatínky není nic divného. Kniha se tak dotýká témat tolerance a výchovy v homoparentální

---

²²⁸ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 110.

rodině. Školačka Johanka mluvící zebře Millerové vypráví, jak ji její homosenzuální (místo homosexuální) tatínkové Pavel a Konrád adaptovali (místo adoptovali). Humorný ráz této knize dodávají vtipné situace, jež obě protagonistky zažívají, a již zmiňované Johančino komolení cizích slov.

První knížkou od domácí autorky, v níž figuruje dítě vyrůstající v rodině se dvěma lesbickými matkami, je titul Markéty Pilátové *Jura a lama* (2012) pro děti od 4 let. „Zajímavé na této knize je to, že autorka se nesnaží téma nikterak problematizovat či zveličovat a téma homosexuality zde není stěžejní, pouze dokresluje prostředí,“ doplňuje Lucie Zimová²²⁹. Jula a Jola, maminky hochy Jury, jednoho dne na svou farmu přivážejí cizokrajné lamy, které se však nezamlouvají tamějším ovčím. Na této zášti ovčí vůči lamám založené na strachu z odlišnosti lze spatřit paralelu s nenávisnými postoji heterosexuálů k homosexuálům.

Američtí autoři a zároveň partneři Justin Richardson a Peter Parnell společně napsali knihu pro děti od 2 let s názvem *Tango. Skutečný příběh jedné tučňáčí rodiny* (2005, 2017). Příběh byl inspirován skutečnou událostí, jak již z jeho názvu vypovídá. Dva samci tučňáků uzdičkových Roy a Silo se ujali vajíčka, které snesl jiný tučňáčí pár. Z tohoto vejce se jim později vylíhla Tango, a tak se z nich stala rodina. Na tomto příkladu ze světa zvířat autoři přirozenější formou předkládají problematiku stejnopohlavních rodin. Homosexualita u zvířat může být dětskými posluchači a jejich rodiči zřejmě snadněji přijímána.

Jedno morče a dvě mámy (2013, 2015) je dalším titulem, kde jeho nizozemský autor Pieter Feller zobrazil netypickou rodinu, v níž má hlavní hrdina Seb dvě matky a morče Kamzíka. Stěžejním tématem jsou zde předsudky a netolerance netradičního uspořádání rodiny ze strany okolí. To vše autor ukazuje na homofobním chování sousedky, jež je věřící, a tak se snaží lesbické matky všude možné pomluvit, mimo jiné je nařkne z toho, že bijí Seba. Kniha je určena čtenářům od 7 let.

---

²²⁹ ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 108.

2.3.3.2 Tituly s homosexuální tematikou pro čtenáře ve věku 12–15 let

Téma coming outu přináší román *Šikovnej kluk* (Inger Edelfeldtová, 1977, 2008), v němž se Jim vyrovnává se svoji homosexuální orientací na pozadí rodiny, kde je homosexualita sprostým slovem. Stejným procesem prochází i třináctiletý Noah v titulu Jandy Nelsonové *Dám ti slunce* (2014, 2016), když zjišťuje, že ho přitahují kluci, a začne se s touto skutečností vyrovnávat. V knize *Libali jsme se* (David Levithan, 2013, 2015) se na pozadí líbacího maratónu, jehož se účastnili dva dospívající kluci, aby upozornili na předsudky vůči homosexuálům, odehrávají další příběhy jejich vrstevníků potýkajících se s coming outem. Z dalších titulů nelze opomenout ani *Nedej se* (Rainbow Rowellová, 2015, 2016), který je spojením homosexuální tematiky se žánrem fantasy.

Naopak o již uvědomělém gayi Charliem a jeho problémech v lásce pojednává grafický román *Srdcerváči. Kniha první* (Alice Osemanová, 2018, 2019), který představuje netradiční formu YA literatury s homosexuální tematikou. Titul se dočkal i pokračování – *Srdcerváči. Kniha druhá* (Alice Osemanová, 2019, 2019). O lásce a pocitech dospívajícího kluka pojednává také próza *Dej mi své jméno* (André Aciman, 2007, 2018), v níž se ústřední protagonista zamiluje do staršího muže.

S tématem homofobie pracuje titul *Polibek* (Jacqueline Wilsonová, 2007, 2008). Carl je v něm terčem posměchů kvůli své homosexuální orientaci. To, že je gay, je pro jeho kamarádku Sylvii zpočátku velikým zklamáním, protože od dětství věřila, že se jednoho dne vezmou. S postavami homosexuálně orientovaných přátel se lze setkat i v titulech *Will Grayson, Will Grayson* (John Green, David Levithan, 2010, 2016) a *Ten, kdo stojí v koutě* (Stephen Chbosky, 1999, 2012).

Téma homoparentality představuje v YA literatuře kniha *Podělaným navrch* (Becky Albertalli, 2017, 2018), kde rodinu hlavní aktérky Molly tvoří dvě matky a lesbická sestra. Homoparentalita se objevuje také ve druhém díle knižní série *Lena Notýsková* od nizozemské autorky Franciny Oomenové (*Tajemství Leny Notýskové*, 2014). Žákyně 6. třídy Lena se musí vyrovnat nejen s rozvodem rodičů, ale i s tím, že si její matka našla přítelkyni namísto přítele.

HIV pozitivita se objevuje v knize *Řekni vlkům, že jsem doma* (2012, 2014) od americké spisovatelky Carol Rifky Bruntové. Děj zavádí čtenáře do 80. let minulého století. V příběhu se odrážejí dopady homosexuální orientace na vztahy v rodině. Hlavní hrdinka June má totiž strýce Finna, který je HIV pozitivní gay. Jeho vlastní rodina ho za to velmi odsuzuje, nechce se s ním stýkat. June ho však má velmi ráda, a teprve až po jeho smrti zjišťuje, jaký doopravdy byl. Pro toto dílo je příznačná komplikovanost mezilidských vztahů.²³⁰ Třeba tím, když se matka hlavní protagonistky snažila svého bratra Finna v očích veřejnosti zostudit, a to všechno jen proto, že mu záviděla jeho umělecký talent a úspěch.

Lesbickou tematiku lze najít v díle Avy Dellairyové s názvem *Dopisy na konec světa* (2014, 2015). Jedná se o další neobvyklou formu narativu YA literatury – román v dopisech. Prostřednictvím dopisů, které ústřední vypravěčka Laurel adresuje již nežijícím slavným osobnostem, se čtenář dozvídá o jejich dvou kamarádkách, jež tvořily lesbický pár. Hannah, jedna z nich, byla terčem homofobních útoků svého bratra. S lesbickou tematikou pracovala také britská autorka Abbie Rushtonová ve své knize *Odpusť mi, Megan* (2015, 2016).

Na problematiku bisexuality se zaměřuje titul *Holka mimo rytmus* (Becky Albertalli, 2018, 2019). Bisexualita se vedle homosexuality objevuje i v již zmíněném grafickém románu *Srdcerváči. Kniha první* (Alice Osemanová, 2019).

Homosexualita již není ve 21. století pouze tématem literatury pro dospělé, ale povolna proniká i do tvorby pro mladší čtenáře. Další tituly pro mládež starší 12 let nazvané *Muffin a čaj* (Theo Addair, 2018), *Koláčky a spiklenci* (Theo Addair, 2019), *Blbnutí s Oscarem* (Ivona Březinová, 2011), *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru* (Benjamin Alire Sáenz, 2012, 2015) a *Já, Simon* (Becky Albertalliová, 2015, 2018) zde nebyly přiblíženy záměrně. Tyto knihy jsou předmětem podrobnější analýzy v následující části práce.

---

²³⁰ LIŠOVSKÁ, Pavlína. Problematika homosexuálních vztahů v současné literatuře pro mládež a její možné využití na knihovnických programech. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.–8. dubna 2016*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 42.

3 Analýzy a interpretace vybraných YA titulů s homosexuální tematikou

3.1 Theo Addair: Muffin a čaj

Pražská rodačka a právnička píšící pod pseudonymem Theo Addair se sice narodila jako žena, ale sama se považuje za tzv. gender-fluidní osobnost²³¹. Přímou sám Theo Addair mění svoji pohlavní identitu podle společenských okruhů a situací, v nichž se zrovna pohybuje.²³² Ve spisovatelské profesi se pokládá za muže. Addair debutoval románem *Muffin a čaj* (2018), na nějž později navázal titulem *Koláčky a spiklenci* (2019). V obou případech se jedná o YA romány s tematikou homosexuálních vztahů. Jeho nejnovější literární počín je *Ve stínu oskeruše. Kniha druhá. Čtyřměstí* (2020), který je druhým dílem z plánované fantasy trilogie.

3.1.1 Charakteristické znaky YA

V knize *Muffin a čaj* (2018) lze vysledovat několik obecných znaků YA literatury, jedním z nich je i tematika homosexuality. Příběh sleduje vývoj vztahu mezi dvěma studenty elitního soukromého gymnázia Cesta vzhůru – Obrtín, a to od formování přátelství až po jejich milostný vztah.

Hlavními hrdiny jsou zde šestnáctiletí chlapci Daniel Morgenstern a Cristian Arroyo přezdívaný Kit. Tím je naplněn další požadavek na YA ohledně věku hlavních postav. Ačkoli oba patří do stejné věkové skupiny, nenavštěvují totožný ročník. Kit chodí do druhého ročníku, zatímco Daniel už do čtvrtého. Daniel kvůli své inteligenci totiž zvládl dokončit základní školu o dva roky dříve, než je běžné.

Kniha vykazuje i další charakteristické znaky pro kategorii YA. Příběh se odehrává během jednoho blíže nespecifikovaného školního roku, a to převážně v prostředí střední školy a tamějšího internátu. Takovýto druh školy je pro věkovou kategorii YA typický. Drobnější epizody jsou pak situovány do vánoční Prahy a Jilemnice. Dalším dějištěm jsou Krampeřice, místo bydliště Kita. Děj se točí

---

²³¹ Takový člověk je flexibilní vůči genderové identitě, a tak sám sebe vnímá někdy jako příslušníka ženského pohlaví, jindy zase jako příslušníka toho mužského.

²³² Nejlepší se cítím, když to lidé neřeší, říká gender fluid Theo Addair. Svou identitu mění podle situace. In: iROZHLAS [online]. 14. 9. 2019 [cit. 28. 6. 2020].

výhradně kolem Daniela a Kita. Situace, do nichž se dostávají, mají souvislost s jejich sexuální orientací. Zpočátku děj plyne pozvolna, ale postupně začíná gradovat a nabírat větší spád, jak se Daniel a Kit sblíží.

Knihu tvoří celkem 58 kapitol kratšího rozsahu a závěrečný epilog. Zajímavostí je, že příběh je prezentován z dvojí perspektivy. Jednou z hlediska Daniela, jindy zase Kitova. Čtenář vždy jasně rozpozná, z jakého pohledu je daná situace nahlížena, je to uvedeno mj. v nadpisech jednotlivých kapitol. Není proto divu, že mnohdy čtenář čte o některých skutečnostech hned dvakrát. To vychází pravděpodobně z toho, že každý dospívající je individualitou a může dané situace vnímat rozdílně. Uplatňována je hlavně er-forma. V momentech, kdy mají oba protagonisté udělat nějaký zásadní krok, nastupuje ich-forma. Vypravěč ji používá jako výkřik svědomí, který hlavním hrdinům příběhu říká, jak by se měli aktuálně zachovat, a to jak z hlediska roviny citové, tak i té racionální. Tímto vypravěč znázorňuje vnitřní svět jednotlivých postav a jejich myšlenkové pochody, což čtenáři umožní nahlédnout hrdinovi do hlavy a lépe se tak vcítit do jednání postav.

Jazyk je převážně spisovný. V pásmu řeči postav se též objevují i další vrstvy jazyka, jako je například hovorovost, v menší míře i vulgarismy. Kitův španělský původ zapříčiňuje i použití cizojazyčných slov. Časté je používání dialogů, v uvozovacích větách přímé řeči autor ani většinou neuvádí, kdo promluvu pronesl, neboť z kontextu je to zřejmé.

Mezi trendy YA, které lze na tomto díle vysledovat, patří v prvé řadě téma homosexuality a dále pak postup seriovosti. Dokladem toho je druhý díl, vydaný v roce 2019. Narativní text je pak ozvláštněn i prepisy e-mailové korespondence nebo vzkazů. Nelze opomenout ani to, že knihu vydalo nakladatelství, které se v České republice specializuje právě na vydávání YA literatury.

3.1.2 Zobrazení homosexuality

První polovina knihy *Muffin a čaj* se soustřeďuje na vznik přátelství a následné budování vztahu mezi Danielem a Kitem, kdežto její druhá část pak sleduje reakce okolí na tento vztah. Hlavním tématem knihy proto není coming out, protože obě ústřední postavy si již tímto procesem prošly a se svojí homosexuální orientací se

vnitřně smířily. O Kitově homosexuální orientaci ví pouze jeho matka a nejlepší kamarád Ondra z místa bydliště, zatímco o Danielovi to vědí jeho rodiče i spolužáci. Příběh jen stručně naznačuje, jakým způsobem se Danielův otec tuto pravdu o svém synovi dozvěděl: *Kvůli otci, který jednoho dávného prázdninového dne otevřel e-mail s jedinou fotografií a zavolal si Daniela do pracovny, do své naleštěné pracovny s mahagonovým nábytkem a vysokým kobercem v barvě slonové kosti. Kvůli matce, která v nemocnici tak přesvědčivě hovořila o bandě výrostků z předměstí.*²³³ Proces odkrývání vlastní homosexuality je velice náročný, na což autor poukazuje: *„Jen doufám, že oba víte, co děláte. Tyhle věci jsou dost složité i bez toho, abychom si je ještě komplikovali sami.*“²³⁴ Autor ústy hlavních postav klade palčivé otázky, s nimiž se v souvislosti s coming outem musí každý vypořádat, například projevy homosexuálních citů před zraky veřejnosti. Daniel na sebe nechce upozorňovat držením se za ruce s Kitem: *A měli bychom se tady opravdu vodit za ruce?*²³⁵ (...) *Daniel si nemohl pomoci. „Nevadí ti, že nás může někdo vidět?“ „Proč by mi to mělo vadit, že nás... jo aha,“ zasmál se, zhoupl jejich spojenýma rukama a zavrtěl hlavou. „S tím si nedělej starosti. Nad tím se tu nikdo ani nepozastaví.“ „Vážně nikdo?“ podivil se Daniel. To se mu zdálo opravdu nepravděpodobné.*²³⁶ Postoj obyvatel Krampeřic k homosexualitě je zde vykreslen idylicky: *„No... do hlavy lidem nevidíš, že ne? Někteří si nejspíš myslí svoje. Ale rozhodně tu nemáme s těmihle věcmi žádné nepříjemnosti. Aspoň co se pamatuju. Každopádně ne od doby, co je starostkou Linda Petříková. Bydlí kousek od nás s druhou paní Petříkovou. Říkáme jim paní starostka a paní starostová, paní starostovou to vždycky zlobí.*“²³⁷ V díle však nelze dále sledovat odlišné postoje lidí k homosexualitě ve velkém městě, maloměstě a na vesnici.

Homosexualita je v knize prvně zmíněna u Kita. Ten se trápí kvůli Matějovi, má pro něj slabost již od prvního ročníku: *Na poslední jmenovanou písemnost momentálně upíral pohled. Matěj Gregor, Cristian Arroyo, stálo černé na bílém u čísla pokoje, a Kit nevěděl, jestli se má smát, nebo brečet. Další rok s Matějem na*

---

²³³ ADDAIR, Theo. *Muffin a čaj*. 1. vyd. Praha: Yoli, 2018, s. 262.

²³⁴ Tamtéž, s. 189.

²³⁵ Tamtéž, s. 196.

²³⁶ Tamtéž, s. 197.

²³⁷ Tamtéž, s. 197.

*jednom pokoji.*²³⁸ Kit má obavu přiznat lásku k heterosexuálnímu spolužákovi, aby nepřišel o kamarádství s ním. Pozor si musí dávat zejména v jeho přítomnosti: *Přinutil se nezírat na Matějovy pihy, kterých bylo snad ještě víc než dřív, na jeho světlé vlasy se sluncem vybělenými konečky, na to, jak mhouřil oči. (...) Kit přikývl, zvedl ruku s papíry a dal si pozor, aby do jeho hlasu pronikla ta správná míra radosti, jaká se dá očekávat u kamarádů.*²³⁹ Nesnadné je pro něj i to, že je vystaven Matějovým častým dívčím návštěvám na pokoji: *Co na tom záleží, ozval se posměšný hlásek v jeho hlavě. Stejně ho nikdy nebudeš mít. To Kit dobře věděl, ale jedna věc byla to teoreticky vědět a úplně jiná věc byla mít důkaz téměř před očima. Ještě chvíli seděl s hlavou v dlaních a bloudil myšlenkami u všech možných i nemožných scénářů, které se právě mohly odehrávat na jejich pokoji.*²⁴⁰

Téma nešťastné lásky je zmiňováno i v souvislosti s Danielem. Zpočátku však není blíže specifikováno, zda je objektem jeho touhy chlapec nebo dívka: *Důvod to byl drobný, s medově zlatou kůží, neslušně dlouhými tmavými vlasy a živýma očima v barvě silné kávy.*²⁴¹ Později se čtenář dozvídá o jeho homosexualitě a náklonnosti ke Kitovi: *Daniel sledoval, jak se menší chlapec ztěžka posadil na nejbližší židli a jak se prameny jeho tmavých vlasů zatáhly jako opona podél skloněné tváře. Přemýšlel, co se asi mohlo stát. Snad nedostal špatné zprávy z domova. Nejraději by vstal, přisedl si k němu a zeptal se ho přímo. A třeba mu nabídl pomoc nebo alespoň slova útěchy. Ale byl si dobře vědom, že by to Cristian neocenil.*²⁴² Následující ukázka dokládá, že dospívající mají strach oslovit toho, kdo se jim líbí: *A ani při zřídkaových celoškolních akcích Daniel neměl sebemenší záminku ho oslovit, i kdyby se k něčemu takovému nakrásně odhodlal. Což by byl tak jako tak špatný nápad. Velmi špatný.*²⁴³ Autor se dotýká i dalších problémů souvisejících se seznamováním, např. nejistoty a obav, zda bude dotyčná osoba též homosexuálně orientována. Motiv nešťastné lásky u Daniela ještě více prohloubí zjištění, že milovaná osoba je citově angažovaná jinde: *Protože když Gregor zrzku letmo políbil a rozešli se každý jiným směrem,*

---

²³⁸ Tamtéž, s. 10–11.

²³⁹ Tamtéž, s. 11.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 15–16.

²⁴¹ Tamtéž, s. 9.

²⁴² Tamtéž, s. 17.

²⁴³ Tamtéž, s. 18.

*Daniel viděl bez nejmenších pochybností, koho z těch dvou Cristianův zraněný pohled vyprovázel.*²⁴⁴

Stěžejní moment předznamenávající sblížení ústředních protagonistů přichází s jejich prvním rozhovorem, ačkoliv se Kit při něm nechoval k Danielovi právě přívětivě: „*Dnes není příliš vhodné počasí na procházky.*“ *Kit se prudce otočil. Za ním stál Daniel Morgenstern, ruce založené na prsou, a opíral se o sloup altánku, z něhož prýskala barva. (...) „Mně vyhovuje. A pokud ty máš k němu nějaké výhrady, Morgensterne, radil bych ti, abys tu neztrácel čas a šel dovnitř.*“²⁴⁵ Vzdor tomu se mezi nimi začne formovat přátelství, jež posléze přeroste v partnerský vztah. Klíčovým motivem je pro oba muffin a čaj. Důležitost motivu podtrhuje i samotný název knihy. Jedná se o snídani, kterou Kit přinesl Danielovi na pokoj, což pro Daniela představuje zásadní okamžik, neboť prvně odolal strachu připustit si někoho k tělu: (...) *nikdo ještě nikdy do jeho pokoje nevkročil. Nikdo. Nikdy. Ani jednou jedinkrát. Až dodnes. Poslední dny bylo těch až dodnes nějak příliš. A všechna se točila kolem Cristiana. Daniel nebyl tak úplně přesvědčen, že to je dobře. Ale na tom nejspíš vůbec nezáleželo. Zdálo se to nevyhnutelné.*²⁴⁶ Do doby, než se sblížil s Kitem, choval se Daniel k okolí odměřeně. Jeho osamělost dokládalo i to, že mu na rozdíl od spolužáků nevadil ani celoškolní zákaz soukromé elektronické komunikace včetně používání sociálních sítí: *I přesto se každý rok v září s neúnavnou pravidelností několik zabavených telefonů urodilo. Daniel neměl nejmenší potřebu zákaz porušovat. Proč také? S kým také?*²⁴⁷ Dokonce ani s rodiči neměl příliš dobré vztahy.

Vztah Daniela a Kita ještě více utuží společně strávené vánoční prázdniny v Krampeřicích. Určitý kontrast lze spatřovat mezi tamějším prostředím a Danielovým domovem. U Arroyových panuje pohoda, milá nálada, zatímco od vlastních rodičů se toto Danielovi nedostává. Následující ukázka upozorňuje na strach homosexuálně orientovaného jedince přiznat, že je ve stejnopohlavním vztahu: „*A jak si tedy stojíte?*“ „*Jsme... jsme přátelé. Chci říct, Cristian... pro mne znamená*

---

²⁴⁴ Tamtéž, s. 21.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 30.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 42.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 7.

opravdu hodně. Ale nemá zájem o žádný... uhm, žádný vztah, nebo tak něco. A já bych ho nikdy nepřemlouval.“²⁴⁸ Popisy jejich intimního života odpovídají cílové skupině čtenářů, projevují se letnými dotyky, opíráním se zády o sebe, objímáním či polibky: „Naobjímáný dosyta?“ zeptal se a opravdu se velmi snažil, aby to znělo lehce a bezstarostně. Cristian zavrtěl hlavou a zasmál se. „Nikdy. To je tvoje otázka? Tahle byla snadná.“ „Těžší si nechávám do zásoby.“²⁴⁹ Po vánočních prázdninách přicházejí Danielovy pocity nejistoty a úvahy o budoucnosti: *Vzpomínal, jak přesvědčoval Teresu, že přesně vědí, na čem jsou. V těchto dnech si tím už zdaleka nebyl tak jistý. Pokaždé, když se mu Cristian stulil do náruče, když bojoval – a leckdy prohrával – s touhou ho políbit do vlasů, protože to bylo přece nevinné, i když už nebyl poslední den prázdnin, lámal si hlavu nad tím, co je vlastně mezi nimi a kam to povede.*²⁵⁰

Theo Addair ve své knize neopomenul ani projevy homofobie. Hlavního iniciátora homofobního jednání tam představuje postava Marka Zieglera: *Pokud vim, tak v jídelně neprší,*“ *poznámenal Marek a letmo pohlédl na Danielův kabát. „Takže co je za tím? Máš venku tajný dostaveníčko? Jéminánku, povídej – znám ho?“²⁵¹ „Jasná záře, hm? Chceš někoho přesvědčit, že se ti jako líbí náká holka? To se budeš muset snažit víc. Todle sou narychlo spíchnutý kecy, co pořádně nedávaj smysl.“ (...)* „Snažíš se zbytečně, Jitřenko! Všichni víme, co seš zač!“ zahulákal za ním Marek za doprovodu dívčího smíchu.²⁵² Na postavě Daniela a jeho zbabělosti se autor snaží ukázat, že ne všichni mají tu odvahu se takovým urážkám postavit. Na veřejnosti se však Daniel Kitovi vyhýbá, nechce, aby s ním byl spojován. Snaží se ho chránit před homofobními útoky spolužáků, kteří odlišnou sexuální orientaci nerespektují. Těm se nakonec nevyhnou a oba se stávají terčem pomluv a urážek: *Jé, hele, to sou ty dva, co... – ... pořádně neví, co je zač, protože nikdy s nikým nemluví a... – Slyšela jsem, že prý jednou... – ... že ten menší je taky cvok? – ... přesně, o co šlo, to bylo rok předtím, než jsem nastoupil. – ... se říkalo, že už se ani do školy nevrátí, ale vrátil se,*

---

²⁴⁸ Tamtéž, s. 189.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 103.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 214.

²⁵¹ Tamtéž, s. 27.

²⁵² Tamtéž, s. 66.

*a vod tý doby... – A ten druhý, ten tmavý, co je vůbec zač? Je taky...*²⁵³ Na chování obou protagonistů autor naznačil, že mnohdy je lepší na takovéto pomluvy nereagovat. Homofobní jednání spolužáků nakonec vrcholí fyzickým napadením: *Marek se zachechtal. „Copak, hvězdičko? Nechceš, aby tvoje podržtaška věděla o tvým... řekněme divokým mládí? Ale to je zajímavý. Co říkáte, pánové? Není to zajímavý?“* „*Ohromně,*“ souhlasil Soukeník. „*Možná bysme měli s Kristiánem hodit řeč. Vysvětlit mu, koho že to tak moc vobdivuje.*“ „*Nech Cristiana na pokoji!*“²⁵⁴ Ačkoli homofobní chování zpočátku ústřední dvojici více semklo, má nakonec za následek rozpad jejich vztahu. Matěj s pomocí dalších spolužáků, kteří jejich vztahu nepřáli, zinscenuje léčku na Daniela: *To není možné, nic takového se nemůže dít, ne po prázdninách, ne po posledních týdnech. Cristian, jeho Cristian sedí na své posteli s Matějem Gregorem, zcela ztracen pro svět ve vášnivém polibku. Daniel marně zalapal po dechu skrz stažené hrdlo. Cristian vzhlédl a zděšeně rozšířil oči.*²⁵⁵

Homofobní jednání je zde zobrazeno i ze strany rodičů. Na postavě Danielova přísného a nábožensky založeného otce je zde naráženo na to, že ne všichni rodiče dokáží homosexualitu svého dítěte akceptovat. Ve spojitosti s další ukázkou je zřetelnější otcova nepřiměřená reakce na toto pro něj nepříjemné zjištění, při níž se nezdráhal použít ani fyzické násilí na svém potomkovi: *Jak by na to mohl Daniel zapomenout. Překvapivější nebylo, ani když se o prázdninách po prvním ročníku probudil v nemocnici. Tehdy alespoň věděl, jak se tam dostal.*²⁵⁶ V textu je mimoděk naznačeno, že Daniel je kvůli své homosexuální orientaci pro otce zklamáním, což se samozřejmě negativně podepsalo na jeho vztahu k oběma rodičům: *Daniel si vzal nabídnutou tužku, napsal matčinu adresu a pod ni jediný řádek. Bez oslovení a bez emocí. Neměl pocit, že by se od něho cokoli z toho čekalo. (...) Pochyboval, že by se jeho matce zdály významnými tytéž věci jako jemu. Nejbližší další zpráva se bude týkat pololetního vysvědčení.*²⁵⁷ Kit zjišťuje, že si Daniel s sebou nese nějaké trauma z minulosti, je mu oporou ve chvílích, kdy ho trápí zlé vzpomínky. Tento nepříjemný zážitek vytváří určité napětí v průběhu celého vyprávění, protože je často zmiňován

---

²⁵³ Tamtéž, s. 138.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 161.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 224.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 106.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 8.

bez konkrétních detailů. Navíc to nutí čtenáře k tomu, aby dál pokračoval v četbě, dokud se tato událost ke konci knihy neobjasní: *Marek přistoupil až k němu a za vlasy mu zvrátil hlavu dozadu. „Páni, zapomněl jsem, jak dobře vypadáš, když klečíš! Co ty? Taky jsi na to zapomněl? Možná bych někde ještě našel fotku!“²⁵⁸ (...) Propadl se v čase do přečpané chodby naplněné teplým vydýchaným vzduchem a pachem potu. Zástup kolem nástěnky. Šeptání a nervózní chichotání. Barevné fotografie rozostřené nekvalitním tiskem. Daniel na kolenou, druhá postava k nepoznání, ale Daniel je k poznání beze všech pochybností, stejně jako nemůže být pochyb o tom, co se na fotografiích odehrává – Daniel se opřel dlaněmi o zem a začal zvracet.²⁵⁹*

Vedle odporu k homosexuálům se zde tak objevuje i nenávist vůči cizincům: *Kit v něm poznal Matějova spoluhráče z týmu, stejně jako v jeho kamarádovi, který nezaváhal se stejně hlasitou odpovědí. „Však to cikáně sem nepatří o nic víc. Nejspíš tu je díky kvótám nebo něco na ten způsob.“²⁶⁰ Arroyovi jsou původem ze Španělska a kvůli své snědší pleti se Kit dokonce nejednou stává i terčem rasistických urážek.*

Homosexuální vztah Daniela a Kita i přes všechny útrapy končí nakonec happy endem: *„Nemůžeš mít začátek,“ namítl Daniel. (...) „Nemůžeš mít začátek, když nic neskoučilo.“²⁶¹ V závěrečném epilogu se čtenář dovídá, co je s tímto párem o pět let později. Vyprávění se přemísťuje do období po Danielově promoci. Na závěr autor naráží i na otázku registrovaného partnerství: „No vlastně jsme to chtěli říct až v restauraci...“ Rozhlédl se, povzdechl si a odevzdaně potřásl hlavou. „Ale parkoviště je taky fajn. Budeme se brát.“ „Tohle se mi nikdy neoposlouchá,“ rozzářil se Kit a objal ho. „Klidně to můžeš říct v restauraci ještě jednou.“²⁶²*

Homosexualita je v díle *Muffin a čaj* zobrazena prolínajícími se způsoby sublimace a manifestace. Sublimací proto, že autor v textu nikdy explicitně neuvádí výrazy jako sexuální orientace, homosexualita, coming out, gay, lesba a registrované partnerství, čímž tak nepojmenovává ústřední motiv knihy. V jednom případě se

---

²⁵⁸ Tamtéž, s. 235.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 236.

²⁶⁰ Tamtéž, s. 138.

²⁶¹ Tamtéž, s. 264.

²⁶² Tamtéž, s. 270.

homosexualita objevuje pouze ve spojení „mít rád kluka“, jak již bylo uvedeno výše v jedné citované ukázce. I přesto však kniha vysvětlení uvedených termínů obsahuje. Pojmy související s homosexualitou jsou cílovým čtenářům YA představovány v konkrétních situacích tak, aby pro ně byly přijatelné. Dílo tedy seznamuje čtenáře s tématem homosexuality, čímž je tak naplněna funkce poznávací. Autor zde naráží na klasický přístup rodičovského vysvětlování sexu dětem na příkladech ze světa přírody: „*Nemusíš, motýlku. Ale jistě ti neuniklo, že jsou i motýlci a motýlci. Nebo kytičky a kytičky.*“ *Cristian zaúpěl a zase se schoval.* „*Nemůžu uvěřit, že s tebou vedu tenhle rozhovor.*“²⁶³

Určité náznaky manifestace lze spatřovat v tom, kdy autor píše realisticky o tom, čemu musí homosexuálové ze strany společnosti čelit. Pisatel může svou tvorbou také usilovat o lepší vnímání homosexuálů. Čtenářům ukazuje, že být gayem a lesbou není nic špatného, za co by se měl člověk stydět. Také stojí bojovat i za vztah, který třeba okolí nepřijme. Daniel a Kit jako homosexuálně orientovaní jedinci jsou zde navíc vykresleni podstatně lépe než jejich spolužáci plní nenávisti a předsudků.

V knize *Muffin a čaj* se odrážejí typická témata YA literatury s homosexuální tematikou. Nenajdeme zde homoparentalitu, protože ta je příznačná v titulech pro mladší čtenáře. Konkrétně je to strach přiznat homosexualitu svému okolí, nepochopení této skutečnosti ze strany rodičů, láska k nesprávnému člověku, první vztah a homofobie. Zatímco někteří lidé homosexuální orientaci akceptují, jiní ji odsuzují, na což příběh dobře poukazuje. Na příkladu Marka Zieglera kniha dokládá, že strůjci homofobního jednání jsou hlavně chlapi a že intenzita takových útoků se stupňuje. Zpočátku jde o slovní urážky, které mohou přerůst dokonce až ve fyzické napadení. Popisy homofobního jednání umožní čtenáři lépe pochopit, čím si homosexuálové procházejí, pokud okolí jejich orientaci neakceptuje. Na neopětovanou lásku je upozorněno v případě, kdy se homosexuálně orientovaný jedinec zamiluje do heterosexuála. Tímto tak autor nabádá potenciální homosexuální čtenáře k tomu, aby se nikdy nezamilovali do heterosexuálně orientovaného člověka. Na příkladu Kita a Matěje dokládá, že to přináší akorát spoustu trápení. Pro

---

²⁶³ Tamtéž, s. 112.

homosexuálně orientovaného adolescenta je důležitá opora rodiny, ale na příkladu Daniela a jeho otce je ukázáno, že ne vždy se jí každému dostane.

Z díla lze vyčíst také symboliku, kterou zde představuje slovo duha, neboť vlajka v barvách duhy je symbolem LGBT hnutí: *Zpíval to první, co ho napadlo, o nebi nad duhou, hladil Daniela po zádech a cítil, jak se jeho dech pomalu uklidňuje.*²⁶⁴

Scény se sexuálním podtextem odpovídají cílové skupině čtenářů YA, nejčastěji jde tak u Daniela a Kita pouze o objímání, doteky či líbání. Přesah do NA je však patrný v epilogu, který zmiňuje Danielovu promoci a další plány jeho společné budoucnosti s Kitem.

---

²⁶⁴ Tamtéž, s. 118.

3.2 Theo Addair: Koláčky a spiklenci

Román *Muffin a čaj* se setkal se značným čtenářským ohlasem. Přestože děj působil kvůli epilogu ukončeně, napsal Theo Addair jeho další pokračování nazvané *Koláčky a spiklenci* (2019). V něm znovu sledujeme osudy známé dvojice Cristiana Arroya, řečeného Kita, a Daniela Morgensterna. Od začátku je však jasné, jak to s tímto stejnopohlavním párem nakonec celé dopadne. Tuto předvídatelnost způsobil výše zmíněný závěr díla v *Muffinu a čaji*.

3.2.1 Charakteristické znaky YA

Kniha *Koláčky a spiklenci* je vystavěna na podobném principu jako její předešlý díl. Shoduje se kombinace er-formy s ich-formou jako promluvových pásem vypravěče, hojný výskyt dialogů značených přímou řečí, nazírání na radosti i strasti obou ústředních postav z pohledu každé z nich. Děj vyplňuje mezeru mezi znovuobnovením homosexuálního vztahu Daniela s Kitem po nastražení léčky jejich spolužáky s cílem je rozdělit a dobou o pět let později po tomto nešťastném incidentu. Vyprávění se tedy vrací zpět do minulosti, a tak lze hovořit o kompozici retrospektivní. Příběh je přesněji časově ohraničen, odehrává se v mezidobí od 30. června do 17. března následujícího, blíže neurčeného, roku. Dějiště jako Krampeřice, gymnázium a internát v Obrtíně zůstávají stejná, nově přibývá Praha jakožto Danielovo bydliště a pomaturitní působiště. Vedle známých postav (Daniel, Kit, Teresa, Ondra, Bára) se objevují i postavy nové. Mezi ně patří zejména Danielovi rodiče, vysokoškolačka a současně praktikantka v právnické firmě pana Morgensterna Magda, Markova sestra Lucka Zieglerová či Matylda.

V porovnání s titulem *Muffin a čaj* je zde patrný posun autorského stylu, složitější zápletky, detailnější vykreslení prostředí, postav a jejich myšlenek a pocitů. Tomu pak odpovídá delší rozsah jednotlivých kapitol, jejichž počet se v důsledku toho snížil na třiatřicet. Addair v tomto YA románu také zužitkoval poznatky a zkušenosti ze své advokátní profese.

3.2.2 Zobrazení homosexuality

Vztah gayů Daniela a Kita prochází těžkými zkouškami. Zpočátku je idylický, posléze do něj nepříjemně zasáhne rodina Morgensternů. Na rozdíl od prvního dílu

se tu podrobně odkrývá Danielova minulost. Důraz je kladen na otcovo nepochopení jeho homosexuální orientace a na to, jakým způsobem tato skutečnost ovlivnila vztah mezi Danielem a Kitem.

Stejně jako *Muffin a čaj* upozorňuje i kniha *Koláčky a spiklenci* na složitost procesů dospívání a coming outu: „*Sotva jsem začínal chápat různé věci, o sobě i o světě, a v jiných jsem se nevyznal vůbec.*“²⁶⁵ Addair vzal v potaz fakt z odborné literatury, že se homosexuálové o svojí orientaci prvně zmiňují přátelům: *Ondra byl dokonce úplně první, komu se Kit o prázdninách po prvním ročníku v Obrtíně svěřil s tím, že se mu líbí kluci. Nevěděl, proč si jako prvního vybral Ondru, a ne mámu. Snad proto, že jeho reakce se bál víc. Věděl, že máma ho nezavrhne, ať se stane cokoli, ale s Ondrou si nebyl tak jistý.*²⁶⁶

Svérázného zastánce tradičního partnerského modelu muže a ženy zde představuje Danielův otec pan Morgenstern. Homosexualitu pokládá za zvrácenost, gayové a lesby v něm vzbuzují odpor. Jeho manželka by se nikdy neodvážila s ním nesouhlasit, a proto čtenář její názor na tuto sexuální orientaci nikdy nezjistí: *Někdy měl pocit, že matka ani není svébytný člověk, ale jen otcova součást. Nebo možná tisková mluvčí.*²⁶⁷ Situace v rodině není tedy harmonická, matka navíc řeší problémy spojené se závislostí na alkoholu. Návštěva domova tak v Danielovi pokaždé vyvolává nepříjemné vzpomínky na den, kdy otec zjistil, že jeho vlastní syn je gay: „*Myslel jsem, že mě otec zabije, a to nemyslím jako nadsázku. Pár dní jsem byl v nemocnici. Lehký otřes mozku, dvě nalomená žebra,*“ *odrecitoval odtažitě, jako by četl lékařskou zprávu.*²⁶⁸ Čtenář konečně zjišťuje, jakým ponižujícím způsobem pan Morgenstern zjistil pravdu o svém synovi: *Ty fotky rychle zmizely a zůstala po nich jenom spousta fám. Myslel jsem, že to nějak přežiju a brzy už budu doma. Jenže nakonec Markovi připadalo jako dobrý nápad jednu z těch fotek poslat otci. Na pracovní mail, Marek ho musel najít na netu.*²⁶⁹ Autor ústy vedlejší postavy Danielova otce ukazuje krajní reakci rodiče na homosexuální orientaci svého

---

²⁶⁵ ADDAIR, Theo. *Koláčky a spiklenci*. 1. vyd. Praha: Yoli, 2019, s. 20.

²⁶⁶ Tamtéž, s. 37.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 46–47.

²⁶⁸ Tamtéž, s. 22.

²⁶⁹ Tamtéž, s. 21.

potomka. Použita jsou i vulgární pojmenování pro gaye: „*Místo abys byl pořádněj chlap, se radši budeš dál tahat s úchlama? Co je to vůbec zač, tenhle buzerant? No tak, na něco jsem se ptal! To je ten tvůj kamarád z Krkonoš? Ano, nebo ne?!*“²⁷⁰ Opomenuto není ani pejorativní označení „teplouš“, které ve spojení s hanlivým adjektivem ještě více zdůrazňuje otcovu antipatii vůči homosexuálně orientovaným osobám: „*V tom případě,*“ začal skoro šeptem, *ale s každým dalším slovem mluvil hlasitěji a hlasitěji, „mi vysvětlí, jak je možný, že můj syn, v mé vlastní firmě, nezákonně manipuluje s klientským spisem, aby matinka nějakýho zasranýho teplouše nemusela platit, co si napůjčovala!*“²⁷¹ Nutno podotknout, že pan Morgenstern je v této knize jedinou postavou s homofobními sklony. Představy Daniela a jeho otce se rozcházel nejen v pojetí sexuality, ale i v otázce volby povolání. Pan Morgenstern vyžadoval, aby se syn řádným vysokoškolským studiem připravoval na výkon právnické profese, zatímco Daniel chtěl být učitelem. Na rozdíl od předchozího dílu zde nefigurují homofobně smýšlející spolužáci z obrtínského gymnázia, kde Daniel a Kit v minulosti zakusili útoky hraničící až se šikanou. Recipient se z textu dozvídá i další detaily o Danielově traumatizující zkušenosti z minulosti, příčině jeho asociálního chování, nedůvěře k lidem a strachu z intimnějšího kontaktu s Kitem: „*Tomáš se vždycky choval tak přátelsky, i Marek a ostatní... nikdy jsem nebyl moc dobrý v rozpoznávání lží.*“²⁷² (...) „*No, a pak... se ukázalo, že to všechno byla jenom krutá hra. Což bylo samo o sobě dost zlé, jenže oni... měli fotky. Občas jsem viděl, když je fotili, občas ne. Ale nevěděl jsem proč... ani to, že jsem jediný, kdo na nich kdy má vidět obličej. Někdy mě jenom vyhecovali, několikrát mě opili. Jindy Tomáš prostě předstíral, že to je všechno doopravdy, že mezi námi... něco je a že takhle to dospělí dávají najevo. No a jednoho dne koncem roku vyvěsili dvě nebo tři nejlepší fotky na nástěnku na studijním. Jen tak, pro zábavu. Ten den jsem se naučil spoustu nadávek, které jsem nikdy dřív neslyšel.*“²⁷³

Nátlak otce a Danova zbabělost jsou zřejmou příčinou rozpadu vztahu ústřední dvojice. Aby vyhověl představám svého táty, předstíral vztah s Magdou, což se

---

²⁷⁰ Tamtéž, s. 97.

²⁷¹ Tamtéž, s. 98.

²⁷² Tamtéž, s. 20.

²⁷³ Tamtéž, s. 21.

alespoň zpočátku jevílo jako oboustranně výhodné. Magda se nechávala vydržovat, Daniel měl doma klid. Některé dílčí okolnosti provázející tento vztah lze vnímat jako edukativní nástroj, například výzva k bezpečnému sexu.

Během děje sledujeme proměny charakterů postav. Optimisticky smýšlející Kit upadá po rozchodu do pesimismu. V tomto momentě je zdůrazněna opora přátel. V Kitově případě ji představovali hlavně Ondra a Bára. Ke změnám došlo také u Daniela. S pomocí Magdy a odborné psychologické pomoci se zbavil své zbabělosti, vzepřel se otci a začal nový život, jehož středobodem byl Kit. Autor upozornil na to, že při hledání identity ve vztahu k sexuální orientaci není špatné svěřit se do rukou odborníků. Vedle hodnoty přátelství je důležitým motivem celého příběhu motiv spiknutí, jenž znovu spojí Daniela a Kita. Iniciátorku spiknutí představuje postava Lucky Zieglerové, chápe ho jako možnost napravit chyby a zachránit rodinnou čest. Jedná se tak o snahu odčinit homofobní chování bratra Marka vůči ústřední dvojici z titulu *Muffin a čaj*.

Homosexualita je v tomto YA titulu opět zobrazena prostřednictvím způsobů sublimace a manifestace. Pojmy související s touto orientací nejsou v textu přímo vyřčeny, jsou pouze naznačeny na konkrétních situacích souvisejících s coming outem či homofobií bez přímého využití těchto termínů. Na vedlejší postavě Matyldy, přezdívané Miky, bylo ukázáno, že homosexualita není jen záležitostí kluků: „*Abysme se rovnou vyhnuli nějakému nedorozumění, jsem na holky,*“ *oznámila Kitovi bez úvodu.*²⁷⁴ Kniha se realisticky a otevřeně dotkla problémů, s nimiž se mladí homosexuálové mohou v dnešní době setkat. Zasazení děje do současnosti potvrzuje i zmínka o moderních komunikačních platformách, jako jsou Facebook nebo WhatsApp, které dnešní dospívající s oblibou používají.

V *Koláčcích a spiklencích* se znovu objevuje symbol duhy. Ta odkazuje na LGBT komunitu, ve vztahu Daniela s Kitem znázorňuje skládání naděje v sebe navzájem a pocity radosti: *A pak Daniel jeho ruku doopravdy stiskl. „To děláš už teď,“ řekl tak tiše, že to bylo sotva slyšet, ale Kit to přece jen zaslechl i se všemi barvami duhy a chtělo se mu zpívat.*²⁷⁵ Na vážnosti jejich vztahu neubírá ani absence

---

²⁷⁴ Tamtéž, s. 177.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 228.

sexuálních scén. Ty jsou opětovně kompenzovány pouze objímáním, dotyky a líbáním. YA titul *Koláčky a spiklenci* tematicky přesahuje i do kategorie NA. Daniel úspěšně odmaturoval, osamostatnil se od rodičů, našel si spolubydlení a brigádu. Kniha končí Danielovým konstatováním, že ačkoliv samostatnost přináší komplikace, je to osvobozující pocit, kdy člověk může být sám sebou, jak dokládá následující ukázka: „*Tak tohle je život, pomyslel si Daniel. To předtím byla jen existence. Musel přiznat, že podřídít se a poslušně existovat bylo snazší. Šedé a beznadějně, snad, ale nekomplikované. Život vyžaduje úsilí. A někdy nahání strach. Ale Daniel začínal chápat, že ho ten strach nemusí pohltnout, zajmou a ochromit, ne když mu to sám nedovolí. Učil se vnímat jej jako výzvu – (...) A to byl možná ten nejdůležitější objev ze všech. Že každý neúspěch je jen výsledkem jednoho jediného pokusu, a ne měřítkem jeho hodnoty jako člověka. Takhle se mění svět. Pomalu a po krůčcích.*”²⁷⁶

Theo Addair i ve svém druhém díle věrohodně zobrazil, s čím se mladí homosexuálové potýkají. Zdůrazněna zde byla extrémní nesnášenlivost vůči sexuálním menšinám na postavě otce. Ten nedokázal pochopit, že homosexualita je vrozenou záležitostí a že ji nelze změnit, ačkoliv by se o to člověk mohl sebevíc snažit. Vedle homosexuality se objevila i další závažná témata jako jsou deprese, domácí násilí či matčin alkoholismus. Kniha též podtrhla sílu lásky a přátelství.

---

²⁷⁶ Tamtéž, s. 278.

3.3 Ivona Březinová: Blbnutí s Oscarem

Kniha *Blbnutí s Oscarem* (2011) je součástí sedmidílného cyklu tzv. „béčkových“ dívčích románů Ivony Březinové. „*Toto označení se nevztahuje ke kvalitám textů, ale poukazuje na vnějškové propojení románů hrou s počátečním písmenem „B“ v názvech jednotlivých děl,*“ říká Milena Šubrtová.²⁷⁷ Do této série dále patří knižní tituly *Básník v báglu* (2005), *Blond'atá Kerolajn* (2006), *Báro, nebřeč* (2007), *Bojíš se, Margito?* (2008), *Blázniví donkichoti* (2009) a *Bleděmodrá kafkárna* (2013). Každý z nich pak čtenáře seznamuje s osudy známých spisovatelů a spisovatelek včetně míst spjatých s jejich působením. Děje se tak prostřednictvím party tří středoškolaček Nikol, Fany, Simči a kluků Michala, Rost'ý a Manuela. Jejich životní směřování zde Březinová propojila s fakty ze života takových literárních velikánů, jakými byli K. H. Mácha, K. Světlá, B. Němcová, M. Figuli, M. de Cervantes, O. Wilde či F. Kafka.

3.3.1 Charakteristické znaky YA

V pořadí šestý díl *Blbnutí s Oscarem* je jednou z mála českých knih s homosexuální tematikou. Primárně je určen čtenářkám od třinácti let. Stejně jako v předchozích částech i v tomto příběhu autorka spojila prvky četby pro dospívající s cestopisnou, naučnou a životopisnou literaturou. V tomto případě se vydáváme po stopách O. Wilda, jak již napovídá titul knihy.

Děj je situován do irského Dublinu. Skupina už plnoletých přátel tam po uzavření gymnázia odjíždí na třítydenní kurz anglického jazyka. Kniha se skládá z dvaadvaceti poměrně krátkých kapitol, jež obsahují četné množství přímé řeči. Vedle toho je užita er-forma. Prolínají se zde kompozice chronologická a retrospektivní. Pásmo řeči postav se vyznačuje spisovností, hovorovostí, v menší míře také vulgárností. Obsahuje i cizojazyčné pasáže v angličtině. Humorného efektu je dosahováno komolením češtiny v promluvách Venezuelana Manuela.

---

²⁷⁷ ŠUBRTOVÁ, Milena. Březinová, Ivona: Blbnutí s Oscarem. In: *iLiteratura.cz* [online]. 25. 3. 2012 [cit. 9. 12. 2020].

Vzhledem k věku literárních hrdinů autorka v knize otevřeněji zmiňuje téma sexuality. V této souvislosti je dobře propracovaná psychologizace postavy Rosti, který si uvědomí, že je gay.

3.3.2 Zobrazení homosexuality

Jméno Oscar v názvu knihy odkazuje na Oscara Wilda, který byl homosexuálem.²⁷⁸ Březinová záměrně vybrala tohoto spisovatele světové proslulosti, protože v příběhové lince knihy řeší jedenadvacetiletý Rost'a svůj coming out. Právě na pozadí životních osudů tohoto autora, jenž se narodil v Irsku, se Rost'a lépe vyrovnává se svojí homosexuální orientací.

Čtenáři jsou zpočátku udržováni v napětí, přesně netuší, co Rost'u trápí: *Bublina, v které se nalézal, byla viditelná jen od něj, zevnitř. Zvenku její existenci nic nenaznačovalo. Zatím.*²⁷⁹ Později Rost'a dochází k pro něj šokujícímu zjištění o své homosexualitě. Jeho coming out, s nímž se pojí spousta pocitů a zmatků, způsobila postava pohledného irského lektora angličtiny Justina MacFarlana: *„Jenže já se poslední dobou nějak nevyznám v nikom. Ani v sobě.“*²⁸⁰ Předtím, než si uvědomil, že se mu líbí kluci, měl vztah s dívkou: *„Tak jste se vážně rozešli?“ vmísila se do hovoru Simča už trochu přitlumená práškem. „Simonko, ty nevyzvídej takový otázky, to je jejich výsostný soukromí,“ napomenul ji Manuel. „Podívejte, dali jsme si s Rost'ou před časem pauzu,“ řekla Nikol rázně. „A po nějaký době jsme zjistili, že nám víc vyhovuje, když budeme jenom kamarádi. Hodně dobrý kamarádi. Jasný?“ „Nejasný,“ zavrtěla Simča hlavou. „To přece nemůže fungovat.“*²⁸¹ Autorka poukazuje na to, že po rozpadu vztahu dvou lidí se jejich cesty nemusí rozejít úplně a mohou zůstat přáteli. Následně kniha líčí postupné sblížování Rosti a Justina.

V souvislosti s coming outem se v knize objevuje několik motivů. Jedním z nich je motiv překvapení. Nikdo z Rost'ových přátel nemá ani ponětí o jeho homosexualitě, mylně se domnívají, že se trápí kvůli nějaké dívce. Pro Nikol je jeho přiznání o náklonnosti k mužům o to překvapivější, protože s ním kdysi chodila.

²⁷⁸ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, s. 43.

²⁷⁹ BŘEZINOVÁ, Ivona. *Blnutí s Oscarem*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2011, s. 32.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 63.

²⁸¹ Tamtéž, s. 15.

Byla to právě ona, jíž se prvně svěřil o svých citech k Justinovi. Rost' a ve své promluvě k ní podal detailní popis svých pocitů a myšlenek: „*Nejdřív jsem to... souznění nevnímal,“ spustil nejistě. „Nebo jo, vnímal, ale nepřikládal jsem tomu důraz. Někdy se při nezávazném hovoru stane, že lidi mají dojem, že se znají strašně dlouho, že mají společný názory, a dokonce i zážitky. Bylo to... příjemný. Povzbuzující. Ale nebylo v tom nic víc. Aspoň z mé strany ne. Teda... já jsem si to v tu chvíli určitě myslel. I když... teď mám pocit, že jsem si to jen namlouval. Že jsem se uklidňoval, že jen vzniká hezký kamarádství. Přehlížel jsem všechny ty náznaky zájmu. Pohledy očí, kradmý úsměvy, bezděčný doteky... a hlavně jsem přehlížel, co to se mnou dělá. Podvědomě jsem se všemu bránil a odmítal si cokoli připustit. To, že je mi ten pocit příjemný. Že chci tu blízkost. Že...“²⁸² (...) „Já... já ho miluju, Nikol,“ zašeptal zoufale.²⁸³ Dalším silným motivem knihy je nenávisť. Rost' a ji obrací proti Justinovi, viní ho ze své sexuality: „*Dal jsem jim samostatnou práci,“ hlesl Justin. „Mně je fuk, cos jim dal! Nenávidím tě! Nechci tě už vidět!*“²⁸⁴ (...) „*Ty to nechápeš, Nikol! Vůbec nic jsi nepochopila. I kdyby mě Justin nebalil, i kdyby mi o sobě nic neříkal, nic nenaznačoval... i kdyby nakrásně byl heterosexuál jako z čítanky, není to jedno? Podstatný je, že ve mně tyhle zvrácené pocity vyvolal!*“ „*Takže ty ho vlastně nenávidíš za to, že existuje,“* poznamenala Nikol kousavě.²⁸⁵ Autorka zvýznamňuje rovněž motiv přátelství a empatie, což je patrné zejména v momentě sdílení nejvnitřnějších pocitů hlavního hrdiny a touze udržet je zatím v tajnosti: „*Neřeklas to nikomu, že ne? Ani holkám,“ ubezpečoval se potichu. „Blázníš? Dokud sám nebudeš chtít, ani nečeknu. Ale už je ti líp, koukám.*“²⁸⁶ V textu je patrný rovněž důraz na schopnost přátel přijmout jinakost hlavního hrdiny, jakkoli to pro ně zpočátku není snadné. V promluvách Fany a Simony se tak zpočátku objevil vulgarismus „buzna“ a pejorativní výraz „příhrátej“. Jelikož mají Rost' u rády, tak ho později berou takového, jaký je, a jsou mu oporou. Prostřednictvím Rost'ových obav jsou pak prezentovány různorodé reakce rodičů na skutečnost, že jejich potomek je gay. Ať už homosexualitu pokládají za nemoc, za projev bláznovství anebo za ni trestají*

---

²⁸² Tamtéž, s. 81.

²⁸³ Tamtéž, s. 82.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 75.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 83.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 97.

fackami. „Mami, tati, chci vám něco důležitýho říct.“ Zhluboka se nadechl. „Jsem gay.“²⁸⁷ Z této závěrečné pasáže knihy bohužel nepoznáme, zda se některá z Rostových obav naplnila.

Ivona Březinová pracuje s tvrzením, že homosexualitu nelze potlačit, jak dokládá následující ukázka: *Nefungovalo to. Ta holka je hezká, milá, snažila se být i zábavná, ale... prostě to nešlo. Celou dobu jsem se nutil, abych se usmíval, abych byl pozorný, abych vnímal, co říká. Ale nakonec jsem byl rád, že už je večer a že se můžeme rozloučit. Možná čekala, že jí dám pusku, ale... promiň Yuri, nemohl jsem.*²⁸⁸ Homosexualita zde není zobrazována jako možnost volby, nýbrž jako vrozená záležitost: „Já to nechtěl,“ zašeptal Rostů. „To asi nikdo z nás. Nevybrali jsme si to. Ale i my máme právo být šťastní. (...) A taky nemám rád lidi, kteří propagují volnou lásku, jedno jestli homosexuální, nebo heterosexuální. Mým snem je prožít celý život s jedním člověkem, kterýho budu milovat a on bude milovat mě. Jen prostě vím, že v mém případě to bude muž.“²⁸⁹ Uvedená ukázka pracuje též s motivem věrnosti. Kniha klade zásadní otázku o (ne)normálnosti homosexuality, na niž vzápětí i odpovídá: *Půjde ten stav, který momentálně prožívá, ještě někdy zvrátit a vrátit se do normálu? Jenže co je normální? Jsou snad gayové nenormální? Jsou jen jiní.*²⁹⁰

Co do zobrazení homosexuality objevuje se v tomto díle způsob manifestace. Kniha promlouvá otevřeně o této sexuální orientaci, její text přímo uvádí pojmy ze sexuální oblasti, jako jsou sex, petting, heterosexuál, homosexuál, gay, asexuál, AIDS či syfilis. Na první pohled se může zdát, že je uplatněn i způsob stylizace, ale není tomu tak. Justin se ve svém vyprávění o životních peripetiích O. Wilda sice odvrací ze současnosti do 19. století, nicméně jde o dobu, kdy homosexualita nebyla společností akceptována.

Pozornost je věnována též problematice pohlavně přenosných chorob. Konkrétně jde o strach z HIV, který je větším strašákem právě pro gay komunitu. Upozorňováno je tak na předsudek, že gayové bezmyšlenkovitě šíří tento vir. Na tuto

---

²⁸⁷ Tamtéž, s. 135.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 38.

²⁸⁹ Tamtéž, s. 103.

²⁹⁰ Tamtéž, s. 79.

zmínku o HIV by se však dalo nahlížet z didaktického hlediska, a sice jako prevence o bezpečnosti sexu: *A pak spolu šli na ty testy a bylo to jako obřad. Jako něco bolestně slavnostního a tak intimního, že Rost'a nikdy nic podobného nezažil. Neuvažovali o tom, že by jeden z nich či oba snad mohli být HIV pozitivní. Ostatně Justin věděl, že je v pořádku, už z minulých testů, které podstoupil poté, co se rozešel s bývalým přítelem. Rost'a cítil mírné rozechvění, ale i obrovskou důvěru v sebe sama. A hlavně v budoucnost. Bylo to, jako by společnou návštěvou centra podepsali s Justinem slib. A jako by se tím dali jeden druhému v očekávání příštího setkání, které nebude dřív než za několik týdnů.*²⁹¹

V knize je mimo jiné patrná poznávací funkce. Místy popisuje Irsko z hlediska geografického i historického, naznačuje tamější zvyklosti. Vedle toho obsahuje i literárněvýchovný aspekt ve zmínkách o světových literátech a jejich dílech (J. Joyce, O. Wilde). Mimo jiné zmiňuje i další homosexuálně orientované autory (W. Whitman, P. Verlaine).

Kniha *Blbnutí s Oscarem* citlivě zobrazila, jak se vyrovnat s homosexuální orientací. Poukázala na náročnost procesu coming outu nejen v současnosti, ale i v době 19. století: „*Ale jestliže byl muž v té době homosexuál, měl jen dvě možnosti – bránit se svý přirozenosti a násilím ji potlačit, nebo jí podlehnout a pokusit se ji skrývat. Oscar zvolil druhou možnost, ale skrýt svůj vztah k mužům se mu nepodařilo. Na to už byl v té době příliš slavný.*“²⁹² V současné době může být coming out pro člověka sice stejně složitý jako v minulosti, nicméně pohled dnešní společnosti je na homosexualitu tolerantnější.

Ačkoli se titul *Blbnutí s Oscarem* řadí k žánru dívčího románu, objevují se v něm typická témata YA literatury s homosexuální tematikou. Jedná se o vlastní coming out, strach přiznat homosexualitu přátelům a rodině nebo první homosexuální vztah. Homofobní chování vůči Rost'ovi příběh nereflektuje.

---

²⁹¹ Tamtéž, s. 131–132.

²⁹² Tamtéž, s. 93.

3.4 Benjamin Alire Sáenz: Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru

Napsání knihy *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru* (2012, 2015) představovalo pro amerického spisovatele mexického původu Benjamina Alirea Sáenze možnost, jak se vyrovnat s vlastní homosexuální orientací.²⁹³ V mládí byl sexuálně zneužíván, a proto pro něj bylo velmi těžké smířit se s tím, že je gay.²⁹⁴ Veřejně se tak ke své homosexualitě přiznal až ve svých čtyřiapadesáti letech.

3.4.1 Charakteristické znaky YA

Tento Sáenzův YA román je příběhem o dospívání, přátelství, sexualitě a rodinných vztazích dvou chlapců. Příběh se odehrává ve městě El Paso od června 1987 do léta následujícího roku. Děj plyne chronologicky. Jeho hlavními hrdiny jsou patnáctiletý Aristoteles Mendoza, přezdívaný Ari, a Dante Quintana stejného věku. Každý z nich je však úplně jiný. Aristoteles je spíše uzavřený do sebe, má nulové sebevědomí, nemá kamarády a ve školním kolektivu patří k těm méně oblíbeným. Je nejmladší ze čtyř sourozenců, se sestrami Sylvii a Cecilii si nerozumí, o jeho bratru Bernardovi se doma nesmí mluvit. Čtenář později zjišťuje, že bratr skončil ve vězení za vraždu. Když ho odsoudili, matka se nervově zhroutila, a tak se o Ariho po devět měsíců starala jeho teta Ophelie. Aristoteles nemá dobrý vztah s otcem. Tak rád by ho více poznal, jenomže má pocit, že jeho otec o to nestojí. Ariho táta si totiž v sobě nese traumata z války ve Vietnamu, a tak spolu skoro nemluví. Naproti tomu Dante je optimista, má sebejisté vystupování, je neobyčejně citlivý, má vynikající vztah s rodiči a také rád kreslí. Zatímco Dante se zajímá o literaturu, Ari čte jen z nudy.

Celá kniha je rozdělená na šest částí, přičemž každá z nich začíná vždy konkrétním citátem. Ten souvisí s nějakým Ariho životním poznáním. V těchto částech pak Aristoteles i Dante zkoumají sami sebe. Více o sobě zjišťuje Ari, protože právě on je vypravěčem. Příběh je tedy psaný v ich-formě. Aristoteles líčí svoje pocity, emoce a myšlenky, na události tak čtenář nazírá jeho pohledem a může se

---

²⁹³ LIŠOVSKÁ, Pavlína. Problematika homosexuálních vztahů v současné literatuře pro mládež a její možné využití na knihovnických programech. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.–8. dubna 2016*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 46.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 45–46.

s vypravěčem ztotožnit. Nedílnou součástí textu tvoří Aristotelovy deníkové zápisky a korespondence mezi ním a Dantem.

V pásmu vypravěče a postav se prolíná spisovnost, hovorovost, vedle toho i výrazy vulgární. Jazyk tak odpovídá mluvě dospívajících. Výchovný aspekt lze spatřovat v tom, když matka po Arim vyžadovala, aby mluvil slušně. Časté jsou dialogy. Uvozovací věty častokrát ani neuvádějí, kdo přímou řeč pronesl, protože z kontextu je to zřejmé. Převažují tu dialogy mezi Aristotelem a Dantem.

3.4.2 Zobrazení homosexuality

Již z dedikace je zřejmé, že se kniha bude zabývat homosexuální tematikou: *Všem klukům, kteří se museli naučit hrát podle jiných pravidel*²⁹⁵. Je to příběh o počínajícím kamarádství mezi dospívajícími chlapci Aristotelem a Dantem. Jejich přátelství však postupem času přerůstá v hlubší vztah založený na lásce. Jeden z kluků má ale strach si sám sobě přiznat, že by mohl být gay.

Aristoteles a Dante se prvně setkávají na koupališti. Zatímco Ari neumí plavat, ten druhý plavání zbožňuje: *Podíval se na mě. Vyčkával. A pak nabídku zopakoval. „Můžu tě naučit plavat, jestli chceš.“ Něco v jeho hlase se mi líbilo. Znělo to, jako by byl nachlazený, jako by o něj měl každou chvíli přijít. „Máš fakt zvláštní hlas,“ řekl jsem.*²⁹⁶ Od tohoto setkání mezi nimi vzniklo pevné přátelské pouto. Než poznal Danteho, neměl žádného kamaráda: *Dante je první přítel, kterýho jsem kdy měl. To mě děsí.*²⁹⁷ Byl to právě on, kdo ho naučil pravý význam slova přítel: *Slova se změni, pokud začnou žít ve vašem nitru.*²⁹⁸ Kniha tak akcentuje hodnotu přátelství. Jeho opravdovost potvrdil hrdinský čin, kdy Ari zachránil Dantemu život. Zabránil tomu, aby ho přejelo auto, sám však skončil v nemocnici. V této souvislosti autor naráží na jeden z předsudků, že kluci nepláčou: *„Dobře,“ řekl, „už žádnéj pláč. Kluci*

---

²⁹⁵ SÁENZ, Benjamin Alire. *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru*. Přeložila Světlana ONDROUŠKOVÁ. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2015, s. 5.

²⁹⁶ Tamtéž, s. 24.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 106.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 39.

nebrečej.“ „Kluci nebrečej,“ řekl jsem. „Slzy mě fakt unavujou.“ Dante se rozesmál. A pak opravdu zvažněl. „Skočil jsi jako do bazénu.“²⁹⁹

Ve shodě s charakteristikou YA reflektuje i tato kniha fázi dospívání jakožto období zásadních tělesných změn ve vývoji člověka: *Pátej ročník byl fajn. Paní Pedregonová byla skvělá učitelka a z nějakýho důvodu mi připadalo, že mě maj všichni rádi. Dobrej rok. Skvělej rok. Pětka. Ale teď, když je mi patnáct, no, věci jsou takový nějaký divný. S hlasem se mi děje něco divnýho a pořád narážím do věcí. Máma říká, že moje reflexy zaostávají za tím, jak rychle se měním a rostu.*

Tyhle změny mě ve skutečnosti moc neberou.

S mým tělem se děje něco, co nedokážu ovládat, a to se mi nelíbí.

Najednou si všímám, jak se mi všude objevujou chlupy. Chlupy v podpaží a chlupy na nohou a chlupy okolo – jak bych to jenom řekl – chlupy mám taky mezi nohama. To se mi prostě nelíbí. Chlupy mi dokonce rostou i na palcích na noze. Co se to děje?³⁰⁰

Na postavě Ariho lze sledovat, jak začíná o Dantovi přemýšlet jinak, než je u kamarádů běžné. Poprvé čtenář vnímá jeho náklonnost v momentě, kdy blouznil v horečce: *A zatoužil jsem po tom vědět, jak vypadal můj táta, když byl v mém věku. Matka mi řekla, že byl krásný. Chtěl jsem vědět, jestli byl tak krásný jako Dante. A chtěl jsem vědět, proč jsem si to vlastně myslel.³⁰¹* Svou homosexualitu si však Aristoteles odmítal dlouho připustit, dokonce i na vyznání lásky reagoval zpočátku odmítavě:

„Dnes jsem byl plavat,“ řekl.

„Jaký to bylo?“

„Miluju plavání.“

„Vím, řekl jsem.

„Miluju plavání,“ zopakoval. Chvíli byl zticha.

A pak řekl: „Miluju plavání – a tebe.“

Nic jsem neřekl.

---

²⁹⁹ Tamtéž, s. 124.

³⁰⁰ Tamtéž, s. 101–102.

³⁰¹ Tamtéž, s. 70.

„Plavání a tebe, Ari. To jsou dvě věci, který miluju úplně nejvíc.“
„To bys neměl říkat,“ řekl jsem.
„Je to pravda.“
„Neřekl jsem, že to není pravda. Jen jsem řekl, že bys to neměl říkat.“
„Proč ne?“
„Dante, já ne...“
„Nemusíš nic říkat. Víím, že jsme jiný. Nejsme stejný jako ostatní.“³⁰²

Naproti tomu Dante svůj vnitřní coming out sice prodělal, nicméně svým přiznáním nechtěl zklamat rodiče, jak dokládá úryvek z dopisu Aristotelovi: *Mám moc rád svého tátu. A mámu taky. A pořád se sám sebe musím ptát, co řeknou na to, až jim jednou prozradím, že si chci vzít kluka. Jsem zvědavý, jak tohle projde. Jsem jedináček. Co bude s vnoučaty? Nelíbí se mi, že je budu muset zklamat, Ari. Víím, že jsem zklamal i tebe.*³⁰³ Veřejný coming out u něj zatím neproběhl, mj. z obav o ztrátu přátelství s Aristotelem a z obav o (ne)přijetí rodinou. Kniha tak ukazuje problematiku coming outu z různých perspektiv. Autor ukazuje, že ne všichni členové rodiny dokáží být k homosexuální orientaci tolerantní: *„Nesouhlasili s jejím způsobem života.“ „Proč ne?“ „Žila s jinou ženou. Celé roky.“ „S Franny,“ řekl jsem. „Žila s Franny.“ (...)* *„Milovaly se, Ari.“*³⁰⁴ Na postavě Danteho čtenář vnímá tendenci předstírat nejen před svým okolím, ale i sám před sebou, lze tušit jeho problém se sebezpřijetím: *Pořád zkoušel líbat holky, přestože říkal, že by raději líbal kluky. Právě takhle to řekl. Nevěděl jsem, co si o tom mám přesně myslet, ale Dante byl zkrátka Dante, a jestli jsem měl zůstat jeho přítelem, musel jsem se s tím smířit.*³⁰⁵

Prostřednictvím Dantova otce autor zobrazil de facto ideální přijetí synova coming outu: *„Nezáleží mi na tom, jestli budeme mít vnoučata. Záleží mi na Dantovi.“*³⁰⁶ Tolerantního přístupu k homosexualitě se dočkal od svých rodičů i Aristoteles. Nicméně škála možných reakcí na odhalení homosexuality je v knize daleko pestřejší. Jednou z nich je fyzický útok vrstevníků na Danteho. Tímto tak

---

³⁰² Tamtéž, s. 159.

³⁰³ Tamtéž, s. 235.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 293.

³⁰⁵ Tamtéž, s. 209–210.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 311.

Sáenz ukazuje krutý projev homofobního chování, což by ještě nepřiznaného čtenáře homosexuála mohlo od vlastního veřejného coming outu odradit.

V zobrazení homosexuality převládá v knize *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru* způsob manifestace. Nehledě na to, že sám autor se pokládá za člena gay komunity. Sáenz v díle otevřeně píše o objevování vlastní sexuality a navazování první homosexuální zkušenosti: *On se postavil přímo přede mne. „Zavři oči,“ řekl. Tak jsem zavřel oči. A on mě políbil. A já jsem mu polibek vrátil. A pak mě začal skutečně líbat.*³⁰⁷ Sexuální scény jsou však opět v souladu s cílovou skupinou čtenářů projevující se dotyky a líbáním. Peprnější ukázkou zde představuje zmínka o ztrátě panictví: *Carlos Gallinar řekl, že přišel o panictví. Všichni se smáli. S kým? S kým? Pan Blocker potom musel vymezit několik pravidel. Rozhodl jsem se, že jednoduše zmizím. Uzavírat se ve snovém světě mi šlo skutečně skvěle.*³⁰⁸ Z popudu Danta se v knize objevuje též zmínka o masturbaci. Aristoteles se ze studu odmítá o tomto tématu s kýmkoliv bavit, a tak již není dále rozváděno. Přemýšlí však o tom, jaké to je držet se za ruku s milovanou osobou: *Máma a táta se drželi za ruce. Říkal jsem si, jaké to asi je, držet někoho za ruku. Skoro bych se vsadil, že někdy se v ruce někoho jiného skrývají všechny záhady vesmíru.*³⁰⁹

Sáenz ve své knize dokázal mistrně zachytit složitost období dospívání spojeného s hledáním vlastní identity a experimentováním v sexu a alkoholu. Vedle toho poukázal taktéž na dospívající a jejich zvědavost na zážitky spojené s užitím drogy: *...ale musel jsem si přiznat, že jsem byl zvědavý, co s člověkem dělá heroin, ale nebyl jsem na něco takového připravený.*³¹⁰ Na příběhu bratra Bernarda a traumatu otce z války ukázal, že o věcech, jež nás trápí, by se v rodině mělo mluvit nahlas.

Co se týče homosexuality, autor čtenářům ústy Aristotela sdělil, že se za homosexuální orientaci není třeba stydět: *Vzal jsem Dantovu ruku do své a držel ji. Jak jsem se někdy mohl stydět za to, že miluju Danta Quintanu?*³¹¹ S jejím přijetím se

---

³⁰⁷ Tamtéž, s. 263.

³⁰⁸ Tamtéž, s. 172.

³⁰⁹ Tamtéž, s. 149.

³¹⁰ Tamtéž, s. 214.

³¹¹ Tamtéž, s. 365.

však každý vyrovnává po svém. Sáenz také pracoval s faktem, kdy rodiče už o homosexualitě svého potomka tuší. Příběh ve čtenářích může evokovat pocit, že většina rodičů bude mít svého syna či dceru ráda bez ohledu na to, zda je gay či lesba. Nicméně v praxi tomu tak vždy být nemusí. Nelze opomenout ani autorovu zmínku o transvestitismu a doporučení k vyhledání psychologa, pokud se někdo není schopen vyrovnat s odlišnou homosexuální orientací.

Kniha *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru* vykazuje celou řadu charakteristických znaků YA literatury s homosexuální tematikou. Konkrétně jde o coming out, strach přiznat homosexuální orientaci rodině, první homosexuální zkušenost a vztah, příklady homofobního chování. Vedle homosexuality kniha akcentuje i další závažná témata jako složitost procesu dospívání včetně fyziologických změn, které toto období přináší, dále pak drogy nebo alkohol. V tomto lze spatřovat určitou tematickou zahlcenost.

3.5 Becky Albertalliová: Já, Simon

Kniha *Já, Simon* (2015, 2018) americké spisovatelky YA literatury Becky Albertalliové vyšla původně pod názvem *Probuzení Simona Spiera* (2015, 2017). Její druhé vydání se liší pouze vzhledem knižní obálky a odkazuje na stejnojmenný film *Já, Simon* z roku 2018. Vedle toho napsala ještě publikace *Podělaným navrch* (2017, 2018) a *Holka mimo rytmus* (2018, 2019). Albertalliová se dospívajícím věnuje i ve svojí profesi psycholožky.³¹²

3.5.1 Charakteristické znaky YA

Děj YA románu *Já, Simon* je situován do amerického Creekwoodu a na tamější střední školu. Události plynou chronologicky, odehrávají se od října do ledna bez bližšího určení. Hlavním hrdinou knihy je šestnáctiletý Simon Spier. Vedlejší postavy představují jeho rodiče, sestry Nora a Alice, kamarádi a spolužáci Nick, Abby a Lea, dále pak vyděrač Martin Addison a tajemný Blue. Kniha je psána v ich-formě, aby byli čtenáři lépe vtaženi do děje, a tak se snáze ztotožnili s vypravěčem celého příběhu Simonem.

Kniha obsahuje adekvátní počet kapitol vzhledem k cílové čtenářské skupině dospívajících. Zajímavým zpestřením narativního textu jsou přepisy e-mailové korespondence Simona a Blua. Tyto e-maily jsou tak pro čtenáře dalším zdrojem informací nejen o Simonovi, ale i o Blueovi. Vedle elektronické pošty (přímo Gmail) text zmiňuje i jiné výdobytky moderní doby blízké dnešním adolescentům, jako jsou Facebook, YouTube či sociální síť Tumblr. Vypravěč a další postavy mluví podobným jazykem jako současní dospívající. Pásmo vypravěče a postav se tedy vyznačuje hovorovostí, místy nespisovností až vulgárností.

3.5.2 Zobrazení homosexuality

Hlavní příběhovou linku tvoří strach Simona z veřejného odhalení jeho homosexuální orientace. Simon už si sám sobě sice přiznal svou homosexualitu, ovšem okolí o ní prozatím sdělovat nechce: *I když abych byl upřímný, celý ten humbuk kolem coming outu mě vlastně zas tak neděsí. Aspoň myslím. Je to jen obłudná hora trapnosti a rozhodně nehodlám předstírat, že se na to zvláště těším. Ale*

---

³¹² ALBERTALLIOVÁ, Becky. *Já, Simon*. Přeložila Anna VRBOVÁ. 2. vyd. Praha: Yoli, 2018.

*konec světa to nebude. Ne pro mě. (...) Zkrátka nevím, jaké by to pro nás mělo následky. Pro Bluea a pro mě.*³¹³

Obdobně jako předcházející analyzované a interpretované tituly upozorňuje i tato kniha na složitost dospívání, jehož součástí je i objevování vlastní sexuality. Mimoto autorka varuje před zneužitím přihlašovacích jmen a hesel, ukazuje zneužití kompromitujících zpráv jinou osobou. Konkrétně jde o e-maily mezi Simonem a Bluem. Ani jeden z nich však neměl ponětí, kdo se skrývá za tajemnými přezdívkami Blue a Jacques. I pro čtenáře je Blueova identita do poslední chvíle tajemstvím. E-mailová konverzace se stala prostředkem, jímž bude Martin Addison Simona vydírat: *Podívá se na mě a mně to konečně dojde. Jak s tím souvisí Abby. Chce, abych mu ji dohodil. Výměnou za to, že nerozšíří moji soukromou poštu.*³¹⁴

Simon alias Jacques se Blueovi svěřil s průběhem svého vnitřního coming outu: *Já ani nevím, kdy mi to došlo. Dovedla mě k tomu celá řada maličkostí. Třeba ten zvláštní sen, který se mi jednou zdál o Danielu Radcliffovi. Nebo posedlost kapelou Passion Pit a následné zjištění, že to nebude ani tak hudbou.*³¹⁵ V minulosti však Simon chodil s několika dívkami, protože si odmítal přiznat vlastní homosexualitu, náklonnost ke klukům považoval jen za přechodný stav. V této souvislosti zmínil i tuto vtipnou příhodu: *Že mám jít za ní a najít ji – zřejmě jsme se měli líbat. Základkovsky, se zavřenou pusou. A teď přijde moment, na který jsem nejpyšnější – utekl jsem a schoval se na záchodě jako podělanej předškolák. (...) Přísahám bohu, zůstal jsem tam celý zbytek večera.*³¹⁶ Autorka prostřednictvím vyprávění Simona čtenářům předkládá jedno z nejdůležitějších pravidel pro gaye: *Já se samozřejmě řídím striktním pravidlem nezamilovávat se do heterosexuálních kluků. Teda aspoň těch prokazatelně heterosexuálních.*³¹⁷

Blue byl na tom s veřejným coming outem zpočátku stejně jako Simon. Měl strach přiznat pravdu o své sexuální orientaci rodičům, a to kvůli jejich židovskému vyznání. Nakonec se prvně svěřil matce a Simonovi následně popsal její kladnou

---

³¹³ Tamtéž, s. 8.

³¹⁴ Tamtéž, s. 10.

³¹⁵ Tamtéž, s. 17.

³¹⁶ Tamtéž, s. 18.

³¹⁷ Tamtéž, s. 15.

reakci na toto sdělení: *Myslím, že to vzala dobře. Ani jednou do toho nezatáhla Ježíše. Docela klidně mě vyslechla. Občas zapomínám, jak racionálně a analyticky máma umí uvažovat (pracuje jako epidemioložka). Největší starost měla o to, jestli chápu důležitost zásadového provozování bezpečného sexu, a to i orálního. Ne, to si nevymýšlím. Mám pocit, že mi nevěřila, když jsem jí říkal, že nejsem sexuálně aktivní.*³¹⁸

Simon měl také obavy z coming outu před rodiči. Jeho otec se gayům často posmíval: *„To snad nemyslíš vážně,“ řekne táta. „Ten gay?“ „Daniel není gay,“ namítne Nora. „Zlato, ten je jasnej. Mohl by vést Pride Parade. Všech gayů šampion.“*³¹⁹ I přesto Simon věřil ve zdárné přijetí této skutečnosti ze strany rodičů a nejbližších přátel: *Ani tak nesejde na tom, že jsem gay, protože hluboko uvnitř vím, že rodina to vezme. Nejsme věřící. Rodiče jsou demokrati. Táta si sice z lidí rád utahuje, takže to bude trochu trapné, ale v podstatě mám štěstí. Víم, že mě nevydělí. Je mi jasné, že ve škole budu mít peklíčko, ale kamarádi budou v klidu. Lea gaye miluje, takže ta bude asi nadšením bez sebe.*³²⁰

Kniha ukázala i na postavení již přiznaných gayů ve školním prostředí, kde jsou častokrát terčem urážek, posměšků a pomluv: *Do školy s námi chodí jeden nebo dva otevření gayové a lidi jim to jednoznačně dávají sežrat. Ne nijak násilně, ale slovo „buzna“ je na denním pořádku. Kromě toho tam myslím máme pár leseb a bisexuálek, ale zdá se mi, že u holek je to něco jiného. Mají to jednodušší. Z Tumlbri víم, že pro spoustu kluků jsou lesbičky sexy.*³²¹ O to těžší pak může být pro nepřiznaného gaye vyjít s pravdou o své menšinové orientaci ven. Albertalliová čtenářům také ukázala, že homosexualita nemusí být výlučně jen mezi kluky. Krátce se zde zmínila i o transvestitismu: *Ve středu je tématem kostýmů genderová výměna, což v podstatě obnáší to, že se upjatí jižané převlečou do šatů opačného pohlaví. Tohle téma rozhodně nepatří mezi moje oblíbené.*³²² Z citace vyplývá, že autorka nepracuje s předsudkem o zženštilosti gayů.

---

³¹⁸ Tamtéž, s. 122.

³¹⁹ Tamtéž, s. 28.

³²⁰ Tamtéž, s. 57.

³²¹ Tamtéž, s. 25–26.

³²² Tamtéž, s. 64.

Zajímavé textové pasáže představují úvahy Simona a Bluea o coming outu. V nich oba docházejí k závěru, že každý by si měl tímto nelehkým procesem projít bez ohledu na sexuální orientaci. Tak by homofobové alespoň lépe pochopili, jak náročný proces musí homosexuálně orientovaní jedinci absolvovat: *Á propos – nemyslíš, že coming out by měli podstoupit všichni? Proč je za výchozí stav považovaná zrovna heterosexualita? Ty rozpaky by si měl zažít každý a při té příležitosti se k něčemu oficiálně přihlásit, ať už k hetero-, homo-, bisexualitě nebo čemukoli jinému.*³²³ Mimo to se ve svých úvahách dotkli i rasové diskriminace či odsuzování homosexuality z hlediska náboženství: *Rozhodně mě taky rozčiluje, že heterosexualita (mimochodem stejně jako třeba světlá barva kůže) považovaná za normální a že s hledáním identity mají potíže jen ti, kteří do tohoto vzorce nezapadají. I heterosexuálové by měli projít coming outem – a čím trapnější by to bylo, tím líp. Zažít si tu trapnost by mělo být povinné. Když můžou křesťanští konzervativci zpochybňovat práva homosexuálů, proč bychom my nemohli mluvit zas do jejich?*³²⁴

Homosexuálové se o svojí orientaci většinou prvně zmiňují přátelům, výjimkou není ani Simon. Autorka předkládá různé typy možných reakcí na odhalení homosexuality. Jednou z nich je reakce kamarádky Abby: *„Dobře. Mám tě moc ráda,“ řekne.*³²⁵ Byla pro ni čest dozvědět se tuto skutečnost jako první, čímž se tak prohloubilo jejich přátelství. Nepokládala to však za překvapující, protože to dávno tušila. Další, naopak traumatizující zážitky, jež jsou dokladem homofobního jednání, přišly v konfrontaci s Martinem Addisonem, následně pak i s jinými spolužáky. Martin v ponižujícím odhalení nastínil i sexuální praktiky gayů:

---

³²³ Tamtéž, s. 140.

³²⁴ Tamtéž, s. 141.

³²⁵ Tamtéž, s. 121.

24. prosince, 10:15

OTEVŘENÁ NABÍDKA SIMONA SPIERA PRO VŠECHNY KLUKY

Drazí kluci z Creekwoodu,

*tímto se na vědomost dává, že jsem na slovo vzatý gay a že jsem otevřený novým známostem. Všechny bluezny mě mohou přímo kontaktovat za účelem smluvení podmínek pro anální zadkosex. Dámy se obtěžovat nemusí. Tot' vše.*³²⁶

Po tomto nechtěném veřejném coming outu se Simon ve škole stal terčem posměchu a pomluv. Nick, Abby a Lea mu jako správní přátelé byli oporou. Následující ukázka popisuje nejdrsnější provokaci, již zakusil: *Jeden z nich má na sobě mikinu s kapucí, falešné brýle a přes kapsáče sukni a oba drží velké transparenty. Na prvním stojí: „Simon není žádný mnich.“ A na transparentu kluka v sukni: „JE TO STAREJ ŘÍTOPICH!“ Oba oplzle vrtí pány a dveřmi do auly nakukuje pár dalších smějících se lidí.*³²⁷ Takové jednání je zapotřebí řádně potrestat. Didaktický aspekt lze spatřovat v důrazném vysvětlení jedné z učitelek, že homofobní chování je naprosto nepřijatelné a nestoudné.

Simon si svým coming outem nakonec prošel i před rodiči. Dočkal se přívětivých reakcí nejen od nich, ale i od sester: *Takže to vlastně dopadlo, jak jsem čekal. Máma se ptá na moje pocity, táta všechno obrací v žert, Alice do toho tahá politiku a Nora mlčí.*³²⁸ Rodiče na něj byli pyšní za jeho odvalu vyjít s touto pravdou ven.

Během četby sledujeme, jak se prostřednictvím písemné elektronické komunikace postupně prohlubuje náklonnost mezi Simonem a Bluem. Ačkoliv neznali svoji pravou identitu, zamilovali se do sebe. Simonovo vyprávění mělo šťastný konec. Simon se s Bluem nakonec setkal a poznal v něm spolužáka tmavé pleti Brama Greenfelda. Od této chvíle spolu měli oficiální vztah.

Becky Albertalliová zobrazila ve své knize *Já, Simon* homosexualitu velice otevřeně, což odpovídá způsobu manifestace. Do textu přímo zahrнула většinu odborných pojmů souvisejících s lidskou sexualitou, ať už heterosexualitu,

---

³²⁶ Tamtéž, s. 152.

³²⁷ Tamtéž, s. 181.

³²⁸ Tamtéž, s. 157.

homosexualitu, bisexualitu, coming out či pohlavní styk. Tím tak neznalým čtenářům osvětlila význam těchto pojmů ze sexuální oblasti. Příběh zasadila do současného prostředí a prostřednictvím vyprávění z pohledu Simona dospívajícím čtenářům věrohodněji představila problematiku homosexuality. Místy se nezdáráhala použít ani detailnější popisy Simonových sexuálních představ: *Představuju si to. Líbá mě a není to jako s Rachel nebo Annou nebo Carys. Je to nepopsatelné. Pocit jako z jiné stratosféry. Celým tělem mi projíždí elektrizující brnění, mozek mám otupělý a slyším vlastní srdeční tep. Jen musím být potichu, naprosto potichu. Za zdí spí Nora. Mám jeho jazyk v puse. Rukama mi vklouzne pod triko a přeježdí mi prsty po hrudi. Jsem tak blízko. Je to skoro nesnesitelné. Bože. Blue. Celé tělo mi zrosolovává.*³²⁹ Autorka kladla důraz na zobrazení vnitřních pocitů, myšlenek a jednání hlavního hrdiny Simona. V této souvislosti zřejmě využila svých znalostí z psychologické praxe.

Z díla vyznívá hlavní myšlenka, že dnešní společnost by měla být tolerantní jak vůči sexuálním menšinám, tak i lidem jiné rasy. Nikdo by se neměl stydět za svoji odlišnost. Pravdu o životní lásce autorka krásně vyjádřila v následující ukázce: *Mluvil o oceánu mezi lidmi. A o tom, že smyslem všeho je najít břeh, ke kterému stojí za to plavat.*³³⁰

Simon a Blue nebyli jediní homosexuálně orientovaní jedinci v knize. Vedle nich byl gayem Martinův bratr, dále se objevily lesbičky a bisexuálové. Tím autorka představila rozmanitost lidské sexuality. Nelze opomenout ani autorčin odkaz na jiné dílo s homosexuální tematikou: *Počítáme tituly na policích, až Abby vytáhne obrázkové knížky o LGBT a ukazuje mi je. Nick rozpačitě bloumá kolem. Abby mi koupí knížku o homosexuálních tučňácích a pak se ještě chvíli procházíme po ulici.*³³¹ Jedná se o knihu *Tango. Skutečný příběh jedné tučňáčí rodiny* (Justin Richardson a Peter Parnell, 2005, 2017), zmiňovanou v subkapitole 2.3.3.1 předkládané práce.

Knihy *Já, Simon* se vyznačuje, stejně jako předchozí analyzované tituly, typickými rysy YA literatury s homosexuální tematikou. Řeší se zde coming out, obavy z odhalení své homosexuality a zejména příklady homofobního jednání. Na

---

³²⁹ Tamtéž, s. 81.

³³⁰ Tamtéž, s. 23.

³³¹ Tamtéž, s. 217.

postavě Simona Becky Albertaliová realisticky vypočetila, co mladí homosexuálové prožívají.

4 Shrnutí

Předcházející kapitola této práce detailněji představila celkem pět knižních titulů z kategorie YA, v nichž byla reflektována tematika homosexuality. Předmětem zájmu byly knihy: *Muffin a čaj* (2018) i *Koláčky a spiklenci* (2019) od Thea Addaira, *Blbnutí s Oscarem* (2011) Ivony Březinové, *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru* (2012, 2015) autora Benjamin Alireho Sáenze a *Já, Simon* (2015, 2018) od Becky Albertalliové.

Děj převážné většiny analyzovaných YA knih se odehrával v současnosti. Výjimku představovala pouze kniha *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru*, jež byla časově zasazena do 80. let minulého století. Tedy do doby, kdy nebyla homosexualita společností příliš tolerována. Primární pozornost byla věnována dospívajícím hrdinům, kteří si uvědomovali svou jinakost související se sexuální orientací.

Mezi nejčastější témata YA literatury patří hledání vlastní identity, vztahy a přátelství, což je patrné ve všech analyzovaných knihách. Právě složitost období dospívání je v nich zásadně zdůrazněna, popisovány jsou niterní pocity a psychické procesy vlastního sebeuvědomění. Ve dvou knihách je patrný i výskyt sociálně patologických jevů v podobě požívání alkoholu a lehkých drog nezletilými. Na problematiku homosexuality se nahlíží z pohledu konkrétního dospívajícího. Dochází proto k upozadění pocitů dospělých. Čtenáři se tak dovídají jenom prvotní reakci rodičů, přátel nebo sourozenců na skutečnost, že je jejich blízký homosexuál. Už není zmíněno, jak se sami s touto informací vyrovnávají. Měla-li hlavní postava nějaké sourozence, tak byli zpravidla starší. Postoj sourozenců k homosexualitě je patrný jen v případě knihy *Já, Simon*. Překvapující je fakt, že ani jedna z analyzovaných knih nezobrazila reakce prarodičů na skutečnost, že by jejich vnuk mohl být gay.

Hlavní hrdinové vybraných próz byli převážně dospívající chlapci ve věku 15–16 let, což koresponduje s hlavním rysem YA literatury. Do tohoto věkového vymezení však nespadá postava jedenadvacetiletého Rosti (*Blbnutí s Oscarem*). Pouze v případě knih *Muffin a čaj*, *Koláčky a spiklenci* a *Já, Simon* pocházejí

ústřední postavy z neúplných rodin. Kit (*Muffin a čaj, Koláčky a spiklenci*) žije pouze s matkou, o jeho otci se čtenář z textu bohužel nic nedozví, protože o něm za celou dobu nepadne v knize ani sebemenší zmínka. Rozvedené rodiče, kteří jsou věřící, má Blue. V úplně harmonické rodině žijí Simon, Rost'a a Dante. Zbylé postavy mají sice úplné rodiny, avšak vztahy v nich nejsou idylické. Řada postav je stigmatizována i jinými tabu, o nichž se v rodinách záměrně mlčí, např. Aristotelův bratr skončil za vraždu ve vězení, vztah s otcem je poznamenán otcovým traumatem z války apod.

Někteří chlapečtí hrdinové byli již se svojí homosexuální orientací vnitřně smíření (Daniel, Kit, Simon, Blue), jiné proces coming outu teprve čekal. Rost'a musel jet až do dalekého Irska, aby k tomuto uvědomění dospěl. Naproti tomu Aristoteles o svojí homosexualitě věděl, ale dlouho si ji odmítal připustit. Je však důležité zmínit, že všichni tito jedinci dokázali i přes počáteční nejistotu svou homosexualitu přijmout. Pocity strachu a nejistoty ve zmíněných postavách vždy vyvolával nejen vnitřní, ale i vnější coming out, a to hlavně kvůli reakci rodiny a blízkých přátel. Pověštinou si tak svůj první coming out vyzkoušely před nejbližšími přáteli. Netradičně se v tomto směru zachoval Dante, jenž homosexualitu prvně priznal rovnou adresátovi svých citů. Knihy tak výrazně zdůraznily hodnotu přátelství prostřednictvím stále trvající podpory a důvěry před coming outem a následně i po něm.

Může se zdát, že vybrané vzorky YA titulů s homosexuální tematikou vnímají homosexualitu pouze u mužů. Ačkoli tu byla homosexualita primárně ukázána na postavách mužského pohlaví, objevil se i lesbismus. V případě knihy *Já, Simon* představovaly ženskou homosexualitu pouze vedlejší postavy. Mimo to se zde autorka Becky Albertalli dotkla i bisexuality. Titul *Muffin a čaj* lesbickou lásku jen krátce zmínil na příkladu starostky a její partnerky. V *Koláčcích a spiklencích* byla ženská homosexualita opět ukázána na nevýrazných vedlejších aktérkách příběhu. Homosexuálně orientovaná teta byla v rodině Mendozových v knize *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru*. Poslední kniha *Blbnutí s Oscarem* s lesbickou tematikou vůbec nepracovala.

Knihy z domácí i zahraniční literární produkce se zabývaly opakujícími se okruhy témat souvisejícími s homosexualitou. Ať už to byl vlastní coming out, sdělení této skutečnosti rodičům a zejména projevy homofobie ze strany vrstevníků. Homofobní jednání spolužáků je tak častým tématem YA, které se projevovalo nevhodnými vtípkami, urážlivými poznámkami a v krajním případě i fyzickým násilím, přičemž intenzita homofobních projevů se stupňovala. Iniciátory homofobie byli v analyzovaných dílech hlavně muži. Ve dvou případech je to dokonce i vlastní otec, pro něhož je homosexualita nepřijatelná (*Muffin a čaj*, *Koláčky a spiklenci*). Ostatní rodiče přijímají orientaci svého syna bez problémů. Mají ho rádi, berou ho takového, jaký je a za všech okolností ho podporují a vždycky tomu tak bude. V některých knihách je patrný pocit zklamání z toho, že kvůli své homosexualitě nedopřejí hlavní postavy svým rodičům pokračovatele generace (*Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru*). Vyjma knih *Muffin a čaj*, *Koláčky a spiklenci* byla obava z rodinného nepřijetí zbytečná. Tyto dvě zmíněné knihy navíc ukazují, že pokud homosexuála nepřijme vlastní rodina, může ji zastoupit rodina jeho partnera.

V YA literatuře by měla převažovat ich-forma, což se v analýzách nepotvrzuje. Bylo zjištěno, že vyprávění v první osobě singuláru používá hlavně zahraniční YA literatura, která má na rozdíl od té domácí propracovanější psychologizaci postav, nebojí se použít vulgárnější označení pro homosexuály a figuruje v ní více homosexuálních i bisexuálních vedlejších postav. Zařazení několika homosexuálně orientovaných postav může ve čtenářích vzbuzovat dojem, že homosexualita již není ojedinělou záležitostí. Právě toto může ve čtenáři zmírnit strach ze svého vlastního coming outu. Analýzy a interpretace potvrdily i další typické znaky kategorie YA, a sice rozdílnější slovní zásobu oproti knihám pro čtenáře mladší 12 let. Tedy užití vulgarismů v textu nebo časté dialogy, jejichž prostřednictvím se čtenář dozvídá více informací o postavách. Knihy YA se dále vyznačují rychlým tempem vyprávění, určitým rozsahem, kratšími kapitolami a jejich prokládáním netradičními formami narativního textu, jakými jsou úryvky z deníků, dopisy či e-mailová korespondence. Rozsah většiny analyzovaných knih se pohybuje do tří set stran. Výjimkou je kniha *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru*.

Na závěr nutno říci, že homosexuálně orientované postavy jsou ve všech analyzovaných knihách vykresleny tak, aby byly čtenáři sympatické. Toho autoři docilují zejména kladným charakterem postav, jejich vzhledem, věkem blízkým cílové skupině čtenářů, volbou slovní zásoby. Staví své hrdiny do situací, v nichž se dospívající může snadno ocitnout v období hledání své identity. Pozitivní obraz hrdinů pak pomáhá k lepšímu přijetí jinakosti menšin. Jejich protikladem jsou pak homofobně smýšlející postavy, jejichž chování je čtenářům předkládáno jako špatné. Tímto způsobem tak jednotliví autoři mohou formovat kladné názory a postoje čtenářů vůči lidem s menšinovou sexuální orientací.

Závěr

Diplomová práce se věnovala tematice homosexuality v YA literatuře, tedy knihách cíleně určených pro dospívající čtenáře. Představila kategorii YA a její charakteristické znaky, vysvětlila pojmy úzce související s homosexuální orientací a následně na ně poukázala na příkladech konkrétních děl z řady YA. Potvrdilo se tak, že problematika homosexuálních vztahů stále více proniká do produkce označované jako intencionální literatura. Dokladem toho jsou i mnohé knižní tituly s homosexuální tematikou určené pro děti již od tří až čtyř let věku. Výběr vzorků knih nejen z kategorie YA, ale i LDM poukázal na detabuizaci tohoto tématu v současné literatuře. Počet vydávaných knih s tímto tématem narůstá jak v zahraničním, tak i domácím prostředí. Zatímco v roce 2008 vyšlo v tuzemsku sotva pár takových publikací, v polovině roku 2019 už jejich počet překročil hranici dvaceti titulů. Převážná část z nich spadala do YA pro čtenáře od 12 let a byla zahraničního původu. Objevily se však i knížky pro děti od 2 do 7 let.³³² Vždyť jen v průběhu psaní této práce vyšlo několik nových knih v českém překladu pro „mladé dospělé“ pojednávajících o homosexuální orientaci, kupříkladu *Co když jsme to my* (Becky Albertalliová, Adam Silvera, 2018, 2019) nebo *Červená, bílá a královsky modrá* (Casey McQuistonová, 2019, 2020). V nakladatelství Yoli nedávno vyšla antologie dvanácti vánočních YA povídek *Nejkrásnější dárek* od mladých a nadějných talentů české literatury. Mezi nimi nechybí ani nám známý Theo Addair, prostřednictvím jehož jedné povídky se lze opětovně setkat se známými hrdiny Danielelem a Kitem ze zde analyzovaných titulů *Muffin a čaj*, *Koláčky a spiklenci*.

Všechny vybrané tituly zobrazily homosexualitu jako předpoklad, který si jedinec v sobě nese od narození. Ačkoli se ji mnohdy snaží zakrýt líčeným heterosexuálním vztahem, nemůže ji potlačit, což ve svých dílech autoři dokonale vystihli. Je nutné tuto skutečnost přijmout a naučit se s ní žít, k čemuž může přispět i četba YA literatury s touto tematikou. Knihy autenticky vypodobnily, jakými těžkostmi si gayové před svým coming outem i po něm prošli. Nicméně i přesto nakonec končí happy endem. Podle obecných znaků kategorie YA se dospívající

---

³³² V tomto lze spatřovat určitou propast, protože žádná z knih vybraných pro tuto práci nebyla cíleně vydána pro čtenáře ve věku 8–11 let. Toto dělení ale může být samo o sobě problematické.

čtenář může s věkově podobným literárním hrdinou ztotožnit, spoluprožívat s ním jeho pocity, starosti, obavy či situace. Čtenáři, který řeší podobné problémy jako hrdinové knih, může četba YA posloužit k tomu, aby se s vlastní sexuální orientací snáze vyrovnal. Heterosexuálně orientované čtenáře mohou zase tyto knihy vést k odbourání předsudků vůči homosexuálům. Tomu napomáhají kladné morální vlastnosti hlavního hrdiny. Jeho protipólem jsou pak postavy, jež se k němu chovají nepatřičně jenom proto, že je menšinové orientace. Další výchovné (didaktické) funkce analyzovaných textů spočívají v důrazu na věrnost v partnerských vztazích či v prevenci o bezpečnosti sexu.

Proces uvědomění si vlastní homosexuální orientace autoři ukázali na pozadí složitého období dospívání. Vedle coming outu se tak nejčastěji objevovala témata jako hledání vlastní identity, přátelství mezi vrstevníky, stejnopohlavní vztahy a projevy homofobie. Tyto motivy se ve všech analyzovaných knihách s drobnými obměnami častokrát opakovaly. Knihy YA vykazovaly podstatné znaky kategorie YA. V knihách se objevil pohled na homosexualitu očima hlavního hrdiny, poté postoje jeho přátel a rodičů. Důraz byl kladen na niterní pocity hlavního hrdiny a srozumitelnost textu pro cílového čtenáře. Ve školním prostředí se homosexuální protagonisté ve většině knih setkali s homofobními útoky ze strany vrstevníků. V jedné knize byla zmíněna reakce učitele na průběh takového jednání, ostatní knihy se k tomuto vůbec nevyjadřovaly.

Zajímavé by bylo podrobit zkoumání reakce žáků základních či středních škol na YA literaturu s homosexuální tematikou. V této souvislosti lze odkázat na výzkum, který proběhl mezi budoucími učiteli v roce 2014 (viz subkapitola 2.2). Podobně jako byla zkoumána tato problematika mezi studenty pedagogicky zaměřených studijních programů, šlo by totéž i v jiných cílových skupinách, pakliže by to nenarazilo na negativní odezvu rodičů.

Osobně soudím, že práce s YA zobrazující danou problematiku v literatuře je nesmírně důležitá. Je třeba, mj. s odkazem na požadavky RVP ZV³³³ vychovávat

---

³³³ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: NUV, 2017, s. 127–128.

novou generaci, která bude vůči homosexualitě a dalším menšinovým odchylkám tolerantnější než generace minulá. Jistou cestu vidím do budoucna ve vytvoření souboru textů s didaktickými listy, případně přípravu vhodně orientovaných čtenářských lekcí či dílen. Tato diplomová práce tuto možnost otevírá, neboť zde analyzované a interpretované knihy lze využít kupříkladu pro práci v dílnách čtení, a tím tak vytvořit prostor pro diskuzi nad danou problematikou s cílem vést žáky k toleranci jinakosti.

Seznam použité literatury

Primární literatura

ACIMAN, André. *Dej mi své jméno*. Přeložila Lucie OLEŠOVÁ. 1. vyd. Praha: Slovart, 2018.

ADDAIR, Theo. *Koláčky a spiklenci*. 1. vyd. Praha: Yoli, 2019.

ADDAIR, Theo. *Muffin a čaj*. 1. vyd. Praha: Yoli, 2018.

ALBERTALLIOVÁ, Becky. *Holka mimo rytmus*. Přeložila Kateřina STUPKOVÁ. Praha: Yoli, 2019.

ALBERTALLIOVÁ, Becky. *Já, Simon*. Přeložila Anna VRBOVÁ. 2. vyd. Praha: Yoli, 2018.

ALBERTALLIOVÁ, Becky. *Podělaným navrch*. Přeložila Kateřina STUPKOVÁ. 1. vyd. Praha: Yoli, 2018.

BRUNTOVÁ, Carol Rifka. *Řekni vlkům, že jsem doma*. Přeložila Vanda Senko OHNISKOVÁ. 1. vyd. Brno: Jota, 2014.

BŘEZINOVÁ, Ivona. *Blbnutí s Oscarem*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2011.

DELLAIRAYOVÁ, Ava. *Dopisy na konec světa*. Přeložila Nela KNAPOVÁ. 1. vyd. Praha: Yoli, 2015.

EDELfelDToVÁ, Inger. *Šikovnej kluk*. Přeložil Miroslav POŠTA. 1. vyd. Kutná Hora: Tichá Byzanc, 2008.

FELLER, Pieter. *Jedno morče a dvě mámy*. Přeložila Adéla ELBEL. 1. vyd. Praha: LePress, 2015.

GREEN, John, LEVITHAN, David. *Will Grayson, Will Grayson*. Přeložila Veronika VOLHEJNOVÁ. 1. vyd. Praha: Yoli, 2016.

HAANOVÁ, Linda de, NIJLANDOVÁ, Stern. *Král & král & rodina*. Přeložila Adéla ELBEL. 1 vyd. Brno: Větrné mlýny, 2017.

HAANOVÁ, Linda de, NIJLANDOVÁ, Stern. *Princ & princ*. Přeložila Adéla ELBEL. 1 vyd. Praha: Meander, 2013.

CHBOSKY, Stephen. *Ten, kdo stojí v koutě*. Přeložil Vratislav KADLEC. 1. vyd. Praha: Brio, 2012.

- LEVITHAN, David. *Líbalí jsme se*. Přeložila Kateřina EŠNEROVÁ. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2015.
- NELSONOVÁ, Jandy. *Dám ti slunce*. Přeložila Veronika VOLHEJNOVÁ. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2016.
- OOMENOVÁ, Francine. *Tajemství Leny Notýskové*. Přeložila Jana BROEKMAN-MINÁŘOVÁ. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2014.
- ORTHS, Markus. *Zebra pod postelí*. Přeložil Radek MALÝ. 1. vyd. Praha: LePress, 2017.
- OSEMANOVÁ, Alice. *Srdcerváči*. Kniha první. Přeložila Romana BIČÍKOVÁ. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2019.
- OSEMANOVÁ, Alice. *Srdcerváči*. Kniha druhá. Přeložila Romana BIČÍKOVÁ. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2019.
- PILÁTOVÁ, Markéta. *Jura a lama*. 1. vyd. Praha: LePress, 2012.
- RICHARDSON, Justin, PARNELL, Peter. *Tango: skutečný příběh jedné tučňáčí rodiny*. Přeložila Markéta NAVRÁTILOVÁ. 1. vyd. Praha: LePress, 2017.
- ROWELLOVÁ, Rainbow. *Nedej se*. Přeložila Jana KUNOVÁ. 1. vyd. Praha: Yoli, 2016.
- RUSHTONOVÁ, Abbie. *Odpusť mi, Megan*. Přeložila Romana JAROLÍNOVÁ. 1. vyd. Praha: Yoli, 2016.
- SÁENZ, Benjamin Alire. *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru*. Přeložila Světlana ONDROUŠKOVÁ. 1. vyd. Praha: Cooboo, 2015.
- SCHIMEL, Lawrence. *Brzy ráno*. Přeložil Robin KRÁL. 1. vyd. Praha: LePress, 2018.
- SCHIMEL, Lawrence. *Ted' není čas na hraní*. Přeložil Robin KRÁL. 1. vyd. Praha: LePress, 2018.
- WILSONOVÁ, Jacqueline. *Polibek*. Přeložila Daniela FELTOVÁ. 1. vyd. Praha: BB/art, 2008.

Sekundární literatura

Tištěná literatura

BALDWIN, Stanley P. *CliffsNotes on Lipsyte's The Contender*. 1. vyd. USA: IDG Books Worldwide, 2000.

BECKETTOVÁ, Sandra L. *Crossover Fiction: Global and Historical Perspectives*. 1. vyd. USA: Routledge, 2009.

BEŇOVÁ, Kateřina a kol. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády ČR, 2007.

BESEDOVÁ, Petra. *Literatura pro děti a mládež ve výuce cizích jazyků*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014.

BUCHEROVÁ, Katherine, HINTONOVÁ, KaaVonia. *Young Adult Literature: Exploration, Evaluation, and Appreciation*. 3. vyd. USA: Pearson, 2014.

CART, Michael. From Insider to Outsider: The Evolution of Young Adult Literature. In: *Voices from the Middle*. 2001, č. 2, s. 95–97.

CART, Michael. *Young Adult Literature: From Romance to Realism*. 2. vyd. USA: American Library Association, 2010.

ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál 2001.

ČEŇKOVÁ, Jana. K současné české knize pro děti a mládež. In: KOPÁČ, Radim (ed.) *Česká literatura pro děti a mládež (2000–2011)*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury Česká republika, 2012, s. 7–13.

ČEŇKOVÁ, Jana, PETERKA, Josef. Literatura pro děti a mládež. In: MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004.

ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006.

HLAĎO, Petr. Postoje univerzitních studentů pedagogicky orientovaných studijních programů k homosexualitě měřené na škále Homosexuality Attitude Scale. In: *Pedagogická orientace*. 2015, roč. 25, č. 3, s. 438–464.

- HRDLIČKOVÁ, Marcela. *Proměny české příběhové prózy ze života mládeže po roce 1989*. Brno, 2017. Disertační práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta.
- JAMEK, Václav. *O prašivém houfci: literatura, homosexualita, AIDS*. 1. vyd. Praha: TORST, 2001.
- JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskali*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008.
- JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000.
- JELÍNEK, Martin. *Adopce dětí homosexuálními páry a jednotlivci*. Praha, 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- JENKINSOVÁ, Christine A., CART, Michael. *Representing the Rainbow in Young Adult Literature: LGBTQ+ Content since 1969*. 1. vyd. USA: Rowman & Littlefield, 2018.
- KNIHA, Michal. Sexualita a její tabu. In: Kolektiv autorů. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014, s. 14–37.
- KOSSOVÁ, Melanie D., TEALE, William H. What's Happening in YA Literature? Trends in Books for Adolescents. In: *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2009, roč. 7, č. 52, s. 563–572.
- KRÁLÍKOVÁ, Andrea. Hladké čtení fikčních světů: Young adult, dívčí román a prostupnost hranic. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24.
- KRČMÁŘOVÁ, Barbora. Coming out neboli objevování vlastní sexuality. In: Kolektiv autorů. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014, s. 56–79.
- KROBOVÁ, Tereza. Hraní si na teenagery: Young adult ve videohrách. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 11.
- LIŠOVSKÁ, Pavlína. Problematika homosexuálních vztahů v současné literatuře pro mládež a její možné využití na knihovnických programech. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.–8. dubna 2016*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 35–55.
- LUKAVSKÁ, Jana Segi. Mládí na věky věků: Young adult jako crossover. In: *A2*. 2017, roč. 13, č. 24, s. 4.

MALÝ, Radek. NEŠPOR, Josef. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

MATOUŠEK, Petr, REISSNER, Martin. *Naděje má dětské oči: Hope has the eyes of a child. Česká kniha pro děti a mládež 2002: Czech books for children and young people 2002*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2003.

MOCNÁ, Dagmar. Dívčí román. In: MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004, s. 114–117.

MOYEROVÁ, Jessica E. (ed.) *Crossover Readers' Advisory: Maximize Your Collection to Meet Reader Satisfaction*. 1. vyd. USA: ABC-CLIO, 2017.

NILSENOVÁ, Alleen Pace, DONELSON, Kenneth L. *Literature for Today's Young Adults*. 8. vyd. USA: Pearson, 2009.

OSBORNOVÁ, Sunya. Picture Books for Young Adult Readers. In: *The ALAN Review*. 2001, č. 3, s. 24.

OWENOVÁ, Mary. Developing a Love of Reading: Why Young adult Literature is Important. In: *Orana*. 2003, roč. 39, č. 1, 11–17.

POLÁČEK, Jiří (ed.) *Cesty současné literatury pro děti a mládež: tradičnost – inovace*. 1. vyd. Slavkov u Brna: BM Typo, 2003.

PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010.

PROCHÁZKA, Ivo. Sexuologické aspekty HIV infekce a AIDS. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010.

PUTNA, Martin C. *Homosexualita v dějinách české kultury*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: NUV, 2018.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: NUV, 2017.

REISSNER, Martin. Malý princ není jen pro děti. Beseda o podobách a proměnách literatury pro děti a mládež. In: *Host*. 2009, č. 10, s. 8–14.

ŘEŘICHOVÁ, Vlasta (et al.). *Literatura pro děti a mládež anglicky mluvících zemí*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2008.

SAMBUCHINO, Chuck. *Get a Literary Agent: The Complete Guide to Securing Representation for Your Work*. 2. vyd. USA: Writer's Digest Books, 2015.

SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. 1. vyd. Praha: Pasparta, 2016.

STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. In: *Tvar*. 2018, roč. 28, č. 17, s. 2.

STUPKOVÁ, Kateřina. *Tři výrazné vývojové trendy v young adult literatuře*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd.

SULOVSÁ, Jarmila. Handicap v literatuře pro mládež. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 7.–8. dubna 2016*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2016, s. 15–33.

ŠORMOVÁ, Kristýna. *Dívčí romány Sandry Lanczové*. Liberec, 2015. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci. Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická.

ŠTĚRBOVÁ, Dana, RAŠKOVÁ, Miluše. *Specifika komunikace ve vztahu k sexualitě II: pomáhající profese ve vztahu k sexualitě, včetně osob s mentálním postižením – z empirického výzkumu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Česká literatura pro děti a mládež. In: ŠUBRTOVÁ, Milena, CHOCHOLATÝ, Miroslav. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. II., Čeští spisovatelé. 1. vyd. Praha: Libri, 2012, s. 13–35.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století. In: SIEGLOVÁ, N., ZÍTKOVÁ, J. (et al.) *Otázky komunikace a téma handicapu se zřetelem k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 139–154.

TÁBORSKÁ, Jiřina. Žánry literární. In: VLAŠÍN, Štěpán (ed.) *Slovník literární teorie*. 2. vyd. Praha: Čs. spisovatel, 1984.

TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. 1. vyd. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích, 1992.

TRIBUNELLA, Eric L. Childhood Studies: Children's and Young Adult Literatures. In: MCCALLUM, E. L., TUHKANEN, Mikko (eds.) *The Cambridge History of Gay*

and Lesbian Literature. 1. vyd. New York: Cambridge University Press, 2014, s. 695–711.

TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.

URBANOVÁ, Svatava. *Dialogy Ivy Procházkové*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2012.

URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. Olomouc: Votobia, 2004.

VAŠUTOVÁ, Marie, PANÁČEK, Michal a kol. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013.

WEISS, Petr, PROCHÁZKA, Ivo. Sexuální orientace. In: KOLIBA, Petr, WEISS, Petr, NĚMEC, Martin, DIBONOVÁ, Markéta. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2019, s. 103–107.

ZIMOVÁ, Lucie. Gay a lesbická literatura pro děti. In: KOUDELKOVÁ, Eva (ed.) *Současnost literatury pro děti a mládež: Liberec 23.–24. dubna 2014*. 1. vyd. Liberec: Bor, 2014, s. 105–114.

Elektronické zdroje

100 most frequently challenged books: 1990–1999. In: *Banned & Challenged Books: A Website of the ALA Office for Intellectual Freedom* [online]. [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.ala.org/advocacy/bbooks/frequentlychallengedbooks/decade1999>.

CART, Michael. How „Young Adult“ Fiction Blossomed With Teenage Culture In America. In: *Smithsonian Magazine* [online]. 2018 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.smithsonianmag.com/arts-culture/how-young-adult-fiction-blossomed-with-teenage-culture-in-america-180968967/>.

CART, Michael. The Value of Young Adult Literature. In: *YALSA* [online]. 2008 [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.ala.org/yalsa/guidelines/whitepapers/yalit>.

CART, Michael. Trends in Contemporary Young Adult Literature. In: *Web Junction* [online]. [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.webjunction.org/content/dam/WebJunction/Documents/webJunction/05_young_adult.pdf

CART, Michael. Young Adult Literature: The State of a Restless Art. In: *SLIS Connecting* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <https://aquila.usm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1099&context=slisconnecting>.

CART, Michael. What a Wonderful World: Notes on the Evolution of GLBTQ Literature for Young Adults. In: *ALAN – The ALAN Review* [online]. 2004 [cit. 20. 6. 2020]. Dostupné z: <https://scholar.lib.vt.edu/ejournals/ALAN/v31n2/cart.html>.

ČEŇKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). In: *Czech Lit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-pro-deti-a-mladez-ve-druhem-desetileti-21-stoleti-2-dil/>.

HANNIGANOVÁ, Jane Anne. A Feminist Analysis of the Voices for Advocacy in Young Adult Services. In: *Core* [online]. 1996 [5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/4817385.pdf>.

CHISHOLMOVÁ, Jamiyla. The Surprising, Short History of Young Adult Fiction. In: *Real Simple* [online]. 2017 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.realsimple.com/work-life/entertainment/history-of-young-adult-fiction>.

KREMLÁČKOVÁ, Anna. *Vnímám příběh jako mezičlánek mezi young adult a klasickou vysokou fantasy*. In: *Kavárna. Nakladatelství Host* [online]. 23. 8. 2018 [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z: <http://kavarna.hostbrno.cz/clanky/vnimam-pribeh-jako-meziclanek-mezi-young-adult-a-klasickou-vysokou-fantasy>.

KUTÁLKOVÁ, Petra. Duhové rodiny ve stínu státu. Situace homoparentálních rodin s malými dětmi. In: *Prague Pride z. s.* [online]. 2015 [vid. 20. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.praguepride.eu/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/12-duhove-rodiny-ve-stinu-statu/file>.

MWESTWOOD. Compare and contrast the Socs and the Greasers. How are they different? Are there any similarities? In: *eNotes Editorial* [online]. 2014 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.enotes.com/homework-help/compare-and-contrast-the-socs-and-the-greasers-in-53807>.

Nejlíp se cítím, když to lidé neřeší, říká gender fluid Theo Addair. Svou identitu mění podle situace. In: *iROZHLAS* [online]. 14. 9. 2019 [cit. 30. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/theo-addair-gender-fluid-rozhovor_1909142152_jak.

PEARL, M. Young Adult vs. New Adult: What's the Real Difference. In: *Indies Unlimited* [online]. 2015 [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <https://indiesunlimited.com/2015/01/23/young-adult-vs-new-adult-whats-the-real-difference/>.

PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra. Homosexuálové a adopce v evropském kontextu. In: *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*[online]. 2010 [vid. 20. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=63076>.

PRAMESTIOVÁ, Tri. Considering Young Adult as a Literary Genre. In: *Core* [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/229331044.pdf>.

ROSENTHALOVÁ, Kristina. Banned Books: Young Adult Novels. In: *The blog of the University of Tulsa* [online]. 2014 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <http://orgs.utulsa.edu/spcol/?p=3254>.

ROUYEROVÁ, Anne. How did YA Become YA. In: *New York Public Library* [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.nypl.org/blog/2015/04/20/how-did-ya-become-ya>.

SCHLÖGLOVÁ, Tereza. Kemmerer, Brigid: Dopisy ztraceným. In: *iLiteratura.cz* [online]. 20. 6. 2019 [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/41749/kemmerer-brigid-dopisy-ztracenym>.

STRAKOVÁ, Markéta. Steampunk. In: *Ostravská univerzita* [online]. 15. 2. 2009 [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.osu.cz/dokumenty/monitoringmedii/18.pdf>.

STRICKLANDOVÁ, Ashley. A brief history of young adult literature. In: *CNN* [online]. 15. 4. 2015. [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2013/10/15/living/youngadult-fiction-evolution/index.html>.

ŠABATOVÁ, Anna. *Být LGBT+ v Česku. Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisli. Výzkum veřejného ochránce práv 2019* In: *Veřejný ochránce práv* [online]. 2019 [vid. 20. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Ježková, Alena: Dračí polévka. In: *iLiteratura.cz* [online]. 21. 11. 2011 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/29117/jezkova-alena-draci-polevka>.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Brezinová, Ivona: Blbnutí s Oscarem. In: *iLiteratura.cz* [online]. 25. 3. 2012 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/29719/brezinova-ivona-blbnuti-s-oscarem>.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Dětské knížky se stávají hračkami a objekty. In: *H7O* [online]. 9. 12. 2015 [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.h7o.cz/detske-knizky-se-stavaji-hrackami-a-objekty/>.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Březinová, Ivona. Řvi potichu, brácho. In: *iLiteratura.cz* [online]. 1. 6. 2017 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/38309/brezinova-ivona-rvi-potichu-bracho>.

TRUŠNÍK, Roman. Sexuální výchova a romány pro mládež: dva příklady z americké homosexuální literatury. In: MITLÖHNER, Miroslav, STAROSTA, Štěpán (ed.) *Sborník referátů 3. moravského regionálního kongresu k sexuální výchově a II. krajské konference k primární prevenci sociálně patologických jevů* [CD-ROM]. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008.

WILDEROVÁ, A, TEASLEY, Alan B. The High School Connection Young Adult Literature in the High School. In: *The ALAN Review* [online]. 1998 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://scholar.lib.vt.edu/ejournals/ALAN/fall98/wilder.html>.